

Obsah

1	ÚVOD	2
2	VYMEZENÍ POJM	8
	2.1 Republikanismus	8
	1.1 Národ	9
	1.2 Národní identita	10
	1.3 Nacionalismus	11
3	AUSTRÁLIE	13
	3.1 Obecný úvod	13
	3.1.1 Vnit ní uspo ádání	14
	3.1.2 Zahrani n . politické aktivity	18
	3.2 Historie a ústavní vývoj	22
	3.3 Republikanismus	28
	3.3.1 Referendum 1999	31
	3.3.2 Sou asný republikanismus	37
	3.3.3 Stoupenci republikanismu.....	41
	3.3.4 Zastánci monarchie	44
	3.3.5 Otázka zm ny vlajky.....	47
4	NOVÝ ZÉLAND	51
	4.1 Obecný úvod	51
	4.1.1 Vnit ní uspo ádání	53
	4.1.2 Zahrani n . politické aktivity	57
	4.2 Historie a ústavní vývoj	60

4.3 Republikanismus	63
4.3.1 Vývoj republikanismu do roku 1999.....	63
4.3.2 Referendum?	68
4.3.3 Současný republikanismus	71
4.3.4 Stoupenci republikanismu.....	73
4.3.5 Zastánci konstituční monarchie	77
4.3.6 Otázka změny vlajky.....	78
5 ZÁVĚR	83
BIBLIOGRAFIE	88
5.1 Použitá literatura	88
5.2 Internetové zdroje	90
6 RESUMÉ	106
7 PŘÍLOHY	107

1 ÚVOD

Austrálie a Nový Zéland jsou dvě ostrovní země, jež spojuje nejen jejich geografická blízkost, ale především jejich sdílená koloniální minulost. Obě tyto země do současnosti vykazují řadu společných prvků, ale při bližším zkoumání narazíme i na velkou řadu odlišností. Zásadním společným prvkem je jednoznačně konsolidovaný demokratický systém, stabilita obou zemí a jejich významná pozice na mezinárodním poli. U obou států také nalezneme odkaz na jejich společnou minulost v rámci britského impéria, jímž je členství jak v Commonwealth of Nations, tak v Commonwealth of Realms. Zároveň jsou Austrálie a Nový Zéland v současnosti členy i mnoha dalších mezinárodních organizací, vedou svou nezávislou domácí i zahraniční politiku a jejich politické systémy se vyznačují řadou rozdílů oproti Spojenému království i sobě navzájem.

Novodobý vývoj Austrálie i Nového Zélandu je neodmyslitelně spjat s Britským impériem. Od osídlení obou zemí prvními Evropany je právě tato etapa tou nejdůležitější. V době svého největšího rozkvětu zaujímalo Britské impérium přibližně jednu čtvrtinu zemské souše, což dodnes představuje největší koloniální řízi v zech dob. Typickým prvkem britské kolonizace bylo, kromě získání moci a rozšíření svých území, především rozšíření svých hodnot, jež sloužily jako pojící prvek v rámci říze. Řadu těchto hodnot můžeme pozorovat i u dnešních následnických států. Jsou jimi především sdílený jazyk, právní a politická kultura, královna jako společný symbol, protestantství, i typicky britské sporty (Ferguson, 2007: 24-25). S postupem času ale začalo impérium oslabovat a pozvolna se přeměňovat. Jak je pro britskou povahu příznačné, změna probíhala pomalu a kontinuálně. V rámci tohoto pozvolného vývoje se Britské impérium přeměnilo v mezinárodní společenství, jež známe dnes, kterým je Commonwealth of Nations. Jednotlivé státy v rámci impéria dostávaly stále větší a větší svobodu a nezávislost. Austrálii i Novému Zélandu byl udělen dominiální statut a později získaly na Spojeném království úplnou nezávislost jak ve vnitřní, tak v zahraniční politice. Zbyla jen symbolická

pouta, a i ta jsou v dnešní době podrobena kritickému zkoumání. Některí Australané a Novozélančané mají pocit, že předloženým dalším krokem v tomto vývoji je vystoupení z Commonwealth of Realms a změna státního zřízení z konstituční monarchie na republiku. Republikanismus má v obou zemích tendenci objevovat se ve vlnách. Někdy se prezentuje silněji. Jindy naopak vzrůstá obliba členů královské rodiny, a tím i celé monarchie. V současnosti vylepzuje image skorných v obou státech princ William se svou novou rodinou, nicméně otázka vzniku republiky je stále přítomná. S rostoucím věkem královny Alžběty je toto téma čím dál častěji spojováno s jejím budoucím a pravděpodobně blízkým se odstoupením z trůnu.

Práce je pojmenována Komparace republikanismu v Austrálii a na Novém Zélandu a jedná se o práci z oblasti historie mezinárodních vztahů. Ačkoli na svém počátku se pravděpodobně o vztazích mezi Británií a jejími koloniemi nedalo hovořit právě jako o mezinárodních vztazích, s postupující evolucí se mezinárodními staly. Práce je do značné míry historiografická a klade si za cíl vyzdvihnout nejdůležitější body v proměně vztahu obou zemí k Britskému impériu. Bude provedena analýza vztahů mezi těmito zeměmi, a také rozbor vzniku, vývoje a případných úspěchů republikánských hnutí. V průběhu práce se pokusím zodpovědět otázky spojené s republikanismem, například jak republikanismus vznikl, kdy se začal výrazněji projevovat, jaké jsou požadavky republikánských hnutí, jakou podporu má republikánské hnutí v Austrálii a na Novém Zélandu.

V první kapitole předkládané diplomové práce budou předloženy základní pojmy, na nichž tato práce staví. V krátkosti budou představeny některé teoretické koncepty, jejich pochopení je nutné k sepsání této práce. Jak již sám název práce napovídá, prvním z těchto konceptů je republikanismus. Je však třeba dodat, že vzhledem k zaměření této práce na oblast mezinárodních vztahů, nebude zde teorie republikanismu, ani dalších pojmů probírána příliš podrobně, protože jejich samotné teoretické zkoumání by poskytlo dostatek materiálu pro samostatnou práci. Dalším

teoretickým konceptem, který je v diskursu práce úzce spjatý s republikanismem, je koncept národa a národní identity. Debata o možnosti změny státního zřízení z konstituční monarchie na republiku je v Austrálii i na Novém Zélandu jednoznačně vázána na otázky nacionalismu, společně s otázkami národní identity, která je u obou těchto států poměrně mladá. V obou zemích je jedním z hlavních důvodů republikanismu především touha po hlavě státu, která bude rodilým občanem tohoto státu. Posledním teoretickým konceptem je pak nacionalismus, jehož existuje hned několik druhů, přičemž kulturní nacionalismus je velmi důležitý pro pochopení republikánských snah v Austrálii a na Novém Zélandu.

Druhá kapitola práce je již vnována Australskému společenství a je dělena do několika podkapitol, které mají napomoci ke snazší orientaci a vztápní pohlednosti textu. Na začátku kapitoly je zpracován stručný obecný úvod a následuje pohled historie a konstitučního vývoje země. Tato část je také velmi podstatná pro pochopení současného stavu Austrálie a jejího společenství. V této části je proveden úvod do vývoje vztahu Austrálie a Spojeného království. V další podkapitole bude již blíže zkoumán australský republikanismus, přičemž nejvýznamněji bude kladen na nejvýznamnější události, jako například referendum o možné nahrazení konstituční monarchie republikou z roku 1999. Blíže bude představeno i nejvýznamnější australské republikánské hnutí a republikanismus uvnitř politických stran. Vzhledem k rozsahu tématu a faktu, že v rámci synchronní komparace bude zkoumán i Nový Zéland, jakožto unitární stát, bude zkoumána výlučně federální dimenze australské politiky. Pro vyvážení obsahu práce bude zmíněno i australské monarchistické hnutí a odporci republikanismu.

Třetí kapitola se bude zabývat Novým Zélandem, přičemž její struktura bude koncipována stejně jako u kapitoly předchozí. Toto analogické uspořádání slouží k pohlednosti práce i jako základ pro kapitole tvrdou, jejíž náplní bude komparace prezentovaných poznatků. V poslední kapitole se v rámci komparace zaměří nejprve na zásadní

odlišnosti mezi Austrálií a Novým Zélandem a jejich vztahem ke Spojenému království. Dále bude komparace postupovat chronologicky podle vnitřního dění popsaných v kapitolách, přičemž dále bude kladen na nejvyšší úroveň faktů. Jakými jsou postupné kroky v získávání samostatnosti, vznik republikanismu, podpora národního sebeuvědomění, budování národní identity a výsledky a argumenty republikánských hnutí i jejich odpor. Výsledkem by měla být přehledné srovnání dat a poznatků týkajících se australského a novozélandského republikanismu a vývoje vztahu obou zemí se Spojeným královstvím. V rámci komparace se zároveň více zaměřím na období, kdy došlo ke vzrůstu, či naopak poklesu republikánských nálad v obou zemích. V závěru práce se pokusím o analýzu předchozích poznatků, která by měla vést ke konečnému zodpovězení mých výzkumných otázek.

V teoretické části jsou využity zdroje jak české, tak i zahraniční. Teorie je zpracována poměrně stručně, vzhledem k tomu, že v různých částech práce je využito různých teoretických konceptů. Následující kapitoly jsou založeny především na relevantních zahraničních zdrojích, jelikož daná tematika je v českém prostředí zpracována jen okrajově. Výjimku tvoří publikace *Dějiny Austrálie* a *Dějiny Nového Zélandu*, které sloužily jako podklad pro historické pohledy obou zemí a dále publikace Západočeské univerzity v Plzni *Commonwealth. Z perspektivy politické vedy* a *Commonwealth. Politické systémy*. Všechny zahraniční zdroje použité v práci jsou v anglickém jazyce. Jedná se především o internetové stránky jednotlivých institucí, či oficiální weby stran a hnutí. Dále bylo shromážděno z dat veřejných vzestupných zemí a organizací jako Commonwealth of Nations, CIA atd. Významným zdrojem informací se staly také odborné články z různých databází a články nejrecentnějších světových médií, které byly vybrány na základě své relevance k tématu. Je třeba dodat, že dostupné zdroje k této práci jsou poměrně hodně nevyvážené, vzhledem k tomu, že novozélandský republikanismus se nikdy nedostal do stejné fáze jako republikanismus australský. Není mu tedy věnována stejná velká pozornost. Tento rozdíl

se projevuje jak ve svétových médiích, tak v odborných lánkách a publikacích. V tomto ohledu je tedy téma republikanismu nedostate n reflektováno nejen v echách, ale i v celosv tovém m ítku, co0 autorovi práce zna n znesnadnilo výzkum.

Pro v deckou práci je z ejmá d le0itost p esné terminologie, a proto pova0uji za nutné ji0 v úvodu objasnit praktické vyu0ívání n kterých názv v rámci p edkládaného textu. Prvním z t chto názv je Australské spole enství. A koli se jedná o oficiální název zem , v práci bude pou0it zkrácený a obecn známý název Austrálie. V rámci úspory asu a místa bude v práci takté0 zkrácen název Spojeného království Velké Británie a Severního Irska na Spojené království, p i em0 je t eba dodat, 0e autor práce si je v dom skute nosti, 0e tento termín není zcela vhodný k univerzálnímu pou0ití, proto0e název zem se v pr b hu historie m nil. U0ívání názvu Spojené království bylo zvoleno pro jednotnost, p ehlednost a vzhledem k tomu, 0e se jedná o sou asný název zem . Vzhledem k mo0nému zmatení p ekladu názvu Commonwealth of Nations, tedy Spole enství národ , se Spole ností národ , nebude tento termín v rámci práce p ekládán, u0ívána bude kratzí verze názvu Commonwealth. Naopak Commonwealth of Realms pova0uje autorka práce i v jeho p ekladu, Pouto koruny, za jednozna ný a jasný a oba termíny tak budou pou0ívány zam niteln . Na tomto míst bych jezt ráda vysv ttila pojmy Commonwealth of Nations a Commonwealth of Realms a rozdíl mezi nimi, proto0e pokud dojde ke zm n státního z ízení na republiku, zem vystoupí z Commonwealth of Realms, ale její lenství v Commonwealth of Nations bude pravd podobn zachováno.

Commonwealth of Nations je mezinárodním uskupením, které vzniklo jako nástupce Britského impéria. Pojmenování Commonwealth of Nations sahá do doby p ijetí Westminsterského statutu, tedy do roku 1930¹. V sou asné dob 0ijí na jeho území p ibli0n 2 miliardy lidí. Commonwealth je volné a dobrovolné sdru0ení Spojeného království

¹ Případně 1931, kdy Westminsterský statut vstoupil v platnost.

Velké Británie a Severního Irska a dalších 52 nezávislých států po celém světě. Tyto země se zavázaly ke vzájemné spolupráci pro dosažení společných cílů a mezinárodního porozumění. Commonwealth se má především zabývat o demokracii, dobré vládnutí a rasovou a ekonomickou rovnost. Do Commonwealth může vstoupit každý stát, který je nezávislý, má historický ústavní vztah s ním kterým ze stávajících členů a je ochoten respektovat esenciální principy společenství (například demokracii, uznání Alžběty druhé za hlavu Commonwealth, i užívání angličtiny na půdě Commonwealth). Zajímavostí pak je, že se členem chtěly stát i státy, které nemají vlastní koloniální minulost pod správou Británie (Franc - Ženízek, 2008: 38; ²).

Součástí Commonwealth of Nations je také 16 zemí Commonwealth of Realm, které neuznávají královnu Alžbětu II. pouze za hlavu Commonwealth of Nations. Jejich státním zřízením je konstituční monarchie práv s Alžbetou II., britský panovník je tedy v každém státu, čímž je vyzdvíhena propojenost těchto zemí se Spojeným královstvím. V těchto zemích vyjadřuje svou provázanost se Spojeným královstvím i dalšími způsoby, jakými jsou odkazy na Spojené království na vlajkách, i užívání britské hymny atd. (³). K zemím Commonwealth of Realms je třeba dodat, že Koruna v nich má spíše symbolickou a reprezentivní roli. Politika je v rukou místních legislativních a exekutivních složek, přičemž královna vykonává nejvyšší obřadní úkony. Ve většině zemí Commonwealth of Realms je královna reprezentována generálním guvernérem, který jí v dané zemi zastupuje. Zároveň je s královnou v kontaktu a informuje ji o politické situaci v zemi (⁴).

² About us. The Commonwealth 2014. Dostupné na: <http://thecommonwealth.org/about-us>, 4. 2. 2014.

³ What is a Commonwealth Realm?. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/QueenandCommonwealth/WhatisaCommonwealthRealm.aspx>, 6. 2. 2014.

⁴ The Role of the Monarchy in the Commonwealth. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/QueenandCommonwealth/QueenandCommonwealth.aspx>, 6. 2. 2014.

2 VYMEZENÍ POJMŮ

2.1 Republikanismus

Republikanismus v této práci je chápán jako víra, že republika je nejlepší možnou formou vlády. V kontextu této práce jsou republikánská hnutí ta, která se snaží změnit státní zřízení v Austrálii a na Novém Zélandu z konstituívané monarchie na republiku.

Republikanismus je politickou ideologií, která stojí v opozici k tyranii a monarchii. Základním republikánským přesvědčením je fakt, že politický systém musí být založen na vládní práva, právech jednotlivců a suverenitě lidu. Republikanismus je také úzce spojen s ideou občanských ctností, zodpovědností občana k republice, opozicí vůči korupci a zneužívání moci politiky (Appleby, 1986: 3 - 5).

Název republikanismus pochází z latinského *res publica*, neboli věci veřejné, stát, či obec. Jedná se o jeden z hlavních proudů politického myšlení, který koření již v antice. Republikanismus můžeme rozdělit na dva proudy. Za zakladatele první tradice republikánského myšlení je považován Aristoteles, jenž byl následován Cicerem. V jejich dílech objevujeme republikánské hodnoty, jakými jsou pěstování občanských ctností a ctností politiků. Oba myslitelé považují za nutnou aktivní úlohu obyvatel na veřejném životě státu, protože právě zapojení do politiky přinese lidem naplnění a smysl života. Základem tohoto proudu republikanismu je víra, že politická aktivita je sama o sobě hodnotná a přináší lidem možnost seberealizace. Na aristotelovský proud republikanismu navazuje z moderních autorů například Hannah Arendt (Čísa, 2006: 85; Dufek, 2009: 65).

Druhým proudem republikanismu je pak klasický republikanismus, který vychází z myšlení italského renesančního myslitele Niccolò Machiavelliho. Machiavelli nespátuje hodnotu v samotné politické aktivitě, ale tuto aktivitu považuje za zásadní pro zachování politické

svobody obyvatel. Politickou svobodu vnímá jako možnost lidí vládnout sobě samým, tedy jako absenci podřízení vnější autorit. Politická participace je vnímána jako nástroj k udržení funkční demokracie, zajištění základních svobod a posílení vlády práva, jež vylučuje použití hrubé síly. Je třeba dodat, že vláda je omezena systémem zákonů platných pro vládnoucí i ovládané (Císař, 2006: 85 - 87; Dufek, 2009: 65).

1.1 Národ

Slovo národ má svůj původ v latinském natio, což znamená být zrozen. Původně byly konotace slova národ hanlivé. V římském období bylo užíváno pro cizince se stejným původem a nízkým postavením, než u římských obyvatel. I keltové používali slovo národ jako označení pro komunity cizinců společného původu (Greenfeld, 1992: 4).

Národ je obecně velmi nesnadné definovat, jelikož je tvořen směsí prvků, které jsou jak objektivní, tak subjektivní. Názory na to, co je národ, se tedy mezi autory liší. Obecně lze v rámci národa vyhodnotit kulturní, politický a psychologický faktor. Kulturní složka definice národa zahrnuje objektivní prvky, jakými jsou společný jazyk a sdílené náboženství, které přináší mravní hodnoty. Dále také společnou historii a tradice. Tyto kulturní faktory ve společnosti napomáhají formování nacionalismu. Z politického hlediska je národ společenství lidí, kteří usilují o vlastní státnost, o její vytvoření a uchování. Zároveň tato skupina vnímá sama sebe jako přirozené politické společenství (Heywood, 2004: 127 - 128).

Subjektivními prvky definice národa jsou psychologické faktory. Z psychologického pohledu je národ skupinou lidí se sdílenou loajalitou. Tento faktor je velice důležitý, protože obecně lze tedy říci, že nestačí společná kultura, stát, ani jazyk k tomu, aby byla skupina lidí jedním národem. Je třeba, aby jednotlivci uznali a věřili ve svou náležitost a náležitost druhých k národu. Pokud lidé uznávají svůj národ, cítí k němu

solidaritě a loajalitu a p íjímají společná práva a povinnosti, pak se teprve jedná o národ (Gellner, 1983: 6 - 7).

Existuje řada různých pojetí národa, mezi nimiž je pravděpodobně nejznámější inkluzivní a exkluzivní pojetí národa. Exkluzivní pojetí považuje národ za organickou jednotku, jejíž členové sdílejí společnou identitu založenou na společných předcích. Toto pojetí vylučuje z národa všechny, kdo se biologicky odlišují od většiny, tedy především etnické menšiny. Inkluzivní pojetí národa je, jak již jeho název napovídá, více otevřenější. Nestaví na společných předcích, ale na občanství, což znamená, že národ může být tvořen více etnickými skupinami (Charvát, 2007: 32 - 33).

1.2 Národní identita

Existuje velká řada různých identit, jako například jazyková, náboženská, etnická, politická atd. Mezi těmito identitami najdeme i tu národní a je velmi důležité, abychom ji dokázali odlišit a nezaměnil ji s ostatními (Greenfeld, 1992: 12).

Stejně jako je tomu u národa, i národní identita se skládá z celé řady prvků a proměnných. Národní identita se mění a dynamicky vyvíjí. Je ovlivňována nejen vnitřním vývojem, ale také okolním světem. Národní identita je exkluzivní, vymezuje nás a stý druhého, protože pevně, že národní identita se obvykle projevuje nejsilněji v dobách, kdy se členové daného národa cítí být v ohrožení (O'Brien, 1993: 74 - 75).

Národní identita je definována společnou historií, která zahrnuje jak společné historické vzpomínky národa, tak společné mýty a sdílenou víru. Vyznačuje se také jednotným jazykem a územím, které je považováno za vlast. Důležité jsou společné sociální a hospodářské instituce, vláda a jednotný kodex práv a povinností pro všechny členy národa. Národní identita se vyznačuje i podobnou hodnotovou orientací příslušníků národa,

jejich národním sebeuvdomněním a vírou v budoucnost národa. Dalším významným znakem je pak masová, neboli veřejná kultura, která také spojuje komunitu a buduje mezi jejími členy soudržnost (Krejčí, 1993: 17; Smith, 1991: 9 - 14).

1.3 Nacionalismus

Termín nacionalismus začal být používán v 19. století, kdy byl převážně politickým diskursem, což ho ovšem zatížilo politickými, hodnotícími konotacemi. Jako všeobecně uznávaný a používaný nástroj v dekadické analýzy se nacionalismus prosadil až ve druhé polovině 20. století. Chceme-li odlišit termíny národ a nacionalismus, pak se dá národ chápat jako sociální realita a nacionalismus jako myšlenkový postoj s vlastním systémem hodnot (Hroch, 2009: 15 - 18).

V jádru nacionalismu se nachází myšlenka národa, a tudíž není možné vztáhnout nacionalismus k libovolným lidským komunitám. Nacionalismus se váže výlučně k těm komunitám, které samy sebe definují jako národ (Greenfeld, 1992: 4 - 10). Nacionalismus se dá chápat také jako názor, jenž považuje národ za ústřední pro politickou organizaci. Tento názor je vystaven na předpokladu, že lidstvo se přirozeně dělí na národy, a že tyto národy jsou nejvíce legitimní jednotkou politického vládnutí (Heywood, 2004: 129).

Nacionalismus se dá dle různých skupin, především nejzákladnějším dělením je dělení na politický, kulturní a etnický nacionalismus. Politický nacionalismus se snaží o překrytí hranic státu a národa, považuje tedy národní stát za vhodnou formu uspořádání. Nacionalismus je v tomto případě nejspíše definovatelný jako hnutí (národní hnutí), které se realizuje prostřednictvím pocitů a loajalitou ke státu (Heywood, 2008: 129; Gellner, 1993: 1- 2).

Etnický nacionalismus považuje za nejlepší, aby etnické hranice nebyly přerušeny státními hranicemi. V tomto pojetí, je etnikum vnímáno jako

národ a etnicita jako národní identita. Důraz je zde kladen na příbuzenství, společné vlastnosti a znaky. Cílem etnického nacionalismu je, aby dané etnikum ovládalo stát. Je třeba dodat, že tento typ nacionalismu se neprojevuje ve všech společnostech, což dokazuje existence iady multietnických států (Greenfeld, 1992: 10 . 12; Gellner, 1993: 2 . 3).

Kulturní nacionalismus se dá popsat jako národní sebeuvědomění, tedy proces, kdy si lidé uvědomí svou identitu a příslušnost k danému národu. Tato podoba nacionalismu má tedy více kulturní než politický charakter. Kulturní nacionalismus se příliš neohlíží na stát, považuje ho za druhou věc. Důležitý je národ, který by měl být zároveň i světoznámou civilizací. V porovnání s politickým nacionalismem využívá ten kulturní především romantické prvky, národ je vnímán jako historický, zcela unikátní a mající vlastního ducha. Vyzdvihovány jsou lidové tradice, pověry a sentiment za účelem pozdvižení národní hrdosti. Podle Heywooda (2008: 130) je třeba pozorovat v moderní Austrálii a v určité míře i na Novém Zélandu. Například v republikánském hnutí v Austrálii se odráží touha pojmout národ jako politickou a kulturní jednotku, vyleněnou ze Spojeného království. Jde o proces sebeafirmace, který rozsáhle těží z mýtů spojených s australským a novozélandským armádním sborem v 1. světové válce (Anzac), ze vztahu k domorodému obyvatelstvu a ze znovuobjevení lidové kultury u kdeských osadníků. Kulturní nacionalismus tedy napomáhá obrození národní identity odkazy na sdílenou minulost a kulturu (Heywood, 2008: 129 . 130).

3 AUSTRÁLIE

3.1 Obecný úvod

Austrálie svou rozlohou 7,7 milion km² zaujímá zestou p í ku ve velikosti mezi státy. Jedná se také o jediný stát, který se rozkládá na území celého kontinentu. Australské spole enství se skládá ze zesti stát ⁵ a dvou teritorií⁶, které spole n tvo í federaci. Hlavním m stem je Canberra. K Austrálii pat í také zámo ská teritoria, která nejsou zastoupena ve federálním parlamentu⁷ a nacházejí se na ostrovech v Indickém, Jižním a Tichém oceánu. Austrálie sousedí Indonésií, Východním Timorem, Papuou Novou Guineou, Ěalamounovými ostrovy, Vanuatu, Novou Kaledonií a Novým Zélandem. Spolu s Novým Zélandem p edstavuje Austrálie evropský kulturní prvek ve v tzinov asijském prost edí, ze kterého tak výrazn vy nívá. Austrálie má 22,5 milion obyvatel, z nich0 92% jsou bílí obyvatelé s evropskými p edky, 7% Asiaté a 1% jsou Australci. V roce 2010 0ilo 89% obyvatel ve m stech, a to p edevzím ve velkých m stech na východním pob e0í. V tzina populace mluví anglicky (77%), ze zbylých jazyk jsou nejvíce zastoupeny mandarínztina (1,6%) a italztina (1,4%). P eva0ujícím nábo0enstvím je k es anství (Ěanc, 2007: 32 . 33; ⁸).

Austrálie je nejsuzzím obydleným kontinentem na sv t , co0 ji iní náchylnou k velkým such m, po0ár m, ale také povodním. Velkou ást území zaujímají pouzt a polopouzt . Proto je Austrálie nejplozzím kontinentem na sv t s velmi malým mno0stvím úrodné p dy. Nejvyzzí horou Austrálie je Mount Kosciuszko. Mírné klima panuje pouze v jihovýchodní a jihozápadní ásti Austrálie podél pob e0í, na severu zem je tropické pásmo. Vzhledem k povaze zdejšího podnebí a p írodních

⁵ Nový Jižní Wales, Queensland, Jižní Austrálie, Tasmánie, Victoria, Západní Austrálie

⁶ Severní teritorium a Teritorium hlavního města

⁷ Ashmorovy ostrovy a Cartierův ostrov, Vánoční ostrov, Kokosové ostrovy, Ostrovy Korálového moře, Heardův ostrov a Mac Donaldovy ostrovy a Norfolk

⁸ Australia. CIA The World Fact Book. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/as.html>, 29. 1. 2014.

podmínek se Australané obávají globálních klimatických změn, které považují za primární ohrožení. V Austrálii žijí řada endemických druhů zvířat a rostlin. Zem se pyšní velkou biodiverzitou. Austrálie má vyspělý průmysl a zemědělství. Je prvním světovým vývozcem vlny, pšenice, hovězího a jehněčího masa, cukru a obilovin. Zem také disponuje značným nerostným bohatstvím, jelikož se zde nacházejí bohatá naleziště bauxitu, uhlí, železa, manganu, zlata, stříbra, řady vzácných a cenných kovů, diamantů, ropy a zemního plynu. Austrálie má největší zásoby zinku na světě, druhé největší zásoby zlata, stříbra a manganu a čtvrté největší zásoby železné rudy. Třicet procent veškerého exportu tvoří právě nerostné suroviny. Těební průmysl je velmi výkonný, takže Austrálie se podílí 29% na světovém vývozu uhlí. Průmysl ale zároveň způsobuje řadu ekologických problémů, jakými jsou desertifikace, znehodnocování půdy, deforestace, zhoršená kvalita vody atd. Všechny tyto jevy ohrožují domorodou flóru a faunu. Mořeplovba a turismus také ohrožují Velký bariérový útes, který je národním parkem a zároveň chráněnou památkou UNESCO. Mezi další přírodní hrozby pro Austrálii patří cyklóny na pobřežích a sopečná aktivita na některých ostrovech patřících do Australského společenství^{9; 10; 11}).

3.1.1 Vnitřní uspořádání

Austrálie je parlamentní demokracií a konstituční monarchií federativního typu. Oficiálně náleží výkonná moc Austrálie britské královně Alžbětě II., která od roku 1973 užívá při vystupování v Austrálii nebo smloukou oficiální titul Královna Austrálie. Alžběta II. se také stala prvním vládnoucím monarchou, který navštívil Austrálii. V praxi je ale královnina role spíše symbolická a ceremoniální. Královna se nepodílí

⁹ Australia. CIA The World Fact Book. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/as.html>, 22. 3. 2014.

¹⁰ Podnebí. Austrálie-online.cz. Dostupné na: <http://www.australie-online.cz/index.php/obecny-popis-australie/podnebi>, 22. 3. 2014.

¹¹ Australia profile. BBC News. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-asia-15674351>, 22. 3. 2014.

na exekutivním ani legislativním procesu v zemi, a koli je oficiálně její hlavou (¹²).

Vzhledem k tomu, že je Austrálie konstituční monarchií, královna jedná na radu australské vlády, která se zodpovídá parlamentu. Na federální úrovni je královna reprezentována generálním guvernérem, jenž je královnou jmenován na doporučení premiéra a je zcela nezávislý na britské vládě. Královna je zastoupena také na státní úrovni, kde ji zastupují guvernér i jmenování na návrh místních premiérů. Královna se o situaci v Austrálii aktivně zajímá, a koli zde nesídlí. V případě svých návštěv ale přebírá jen ty své ceremoniální pravomoci. V roce 1954 například oficiálně otevřela budovu australského parlamentu v Canberrě. Stejně jako v dalších zemích, jejichž je hlavou, se i v Austrálii královna stala patronkou různých veřejných organizací, jakými jsou například Asociace přátel slepých australských vojáků, Královská dětská nemocnice, Unie matek atd. Královna se obecně velmi angažuje v oblasti australských ozbrojených sil, o jejichž přínosu v obou světových válkách se často zmíní a oceňuje je (Franc, 2007: 35 - 40; ¹³).

Nejdůležitější role královny během jejích návštěv v Austrálii je vystupovat jako jednotící prvek národa a tedy navštívit tolik oblastí a částí společnosti, kolik je jenom možné. Od počátku své vlády provedla královna 16 oficiálních návštěv ¹⁴ Austrálie, k čemuž velkou mírou přispěl rozvoj letectví, ke kterému za tuto dobu došlo. Během svých návštěv královna již navštívila všechny části země a svou pozornost v nově vzniklém zeměpisném aspektu australského života i kultury, od prohlídek ovčích farem, přes návštěvy přírodních krás a sportovních utkání až po oslavování

¹² The Queen's role in Australia. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/Australia/TheQueensroleinAustralia.aspx>, 22. 2. 2014.

¹³ Symbols and Ceremonies. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/Australia/Symbolsandceremonies.aspx>, 22. 2. 2014.

¹⁴ Královna navštívila Austrálii v letech: 1954, 1963, 1970, 1973, 1974, 1977, 1980, 1981, 1982, 1986, 1988, 1992, 2000, 2002, 2006 a 2011. Kromě ní Austrálii velmi často oficiálně i neoficiálně navštěvují členové královské rodiny.

um ní a tradic Austrálc a p vodních obyvatel Torrísových ostrov (¹⁵; ¹⁶).

Královnú zastupuje na p d Australského spole enství generální guvernér, kterým je od 28. b ezna tohoto roku Sir Peter Cosgrove, který nahradil první ůenu v této funkci Quentin Bryce, která ú ad zastávala od roku 2008 (¹⁷). Podle australské ústavy má osoba generálního guvernéra n které d leůité pravomoci, kterými jsou nap íklad rozpouzt ní parlamentu a vyhlazování voleb, jmenování p edsedy vlády a ministr , i podepisování zákon schválených ob ma komorami parlamentu, zároveň je generální guvernér nejvyšším velitelem australských ozbrojených sil. V praxi je však v podstat ceremoniálním zástupcem hlavy státu. Ve svém ú ad jedná ve shod s ministerským p edsedou a vládou a do politického ůivota zem nijak aktivn nezasahuje (¹⁸; ¹⁹; ²⁰). V p ípad , ůe by došlo ke zm n státního z ízení z konstitu ní monarchie na republiku, byly by posty královny, generálního guvernéra a státních guvernéru zruzeny a nahrazeny ú ady prezidenta.

Reálná exekutivní moc je v Austrálii uspo ádána podle britského vzoru, neboli podle westminsterského systému. Je tedy z ejmé, ůe i zde funguje zvykové právo, které je odlišné od textu ústavy, podle kterého je vezkerá exekutivní moc v rukou královny. Australská ústava krom královny a generálního guvernéra zmi uje jezt Federální výkonnou radu, jeů se skládá ze vzech ministr a jejímů úkolem je být poradním sborem generálního guvernéra, p edkládat mu zákony a získávat pro tyto zákony

¹⁵ Australia. CIA The World Fact Book. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/as.html>, 22. 2. 2014.

¹⁶ Royal visits. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/Australia/Royalvisits.aspx>, 22. 2. 2014.

¹⁷ Swearing-in Ceremony. Governor – General of the Commonwealth of Australia. Dostupné na: <https://www.gg.gov.au/events/swearing-ceremony-0>, 1. 4. 2014.

¹⁸ Australia. CIA The World Fact Book. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/as.html>, 22. 2. 2014.

¹⁹ Austrálie. Vnitropolitická situace. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. Dostupné na: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/australie_a_oceanie/australie/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html, 1. 4. 2014.

²⁰ Governor – general's role. Governor – General of the Commonwealth of Australia. Dostupné na: <https://www.gg.gov.au/governor-generals-role>, 2. 4. 2014.

potřebný souhlas. Reálně nemá Federální výkonná rada žádný vliv na utváření vládní politiky. Exekutivní moc je v rukou ministerského předsedy, jehož pozice je velice silná, a federálního kabinetu, který má rozhodující roli v tvorbě politických rozhodnutí, a koliv není zanesen v ústavě. Kabinet je složen z ministrů, které vybírá premiér, neskládá se tedy již ze všech ministrů, jak tomu bylo do roku 1957. Premiér také řídí kabinet a předsedá mu, kabinetních jednání se nikdy neúčastní generální guvernér. Nejvyšší pozici v australské federaci má federální premiér, jelikož Austrálie je zemí se silnou federální vládou, což přináší jednotlivým státům a teritoriím řadu omezení. Jednotlivé státy mají vlastní zákony ve věcech občanských, trestních a občanských, ale vztahů k daním, úřadům a vybírání dani. Tyto daně jdou do federálního rozpočtu, ze kterého pak federální vláda poskytuje granty do rozpočtů jednotlivých federativních jednotek. Granty jsou udělovány tak, aby redistribuce financí vyrovnávala rozdíly mezi jednotlivými státy a teritorii. Jednotlivé federální státy mají vlastní guvernéry, vlády a parlamenty. Rozdíl mezi státy a teritorii je dán tím, že teritoria nemají guvernéry. Vlády a parlamenty jsou vytvářeny na základě voleb ve státech a teritoriích. Základním uspořádáním na státní úrovni jsou hrabství, obvody velkých měst a municipality (Kunc, 2007: 40 - 51; ²¹; ²²).

Australský federální parlament má dvě komory, jimiž jsou Sněmovna reprezentantů a Senát. Sněmovna reprezentantů se skládá ze 150 poslanců volených na tříleté období volebním systémem alternativního hlasování - neboli australským volebním systémem. Senát se skládá ze 72 senátorů, kteří jsou voleni na šestileté období proporzítním volebním systémem jednoho přenosného hlasu, tito senátoři zastupují federální státy. Federální teritoria jsou zastoupena 4 senátory, kteří jsou voleni stejným volebním systémem na dobu tří let. Volební ústava je od

²¹ Austrálie. Vnitropolitická situace. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. Dostupné na: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/australie_a_oceanie/australie/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html, 1. 4. 2014.

²² Your Prime Minister. Prime Minister of Australia. Dostupné na: <http://www.pm.gov.au/your-pm>, 2. 4. 2014.

roku 1924 pro voliče v Austrálii povinná, a to od 18 let. Od roku 1984 se volební povinnost vztahuje i na Australce, jimž bylo volební právo uděleno až v roce 1962. Úkolem federálního parlamentu je projednávat a přijímat nové zákony. Každý zákon musí být přijat v obou komorách parlamentu. Pokud se jedná o zákon, který má přinést zásadní celospolečenské změny, například zákony o změnách ústavy, pak je takový zákon předem tem referenda. Pro schválení zákona v referendu je třeba souhlas nadpoloviční většiny voličů ve 4 státech ze 6 a celkově nadpolovičního počtu voličů v Austrálii. Účast na referendu je pro všechny voliče povinná (Fanc, 2007: 45 . 53; ²³).

Nejvyšší soudní instancí je sedmičlenný Nejvyšší soud, soudci jsou jmenováni na doporučení Federální výkonné rady generálním guvernérem. Generální guvernér může odvolat soudce Nejvyššího soudu pouze na základě doporučení obou komor parlamentu. Funkcí nejvyššího soudu je interpretovat a aplikovat zákony Austrálie. Dále soudit případy zásadním způsobem dle ústavy pro federaci, jakými jsou například porušení federální ústavy, rozpory mezi státními a federálními zákony atd. Dále ve speciálních případech projednává odvolání od federálních, státních a teritoriálních soudů. V Austrálii je také zřízen úřad federálního ombudsmana a ombudsman státních (²⁴; ²⁵).

3.1.2 Zahraniční politické aktivity

Cílem zahraniční politiky Austrálie je dlouhodobě zabezpečit ekonomické a bezpečnostní zájmy země. Ve snaze o splnění tohoto cíle se opírá o tři pilíře, jimiž jsou spolupráce s USA, spolupráce se zeměmi asijsko-pacifické oblasti a spolupráce s mezinárodními organizacemi a uskupeními, včetně zintenzivnění kontaktů s Evropskou unií a zvýšení

²³ The Australian Government. Australian Government. Dostupné na: <http://australia.gov.au/about-australia/our-government>, 1. 4. 2014.

²⁴ Parliament and Government. Parliament of Australia. Dostupné na: http://www.aph.gov.au/About_Parliament/Work_of_the_Parliament/Forming_and_Governing_a_Nation/parl#fedjud, 3. 4. 2014.

aktivity v OSN. Australská vláda zdrazuje princip multilateralismu při řešení mezinárodních krizí a z tohoto důvodu usiluje o posílení vztah s mezinárodními organizacemi. V letech 2013 a 2014 náleží Austrálii kleslo nestálého členství v OSN, na které kandidovala v roce 2008 právě v rámci svých snah o zvýšení aktivity v OSN. V oblasti multilaterální diplomacie je Austrálie aktivním členem mezinárodních organizací, obranných paktů, obchodních dohod, organizací pro kontrolu zbrojení a regionálních uskupení atd. Austrálie je například členem všech organizací v rámci Britského společenství národů, Mezinárodního měnového fondu, Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj (IBRD), Světové banky^(26, 27).

V bezpečnostní oblasti Austrálie blízkce spolupracuje s USA v boji proti terorismu, usiluje o stabilitu v asijsko-pacifické oblasti a spoléhá se na klíčové partnery, kterými jsou kromě USA Nový Zéland,čínská lidová republika, Japonsko, Indonésie a tradiční Velká Británie. Společně s NATO se Austrálie podílí na mírových operacích již déle než 50 let. V roce 1947 byla Austrálie například součástí úplně první skupiny vojenských pozorovatelů OSN v Indonésii. Austrálie své vztahy s NATO intenzivně rozšiřuje, ale i přes tyto snahy australská vláda s ohledem na regionální situaci neprojevuje zájem o členství v NATO. Chce být však lépe informována o činnosti NATO, zejména v těch oblastech, kde působí jednotky NATO a australských vojáků společně. Austrálie, Nový Zéland a USA uzavřely v roce 1951 bezpečnostní pakt ANZUS. Nový Zéland zakázal roku 1985 americkým bojovým plavidlům a letadlům s jadernými zbraněmi na palubu vstup do svých výšostných vod a na své území, čímž

²⁵ Our Country. Legal system. Australian Government. Dostupné na: <http://australia.gov.au/about-australia/our-country>, 3. 4. 2014.

²⁶ International Issues. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/issues/>, 11. 1. 2014.

²⁷ Key Multilateral Treaties to which Australia is Party or a Signatory. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/environment/treaties.html>, 11. 1. 2014.

fakticky paralyzoval innost paktu, Austrálie si své velmi t sné obranné svazky s USA zachovala (²⁸; ²⁹).

V oblasti obchodu se Austrálie na mezinárodní scén dlouhodob zasazuje o liberalizaci obchodu jak na globálních, tak i na regionálních trzích. Austrálie je aktivní v jednáních o liberalizaci sv tového obchodu v rámci WTO, kdy se p i jednáních zasazuje o odbourání vezkerých zem d lských vývozních subvencí a snaŕí se dosáhnout maximální otev enosti v p ístupu svých zem d lských a pr myslových produkt i sluŕeb na sv tové trhy. Práv zem d lská omezení jsou hlavním d vodem, pro Austrálie kritizuje Evropskou unii, a koli jinak s ní úzce spolupracuje. Obchodní spolupráce je pro Austrálii ur ujícím faktorem vztahu k EU. Ta za íná hrát v australských prioritách stále významn jí roli. Austrálie a EU mají shodný p ístup k ad d leŕitých otázek mezinárodního významu. Rozdíly jsou vzak patrné v oblastech imigra ní a vízové politiky, vzd lávání a zejména v obchodní politice, kde p etrvávají problémy p edevzím v jíŕ zmín ném zem d lství. Stejn tak v APEC (Asia-Pacific Economic Cooperation) a v OECD je úsilí Austrálie zam eno na dosaŕení maximální liberalizace sv tového obchodu. Austrálie uvádí, ŕe výsledkem jejího lenství v APEC je liberalizace obchodu spo ívající p edevzím v redukci dovozních tarif ŕa cel a otevírání nových trh (³⁰; ³¹; ³²).

Jednou z hlavních priorit zahrani ní politiky Austrálie se stala problematika klimatických zm n. Klimatické zm ny p edstavují pro Austrálii velké ohroŕení, tudíŕ jsou snahy o zm nu v tomto ohledu zásadní

²⁸ Souhrnná teritoriální informace Austrálie. Velvyslanectví ŒR Canberra & Konzulát ŒR Sydney. Dostupné na: http://www.mzv.cz/sydney/cz/obchod_a_ekonomika/souhrnne_teritorialni_informace/index.html, 11. 1. 2014.

²⁹ Security. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/issues/security/>, 11. 1. 2014.

³⁰ Australia and the WTO. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/trade/negotiations/>, 12. 1. 2014.

³¹ Australia and the OECD. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/oecd/>, 12. 1. 2014.

³² Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC). Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/apec/>, 12. 1. 2014.

výzvou a mají velký význam. Z tohoto důvodu Austrálie v roce 2008 ratifikovala Kjótský protokol. Mimořádnými akcemi se stal pro Austrálii summit APEC, který byl uspořádán roku 2007 v Sydney. Tohoto summitu se zúčastnili nejvyšší představitelé všech členských zemí organizace, a to včetně prezidentů USA, Ruska a Číny. Hlavním výstupem summitu bylo přijetí tzv. Sydneyské deklarace ke klimatickým změnám, ve které se signatáři shodli na společném dlouhodobém záměru usilovat o řešení situace^(33, 34).

Australská vláda usiluje o zintenzivnění spolupráce se zeměmi Tichomoří v zájmu posílení demokracie, stability a prosperity celého regionu. Jelikož je Austrálie dominantní politickou i ekonomickou silou v regionu, poskytuje okolním ostrovním státům rozsáhlou rozvojovou pomoc a v případě potřeby i pomoc vojensko-policejní. Především druhou zmíněnou pomoc se však snaží poskytovat obezpečeně, aby nebyla na úkor zájmu z neokolonialismu. Austrálie věnuje značnou pozornost činnosti Fóra pacifických ostrovů (Pacific Islands Forum). Dlouhodobým strategickým zájmem Austrálie je rozvíjení a upevnění mnohostranných vztahů v rámci ASEAN (Association of South Asian Nations), a to především v bezpečnostní a obchodní oblasti. V roce 2005 získala Austrálie pozvání na Východoasijský summit (EAS), který má mimořádný význam pro další politický i ekonomický vývoj v regionu. Austrálie znovu oficiálně vyjádila zájem o účast na asijsko-evropských setkáních ASEM (The Asia Europe Meeting). Členství Austrálie v ASEM odráží jednak závazek australské vlády posílit vztahy se sousedními asijskými zeměmi a jednak je vyjádřením silného a moderního vztahu Austrálie s Evropou^(35, 36, 37).

³³ Environment issues and treaties. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/environment/treaties.html>, 12. 1. 2014.

³⁴ 2007 Leaders' Declaration. Sydney Declaration - Strengthening Our Community, Building a Sustainable Future. APEC Secretariat. Dostupné na: http://www.apec.org/Meeting-Papers/Leaders-Declarations/2007/2007_aelm.aspx, 12. 1. 2014.

³⁵ Pacific Islands regional organisations. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: http://www.dfat.gov.au/geo/pacific/regional_orgs/, 12. 1. 2014.

3.2 Historie a ústavní vývoj

Prvními Evropany v Austrálii se na počátku 17. století stali Holanďané při svých cestách z Indonésie. V Austrálii založili několik osad na severním pobřeží, ale nehostinné podmínky je přiměly k odchodu. Kolem severního pobřeží Austrálie podnikli několik plaveb také Portugalci a Španělé, kteří ale osady nezaložili. Za objevení Austrálie pro Evropu je tedy často považováno ač vylodění Jamese Cooka. Ten pod britskou vlajkou doplul v roce 1770 do Botanické zátoky. Před příchodem prvních britských osadníků žilo na území Austrálie původní obyvatelstvo - Austrálci, neboli Aborigines. Jejich počet před příchodem Britů je odhadován na 300 až 500 tisíc. Austrálci žili v kmenech, kterých bylo na několik set, a hovořili přibližně třemi sty jazyky. Po příchodu Evropanů nebyli schopni se přizpůsobit a začali vymírat. Velkou ranou pro ně byly i evropské nemoci (Johanisová, 1998: 66; ³⁸).

Když v roce 1776 Británie přizala válce o nezávislost o americké kolonie, začala význam nového území vnímat jinak. Roku 1788 připlula do Austrálie první loď s britskými trestanci a od té doby začala být Austrálie používána jako trestanecká kolonie. Trestanci začali nejprve osidlovat pobřeží a s jejich rostoucím počtem začalo být objevováno i vnitrozemí. První trestaneckou kolonií se stal Nový Jižní Wales, ale území Austrálie bylo celé prohlášeno za britské ač založením Západní Austrálie roku 1829 (³⁹, ⁴⁰).

³⁶ Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) . Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/asean/>, 12. 1. 2014.

³⁷ Souhrnná teritoriální informace Austrálie. Velvyslanectví ČR Canberra & Konzulát ČR Sydney. Dostupné na: http://www.mzv.cz/sydney/cz/obchod_a_ekonomika/souhrnne_teritorialni_informace/index.html, 12. 1. 2014.

³⁸ Australian history. European Exploration. Dostupné na: <http://www.australianhistory.org/exploration>, 29. 1. 2014.

³⁹ Australia. CIA The World Fact Book. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/as.html>, 29. 1. 2014.

⁴⁰ Australia. The Commonwealth Year Book. Dostupné na: <http://www.commonwealthofnations.org/government/pacific/australia/>, 4. 3. 2014.

Deportací v z do Austrálie byl ezen britský problém nedostate ných kapacit v znic. Do Austrálie byli p epravováni v zni bez rozdílu pohlaví, a koli pom r mezi mu0i a 0enami byl p edevzím na po átku velmi nevyrovnaný. V pr b hu 19. století to bylo p iblí0n 156 tisíc v z . Na jednu 0enu p ipadali p iblí0n ty i mu0i v hust ji obydlených ástech. Ve venkovských a odlehlejzích oblastech p ipadalo na jednu 0enu i 200 mu0 . Deportace do Austrálie p edstavovala velmi tvrdý trest, jeliko0 samotná cesta a nemoci s ní spojené ásto znamenaly smrt. Také nehostinné podmínky v Austrálii si vy0ádaly 0ivot mnoha v z . P edevzím v prvních letech byli osadníci zcela závislí na dovozu zásob z Británie, ale pozd ji se adaptovali na tvrdé p írodní podmínky. A australské osady za aly prosperovat, dokonce i exportovat. Do Austrálie odjí0d li i svobodní Britové, které lákala vidina zisku p dy. P du mohli získat i trestanci po odpykání trestu. S rostoucími ekonomickými úsp chy Austrálie rostl i p íliv svobodných p ist hovalc , kte í ve 30. letech 19. století p evázili po et trestanc (Blainey, 1999: 14 . 28; Pocock, 2007: 2; ⁴¹).

V Británii vznikla koloniální komise dohlí0ející na odesílání lidí do Austrálie, krom v z byl odesílán personál, osadníci a pozd ji docházelo k asistované migraci st ední t ídy. Do roku 1850 bylo krom trestanc dovezeno i 190 tisíc osadník . Do konce 19. století p esídlilo do Austrálie tém 1,5 milionu Evropan , p i em0 naprostá v tzina obyvatel byla britského p vodu. Celkový po et obyvatel je odhadován na p iblí0n 4 miliony obyvatel. Výrazný nár st populace v druhé polovin 19. století zp sobila zlatá hore ka, která vyvolala zna ný zájem o p esun do Austrálie. Díky migraci st edních vrstev obyvatelstva se v Austrálii za al více rozvíjet také kulturní a politický 0ivot (Carter, 2006: 310 . 311).

Bylo by velice slo0ité ur it první krok na cest k nezávislosti. Snaha o p esunutí vlády blí0e k lidem vedla ke vzniku m stských rad v hlavních m stech a pozd ji k zformování vlastních vlád. Jednotlivé kolonie za aly

⁴¹ Convicts and the British colonies in Australia. Australian Government. Dostupné na:

získávat autonomii pibližně od 50. let 19. století. V reakci na kanadské povstání v roce 1837 nabídla britská vláda australským koloniím možnost vytvoření vlastní ústavy, kterou předložila ke schválení do Londýna. Jako první navrhl federalizaci australských kolonií sir Henry Parkes roku 1889. Po dlouhých a složitých jednáních došlo ke shodě na znění ústavy a k jejímu přijetí voliči. Na základě této ústavy získala Austrálie v roce 1901 de facto nezávislost na Spojeném království se statutem dominia. Kolonie se staly státy a spojily se do federace. Byl také vytvořen federální parlament. Do průběhu jednání o vytvoření federace se zapojil i Nový Zéland, který se ale nakonec odmítl stát federativní jednotkou, protože nepovažoval myšlenku společného trhu za dostatečně výhodnou. Prvním zákonem, který schválil nový parlament, byl imigrační zákon, který odstartoval éru bílé australské politiky, která trvala do roku 1970. Jejím úkolem bylo omezení migrace z asijských zemí. Tato politika má velký vliv na složení a strukturu australské společnosti. Zahraniční politika země byla i po roce 1901 stále vedena z Londýna (Franc, 2007: 34 - 35;⁴²).

Australané se zapojili do Búrských válek na podporu Spojeného království a stejně tak, když začala první světová válka, Austrálie se postavila na stranu své mateřské země a vojensky ji podpořila. V Austrálii bylo využito přírodních zdrojů i možností zdejšího podnebí a velice rychle se zde rozvinulo jak zemědělství, tak i výrobní průmysl. Z těchto zdrojů Austrálie přispívala na válečné úsilí v první i druhé světové válkách⁴³. Na počátku první světové války byla v tuzemsku australské společnosti pro zapojení se do konfliktu na stranu Spojeného království, a to z ideologického hlediska - kvůli vzájemné blízkosti obou zemí a silné loajalitě britských příslušníků. Pro Austrálii byl vstup do války nutný i z čistě pragmatických důvodů. Austrálie byla již delší dobu znepokojena obavami o své bezpečí kvůli vzestupu Japonska, protože její bezpečnost

<http://australia.gov.au/about-australia/australian-story/convictsand-the-british-colonies>, 2. 3. 2014.

⁴² Our People. Australian Government. Dostupné na: <http://australia.gov.au/aboutaustralia/our-country/our-people>, 13. 3. 2014.

⁴³ Australia. CIA The World Fact Book. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/as.html>, 22. 3. 2014.

byla závislá na britském námořnictvu. Zároveň válka neprospívala australskému exportu, který směřoval do Spojeného království (Blainey, 1999: 133 . 140; Elijah, 2006: 668).

První světová válka pomohla Austrálii na její cestě k nezávislosti. Již během války získala větší samostatnost a na jejím konci podepsala Pařížské mírové dohody samostatně, bez zastoupení Spojeného království. Austrálie se také stala samostatným členem Společnosti národů. Po válce vzrostly požadavky britských území na nezávislost, která byla později udělena těm, které působily ve válce pomocí Spojenému království. Proběhla imperiální konference Britského impéria a na jejím konci byla roku 1926 vydána Balfourova deklarace, podle které jsou dominia autonomními jednotkami uvnitř impéria. Ačkoli jsou stále v rámci Koruny, mají právo na vlastní a nezávislou vnitřní i vnější politiku. Na základě této deklarace byl roku 1930 sepsán Westminsterský statut, který byl roku 1931 přijat. S přijetím Westminsterského statutu se dominia stala samostatnými státy a se Spojeným královstvím je pojilo Pouto Koruny a Britské společenství národů. Westminsterský statut také opravil Spojené království o možnost přijímat zákony týkající se bývalých dominií bez jejich schválení. Dominia naopak získala možnost vytvářet vlastní legislativu bez ohledu na platný právní řád ve Spojeném království. Zajímavostí je, že Austrálie přijala Westminsterský statut až v roce 1942 (L'estrage, 2003: 58 . 65; ⁴⁴).

V meziválečném období se Austrálie potýkala s řadou problémů způsobených jak válkou, tak i ekonomickou krizí. Její vztahy se Spojeným královstvím zůstaly silné, ale Austrálie začala aktivně navazovat vztahy i se Spojenými státy. Americký vliv byl v této době jasný, přesto v roce 1939 Austrálie vstoupila do druhé světové války po boku Spojeného království. V průběhu války ale došlo ke změně politických vztahů a nový premiér Curtin rozhodl o stažení vojsk zpět do Austrálie. Důvodem k tomuto rozhodnutí bylo ohrožení Japonskem a nedostatečné obranné kapacity

Austrálie. Práv v této době si Australané uv domili, že jejich hlavní spojenec a dosavadní ochránce Spojené království nemá dostatečné kapacity na to, aby Austrálii v případě napadení ubránil. Když došlo k napadení Austrálie Japonskem, na pomoc přispěly vojenské jednotky z USA. V bezpečnostní oblasti se od té doby Austrálie orientuje více na USA (Blainey, 1999: 145 - 163; Macintyre, 2013: 163 - 168; Day, 1988: 11 - 17).

Poválečné období přineslo výrazný vzestup Spojených států a tím i stejný znatelný úpadek Spojeného království a celého impéria. Vztahy Austrálie a Spojeného království zůstávaly dobré, ale již nebyly pro žádný ze států prioritou. Zatímco Spojené království se začalo zaměřovat směrem do Evropy, Austrálie se soustředila na pacifický region, ostatní státy Commonwealthu a USA. Přesto v Austrálii panoval sentiment a stará loajalita ke Spojenému království se čas od času projevovala, například podporou Spojeného království v době Suezské krize. Tato situace přetrvávala přibližně do poloviny 60. let (Goldsworthy, 2005: 17 - 29; Macintyre, 2013: 165 - 172).

V roce 1960 byl pro vodnímu obyvatelstvu v Austrálii méně výhodný status plnohodnotných občanů. Od té doby jejich populace postupně narostla na několik set tisíc. Stát pro ně vytvořil výhodné sociální podmínky, které často bývají považovány za příčinou pozitivní diskriminaci. I přes sociální výhody si velké množství Aboriginců stále na diskriminaci a chudobu. Ve většině případů jsou zaměstnání na farmách nebo v průmyslu, ale zároveň se potýkají s vysokou nezaměstnaností, velkým počtem drogově závislých a uvnitřních. Australská vláda se za přístup k Australáncům v historii oficiálně omluvila až v roce 2008^(45,46).

⁴⁴ Balfour Declaration 1926 (Imperial Conference). Museum of Australian Democracy. Dostupné na: <http://foundingdocs.gov.au/item-did-24.html>, 23. 3. 2014.

⁴⁵ Australia profile. BBC News. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-asia-15674351>, 22. 3. 2014.

Od 60. let se Austrálie a Spojené království začaly vzájemně vzdalovat. První problémy se objevily, když Spojené království vystoupilo proti vládě apartheidu v JAR, zatímco Austrálie situaci považovala za jihoafrický vnitřní problém, který není vhodné řešit. Rozdílný postoj zaujímaly obě země také v rámci Commonwealthu. Austrálie se snažila zachovat vztahy spolupráce v jeho rámci a Spojené království se snažilo o orientaci na pevninskou Evropu a vstup do Evropského hospodářského společenství. Austrálie také vstoupila po boku Spojených států do války ve Vietnamu a stala se součástí ANZUS. V roce 1965 se stal generálním guvernérem Austrálie vůbec poprvé v historii rodilý Australan a o tři roky později bylo omezeno odvolání k soudu ve Spojeném království jako nejvyšší instanci (Morgan, 2009: 570 - 577; Goldsworthy, 2005: 17 - 29).

Problematickým obdobím ve vztazích Austrálie a Spojeného království se stal počátek 70. let, kdy Spojené království zavedlo vízovou povinnost ve snaze zabránit přílivu nekvalifikovaných pracovních sil z Indie a Pákistánu. Kvůli snaze předejít nařazení z diskriminace byli do tohoto zákona zahrnuti i obyvatelé Austrálie a dalších zemí. V reakci na tuto změnu zavedla Austrálie vízovou povinnost pro občany Spojeného království. V roce 1974 započala debata o vytvoření nové státní hymny, která byla ve své dnešní podobě přijata v roce 1984. Královna Alžběta odsouhlasila v roce 1975 udělování nových státních vyznamenání v Austrálii, která byla nyní australská, nikoliv již britská. Tento proces odluky Austrálie od Spojeného království byl definitivně ukončen roku 1986, kdy byl přijat Australský zákon, který definitivně odnímal britskému parlamentu možnost jakkoli zasahovat do vlády Australského společenství i jeho jednotlivých částí. Zároveň definitivně ukončil spojitost australského a britského soudnictví. Z tohoto důvodu byl vytvořen australský Nejvyšší soud. Podle některých autorů je a0 toto definitivní

⁴⁶ Donovan, David. 2012. The case for an Australian Republic. Independent Australia. Dostupné na: <http://www.independentaustralia.net/article-display/the-case-for-an-australian-republic,3989>, 24. 3. 2014.

oddělení legislativy i judikatury bodem, kdy se Austrálie stala samostatnou zemí (Davidson, 2005: 108 . 113; ⁴⁷).

3.3 Republikanismus

Mnohá Australan m se zdá p erod Austrálie z konstitu ní monarchie na republiku jako nevyhnutelný. Neohlí0ejí se na minulost, ani na výsledky referenda o vzniku republiky z roku 1999, hledí pouze do budoucnosti, kde vidí Austrálii jako federativní republiku. Názory r zných republikán na to, kdy by m la republika vzniknout, jak by m lo k p erodu dojít a jak by m lo vypadat následné uspo ádání státu se r zní, ale myšlenka republiky p etrvává. Jak bude demonstrováno ní0e, idea nevyhnutelnosti vzniku australské republiky má ji0 dlouhou tradici. Zárove ale existuje ada odp rc republikanismu v Austrálii, kte í republikánské snahy odmítají a po0adují zachování sou asného uspo ádání.

Jedna z prvních událostí, které napomohly budování australské národní identity a zapsaly se do australské mytologie, se odehrála v dob zlaté hore ky. Zlatokopové se sjí0d li do Austrálie z celého sv ta, krom Brit p ijí0d li za zlatem také Ameri ané a Evropané z r zných zemí, kte í pov tzinou prchali p ed spravedlností kv li republikánským povstáním z roku 1848 v Evrop , a í ané. Kdy0 u Ballaratu u jednoho z naleziz dozlo povrchové zlato, zlatokopové museli za ít odkrývat vrstvy mokrého jílu, aby se dostali k lo0isk m pod nimi. V této dob nem li 0ádné zisky, ale p esto na n byl vyvíjen velký a asto násilný nátlak, aby platili m sí ní licen ní poplatky. Vzhledem k tomu, 0e se mezi zlatokopy nacházelo velké mno0ství revolucioná a agitátor , není divu, 0e se na konci roku 1854 shromá0dilo asi tisíc mu0 , kte í zbudovali hradbu v Eurece na p edm stí Ballaratu a p ísahali na sv j prapor s Ji0ním k í0em a hv zdami na modrém poli, 0e budou spole n bránit svá práva a

⁴⁷ History and present government. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/Australia/Historyandpresentgovernment.aspx>, 21. 3. 2014.

svobody. A коли vojsko z Melbourne vzpouru snadno rozehnal, horníci přesto vyhráli, když jim soudy v Melbourne daly později zapravdu. Byla sjednána náprava situace v dolech i jejich správě, zamítnuta byla obvinění z velezrady a horníci si dokonce vymohli vlastní politické zastoupení. O rok později se jeden z vůdců povstání, irský inženýr Peter Lalor, stal poslancem a později i členem vlády. Vzpoura z Eureka je na kterých historiky považována za australskou rebelii podobnou americké Deklaraci nezávislosti, ale v tuzina ji vnímá jako pouhý lokální projev nespokojenosti a odporu. Přesto zůstává i nadále v povědomí lidí, a to proto, že byla později, i se svým symbolem Jihoním křížem, využívána při různých vzpourách a přisvojili si ji australští radikální nacionalisté. Ti považují tuto událost za demokratickou vzpouru proti imperiální moci, která ovládala Austrálii (Macintyre, 2013: 68 . 70).

Historie republikanismu je tedy velice dlouhá, a a když například vzpoura z Eureka není zcela jednoznačně republikánský počin, další uvedený počin jím rozhodně je. V září roku 1850 se objevil na stránkách Dublin's Freeman's Journal na svou dobu mimořádně zokující a kontroverzní titulek „Spojené státy Australské republiky“. V článku pod titulem bylo uvedeno, že a když tento název může mnohé zokovat a může znít velmi podivně a absurdně, zní pouze tak podivně, jako zněl nový název Spojených států amerických lidem za krále George. O dva roky později publikoval přední australský republikán John Dunmore Lang svou knihu Svoboda a nezávislost pro zlaté země Austrálie⁽⁴⁸⁾. Kniha vycházela z Langovy dřívější republikánské přednášky s názvem Blíží se událost a vyjadřovala přesvědčení, že vznik australské republiky se kvapem blíží. V reakci na Langovu knihu nabyla tohoto dojmu i Austrálané i Britové. V tuzina obyvatel obou zemí ve viktoriánské době sice uznávala australskou republikánskou budoucnost, ale vnímala ji právě jen jako budoucnost. V roce 1853 otiskly australské noviny článek p

⁴⁸ V originále Freedom and Independence for the Golden Lands of Australia. (Lang, John Dunmore. 1852. Freedom and Independence for the Golden Lands of Australia. London: Longman, Brown, Green and Longmans. Dostupné na: <https://archive.org/details/freedomandindep00langgoog>, 14. 3. 2014.)

vydaný v England's Daily News, který tvrdil, že čas na diskusi o australské republice bude p ubli0n za 200 let (⁴⁹).

Téma republiky se op t dostalo do pop edí ve ejného zájmu p ubli0n o t icet let pozd ji. Po dlouhém období r stu došlo ke krizi, která poznamenala celou australskou ve ejnost. Krize se za ala pomalu prosazovat ji0 v 70. letech 19. století, kdy klesly ceny a mno0ství vyvezené vlny. V 80. letech se ekonomická deprese výrazn prohloubila, a to kv li zastavení p j ek ze Spojeného království, krachu ady bank, spekulacím s pozemky a n kolika let m sucha. Krom sucha p sobilo zhoubn i nezetrné zacházení s p dou a zavle ení nových, pro Austrálii exotických druh , které vytla ovaly p vodní a p ispívaly k devastaci p írodního prost edí. Kombinace t chto dvou prvk vedla k ad píse ných bou í a k výraznému poklesu stavu ovcí, co0 byla pro Austrálii pohroma. Z tohoto náro ného období se zrodila nová australská identita, která byla podporována romantickými díly tehdejších um lc . Ti se odvrátili od m sta a za ali hledat na venkov a v buzi, které si idealizovali, typické rysy australského národa. Vlastnostmi, které p i kli národu, byly nezávislost, zmu0ilost a kamarádství, odmítání cizí nadvlády a rovnostá ství. Hlavním zi itelem tohoto vnímání národa byl týdeník Bulletin, který za al vycházet roku 1880. Pozd ji se k n mu p idala i ada radikálních 0urnál (Macintyre, 2013: 97 . 99; ⁵⁰).

Dalším d le0tým obdobím pro australský republikanismus a australskou národní identitu se stala první sv tová válka. A koli Austrálie utrp la zna né ztráty na 0ivotech a válka pro ni znamenala obrovskou ekonomickou ránu, p esto m la i sv j p ínos. Poprvé zde toti0 Australané bojovali spole n jako jeden národ a dosáhli ady vojenských úsp ch , které podpo ily formování australské identity nezávislé a odlišné od

⁴⁹ Jones, Benjamin. 2013. An Australian republic is not inevitable. ABC. Dostupné na: <http://www.abc.net.au/news/2013-09-16/jones-australian-republic-is-not-inevitable/4959890>, 14. 3. 2014.

⁵⁰ Jones, Benjamin. 2013. An Australian republic is not inevitable. ABC. Dostupné na: <http://www.abc.net.au/news/2013-09-16/jones-australian-republic-is-not-inevitable/4959890>, 14. 3. 2014.

britské identity. Zlomovým bodem pro australský národ byla porážka v bitvě u Gallipoli, která je mnoha Australany považována za skutečný počátek australského národa. Australané začali v této době poprvé oddělovat své národní zájmy od těch britských (L'estrage, 2003: 58 . 65).

Stejný efekt jako první světová válka měla na australskou národní identitu i válka druhá. Australský národ se často obrací zpět ke svému zapojení do konfliktu a válečnému úsilí, které je hojně zmínováno i v zahraničí, v etnickém uznání, kterého se mu dostalo do královny Alžběty II. Období těsně po druhé světové válce znamenalo do jisté míry útlum republikanismu v Austrálii, a to protože bylo třeba obnovovat se poválečným obnovám a vnitřní situaci v zemi. Přesto se již v této době projevuje značná nezávislost Austrálie na Spojeném království. Příkladem mohou být mezinárodní dohody, které Austrálie samostatně signovala, zapojení do konfliktů atd. Vlna republikanismu se objevila opět až v 70. letech 20. století za vlády labouristického premiéra Gougha Whitlama. Ten vystihl nálady v australské společnosti a v době své vlády se zaměřil na další odpoutávání Austrálie od Spojeného království. Whitlamova vláda prosadila změnu státních vyznamenání a státní hymny a nastartovala více než desetiletý proces, jenž byl po jejím odchodu zavržen v roce 1986 přijetím Australského zákona. Po přijetí tohoto zákona byly touhy ve společnosti po samostatnosti na jakou dobu uspokojeny. Novou vlnu zájmu o otázku republiky vzbudil již svým nástupem do křesla premiéra labourista Paul Keating (Davidson, 2005: 108 . 113; Pender, 2005: 67 . 78).

3.3.1 Referendum 1999

Blíže ke 90. letům došlo k velkému národnímu proslovu a debatě a dalších aktivit namířených směrem k otázce republiky. Objevilo se velké množství různých propagačních materiálů – od brožur a letáků, přes tričky až po nálepky na nárazníky aut. Pozornost médií i činnost lobbistických

skupin neustále rostla. P i em0 je mo0né konstatovat, 0e monarchistické skupiny byly stejn tak aktivní, jako Australské republikánské hnutí (⁵¹).

Myzlenka referenda vycházela od ministerského p edsedy Paula Keatinga. Ten se v rámci své politiky ásto obracel do historie Austrálie, aby s její pomocí podpo il své politické kroky a reformy, které musel u init, proto0e se na po átku své vlády musel potýkat s úpadkem starých pr myslových odv tví, jejich0 zam stnanci byli nejv tzí oporou Keatingovy labouristické strany. Keating p ipomínal národní tradici zmu0ilosti, inorodosti a nacionalismu. Na po átku své vlády a dokonce jezt p ed svým zvolením v roce 1993 se obrátil pro podporu ke koalici sociálních hnutí, která zahrnovala skupiny za práva 0en, Austrálc , krajanské spolky i environmentalisty, kterými d íve pohrdal. Jeho plánem byl kone ný rozchod se Spojeným královstvím a vybudování silné australské republiky nezávislé a schopné se zapojit do sv tové ekonomiky. Po nástupu do funkce se okam0it za al v novat tomuto plánu a byl ásto kritizován za zanedbávání slibovaných ekonomických reforem. A koli byl ve volbách roku 1996 nahrazen opozi ním leaderem Howardem, jeho plán z stal v chodu, p esto0e sám Howard byl známým monarchistou. Nálady mezi obyvatelstvem a dokonce mezi leny Howardovy strany a jeho ministry vedly k zachování cesty k republice (Macintyre, 2013: 188 - 200).

Jak ji0 bylo zmín no, formální zahájení p íprav na referendum podnikl Paul Keating po svém nástupu do ú adu v roce 1993. Z ídil poradní republikánský výbor, který m l za ít ezit otázky republikanismu, mo0nosti zm ny státního uspo ádání, podobu budoucího státního uspo ádání a podobu referenda. John Howard v roce 1996 potvrdil sv j zám r pokračovat v ji0 zapo até práci a ustanovit ústavní shromá0d ní, které by m lo zvá0it r zné otázky a návrhy týkající se republiky. Ústavní shromá0d ní bylo uspo ádáno v roce 1998 v Old Parliament House a

⁵¹ Introduction. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/Introduction.htm, 29. 12. 2014.

úastnilo se ho 152 delegát . Ti byli voleni dv ma zp soby. Polovina byla volena v nepovinném hlasování ob any, druhá polovina pak byla jmenována federální a státní vládou. Premiér Howard vyzdvihl fakt, že díky tomuto způsobu volby delegát je jejich složení velmi reprezentativní, zahrnující významné osoby ze všech oblastí kulturního a společenského života, které zastávají celou plejádu různých názorů . Faktem je, že delegáti tvořili skupinu složenou z reprezentantů všech důležitých politických stran, z lidí různých profesí a z některých slavných osobností. Ani zastoupení politických stran ale nezaručovalo vyváženost zastoupení monarchistů a republikánů . Labouristická strana se prohlásila za republikánskou, ale všichni její členové tento názor nesdíleli. Liberální strana byla složena jak z monarchistů , tak z republikánů a jediná Nacionální strana se veřejně přihlásila k podpoře monarchie. V roce 1997 se ale někteří její členové veřejně vyslovili pro podporu republiky, z čehož je patrné, že nejen australská veřejnost, ale i politická scéna a delegáti ústavodárného shromáždění byli poměrně názorově rozpolčení. Delegáti měli za úkol probrat následující otázky. Má se stát Austrálie republikou? Jaký model republiky by měl být voleným předložen? A v jakém časovém horizontu by mělo ke změně dojít (Hirst, 2006: 260 . 266; ⁵²; ⁵³)?

Ústavodárné shromáždění se konalo v únoru roku 1998 a projevil se na něm neshody nejen mezi republikány a monarchisty, ale také mezi jednotlivými republikány. Jedna část republikánů požadovala přímo volenou hlavu státu, zatímco druhá skupina preferovala nepřímou volbu prezidenta. Objevily se také názory, že by mohl být využit i americký model volby prezidenta. Delegáti tehdy nazli odpovědi na hlavní otázky shromáždění. Po hlasování 89 delegátů ze 152 potvrdilo, že Austrálie by se měla stát republikou. A koli Australské republikánské hnutí preferovalo

⁵² Kirby, Michael. The Australian Republican Referendum 1999 - Ten Lessons. Faculty of Law, University of Buckingham. Dostupné na:

<http://www.lawfoundation.net.au/ljf/app/&id=DF4206863AE3C52DCA2571A30082B3D5>, 29. 12. 2013.

⁵³ Kirby, Michael. A centenary reflection on the Australian Constitution: The Republic Referendum 1999. High Court of Australia. Dostupné na:

http://www.hcourt.gov.au/assets/publications/speeches/former-justices/kirbyj/kirbyj_menzies.htm#_ftn2, 29. 12. 2013.

možnost přímé volby prezidenta, nakonec byla vybrána možnost nepřímé volby, kdy kandidáta na prezidenta navrhuje premiér a tato osoba musí být následně ratifikována dvoutřetinovou většinou v obou komorách australského parlamentu. Pro tuto variantu se vyslovilo 73 delegátů, a ačkoli se nejednalo o nadpoloviční většinu, byla přijata. Argumentem republikánů pro tento model byla skutečnost, že by tím byla vyloučena možnost, že prezident bude stranickým politikem, který by po svém zvolení měl příliš mnoho moci. Tato varianta byla také volně představena v referendu, ačkoli průzkumy veřejného mínění dlouhodobě ukazovaly ve svůj prospěch přímé volby hlavy státu. V posledním bodu jednání se Ústavodárné shromáždění 133 hlasy usneslo na tom, že referendum by se konalo, a to v roce 1999^(54, 55, 56).

Před konáním referenda byla spuštěna rozsáhlá informační kampaň, v jejím rámci byli občané seznámeni s argumenty pro i proti vytvoření republiky. V rámci této kampaně fungovala telefonická poradní linka, internetové stránky referenda, také byly zdarma distribuovány informační materiály, které byly dostupné ve více než třiceti světových jazycích. Hlavním z těchto materiálů byla informační brožura, která detailně popisovala argumenty pro volbu ano, i pro volbu ne v referendu. Brožura měla 39 stran a byla nejdelší vládou vydanou publikací tohoto druhu. Všechny materiály byly dostupné i ve variantách pro handicapované občany, tedy v podobě audio nahrávek, i v Braillově písmu. Brožura s argumenty zastánců i odpůrců změny ústavy byla sice ziroce dostupná, ale již z prvního pohledu je patrné, že nebyla obsahově vyvážená. Zatímco pro změnu státního zřízení je v ní uvedeno jen několik stran argumentů, stránek s argumenty odmítající změnu obsahuje téměř

⁵⁴ Australia's last referendum. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/, 29. 12. 2013.

⁵⁵ 1999 Referendum Report and Statistics – Background. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/Referendum_Background.htm, 29. 12. 2013.

⁵⁶ Leading up to the 1999 referendum. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/Leading_Up_to_The_1999_Referendum.htm, 29. 12. 2013.

dvakrát tolik. Nejedná se ale o nějaký druh diskriminace. K sestavení komise byly vytvořeny dvě komise, každá zastávající jeden názor, a na těchto komisích bylo zpracovat své argumenty. Obě komise tak měly stejné možnosti. Argumenty pro vznik republiky obsažené v brožuře zahrnovaly například vizi australské budoucnosti, kdy by každé australské dítě mělo mít možnost aspirovat na pozici hlavy státu. Pouze Australan v této pozici může úspěšně reprezentovat unikátní australskou národní identitu. Dalším tvrzením zastánců republiky bylo a je, že výmaha na královny za prezidenta je jen malý, zcela bezpečný a symbolický krok směrem k úplné nezávislosti Austrálie, který nezmení vlajku, hymnu, počet státních svátků, ani výdaje za úřad, protože prezident bude mít stejné pravomoci i výdaje jako současný generální guvernér. Prezident bude mít omezenou moc a stejně jako královna bude nad stranickou politikou, protože prezidentem se nemůže stát člověk, který je členem nějaké politické strany i parlamentu^(57; 58).

Opozice vzniku republiky pak přiznala s argumentem, že hlasování není jen o republice, ale také o typu republiky, přičemž předkládaný model je elitistický, nefér a nedemokratický, protože z procesu výběru vyloučí obě strany. Nebylo možné volit také někoho, kdo ctí tradici a komu současně uspořádání v zemi vyhovuje. Dále by voliči neměli souhlasit s republikou, protože premiér bude moci snadno odvolat prezidenta, což dělá z prezidenta jeho loutku. Zároveň může premiér udržovat prezidenta u moci prakticky nekonečně dlouho, pakliže nenominuje na prezidenta jiného kandidáta, který by stávajícího nahradil. Mezi další argumenty pro odmítnutí referenda patřilo zachování statutu quo, konstatování, že se jedná o velkou změnu bez zjevného důvodu a bez známých výsledků. Změna ústavy by měla obě strany sjednotit, nikoli je rozdělovat. Zastánci monarchie také poukazují na skutečnost, že Australané již jsou

⁵⁷ Your official Referendum pamphlet. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/yes_no_pamphlet.pdf, 30. 12. 2013.

⁵⁸ Kirby, Michael. The Australian Republican Referendum 1999 - Ten Lessons. Faculty of Law, University of Buckingham. Dostupné na: <http://www.lawfoundation.net.au/ljf/app/&id=DF4206863AE3C52DCA2571A30082B3D5>, 30. 12. 2013.

nezávislým národem, a že p erod v republiku nepřinese zemi žádné d ležité výhody, jakými jsou například vytvoření nových pracovních míst, anebo zlepšení obchodu. Naopak - bude znamenat potíže v podobě ztráty stability a kontinuity vývoje země. Monarchisté vyvracejí tvrzení, že prezident bude nadstranický, protože předkládaný návrh umožňuje, aby politik jeden den rezignoval z parlamentu a opustil svou stranu a již druhý den se stal prezidentem ⁽⁵⁹⁾.

Samotné referendum se konalo 6. listopadu 1999 a voliči v něm byly předloženy dvě otázky. První z nich se týkala o změnu konstitučního zřízení a ustavení republiky v Austrálii, přičemž královna a generální guvernér mohli být nahrazeni prezidentem dosazeným dvoutřetinovou většinou australského parlamentu. Druhá otázka se pak týkala úpravy ústavy, konkrétně vložením preambule do jejího úvodu. V případě úspěchu referenda měla republika vstoupit v platnost od 1. ledna 2001. Každá z otázek v referendu měla svůj vlastní, barevně odlišný hlasovací lístek a jejich sčítání byl poprvé v historii Austrálie použit plně automatický systém sčítání hlasů (Hirst, 2006: 266 - 270; ⁶⁰; ⁶¹).

Referenda se účastnilo více než 12,3 milionů registrovaných voličů a oba návrhy jimi byly zamítnuty. Celonárodně získal návrh na vytvoření republiky pouze 45,13%, zatímco proti se vyjádřilo 54,87% obyvatel. Návrh na vložením Preambule do ústavy byl odmítnut ještě předivěji, když se pro něj vyjádřilo necelých 40% voličů. Návrh na republiku byl odmítnut nejen na celonárodní úrovni, ale také ve všech státech australské federace. Vztinu získal pouze v teritoriu hlavního města, což ovšem výsledek nijak neovlivnilo, protože návrh musel získat vztinu hlasů voličů na celonárodní úrovni a navíc podporu ve vztinu států. Výsledkem hlasování tedy byla mírná většina hlasů proti vzniku republiky.

⁵⁹ tamtéž

⁶⁰ 1999 Referendum. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/1999.htm, 29. 12. 2014.

Následovala řada debat a rozborů o odmítnutí republiky v referendu. Později se o těchto vodech objevila řada spekulací. Nejčastěji se jedná o teorii o odmítnutí republiky, kterou podporují především republikáni, je nesouhlas ve shodě s předloženým modelem. Tato teorie tvrdí, že voliči neodmítli myšlenku republiky, ale pouze jim nevyhovující předložený model. Monarchisté naopak podporují teorii, že voliči odmítli celou myšlenku republiky (McKenna, 2004: 100 - 112; ⁶²; ⁶³).

Rok poté, kdy proběhlo referendum, se konala oficiální návštěva královny Alžběty II. v Austrálii. V jednom ze svých proslavěných výstupů královna ujistila své australské poddané, že bude sloužit jako Královna Austrálie jen tak dlouho, jak dlouho ji budou Australané na tomto postu chtít. V proslovu se zmínila, že vždy považovala otázku budoucnosti monarchie v Austrálii za téma, o kterém musí demokraticky rozhodnout sám australský lid a nikdo jiný (⁶⁴).

3.3.2 Současný republikanismus

Po uskutečnění referenda o republice v roce 1999 je téma republiky částečně znovu diskutováno. Jedná se ale především o spekulace médií a příspěvky od podporovatelů republiky, jak jednotlivců, tak skupin. Politické strany napříč politickým spektrem se obecně shodují, že referendum, jakožto poměrně drahý pokus o změnu ústavního politického uspořádání v zemi, odsunulo možnost dalších kroků tímto směrem o několik let. Až tedy téma republiky nevyřadilo z politického ani veřejného diskursu, politici se shodují, a to včetně laboristů, že doba

⁶¹ Kirby, Michael. The Australian Republican Referendum 1999 - Ten Lessons. Faculty of Law, University of Buckingham. Dostupné na:

<http://www.lawfoundation.net.au/ljf/app/&id=DF4206863AE3C52DCA2571A30082B3D5>, 29. 12. 2013.

⁶² 1999 Referendum Reports and Statistics. Australian Electoral Commission. Dostupné na:

http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/Statistical_Results.htm, 29. 12. 2013.

⁶³ Key results. Australian Electoral Commission. Dostupné na:

http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/Key_Results.htm, 29. 12. 2013.

vhodná pro obnovení úsilí o změnu státního zřízení nenastane během vlády královny Alžběty II. V prvních letech po konání referenda se otázka republiky obvykle objevovala v akademických diskusích především ve spojitosti s neúspěchem referenda a analýzami důvodů tohoto neúspěchu. I v politickém a veřejném životě bylo téma referenda několik let hodnoceno především ze stejného úhlu pohledu.

Když v roce 2006 královna navštívila již po patnácté v Adelaide Austrálii, na která média začala opírat hovořit o vzniku republiky. Téma se rozhořelo o to výrazněji, když australští parlamentéři Commonwealthu odmítali při zahajovacím ceremoniálu zahrát Good Save the Queen. V reakci na následující republikánské komentáře provedla australská média bleskový průzkum veřejného mínění, kterého se zúčastnilo přes 147 tisíc respondentů. 57% dotázaných se vyslovilo pro změnu státního zřízení na republiku. Politici se ale touto otázkou odmítli zabývat vzhledem k nedávno konanému referendu a jeho výsledkům^(65; 66).

V roce 2008 uspořádal tehdejší australský premiér Kevin Rudd velký summit s názvem Australský summit pro rok 2020. Této akci se zúčastnila více než tisícovka delegátů ze všech sfér společenského života a jejím cílem byla diskuse o nejbližší budoucnosti země. Jedna z pracovních skupin na summitu předložila návrh, aby byla uskutečnena dvě nová referenda o republice. První referendum by se mělo obecně tázat, zda si občané přejí změnit státní zřízení, druhé by pak mělo zjistit preferovanou formu státního uspořádání. Tento návrh se setkal s bouřlivým ohlasem přítomných delegátů. Sám Rudd přiznal, že změnu státního uspořádání Austrálie by považoval pro zemi za velký krok vpřed, nicméně nepovažoval za možné se touto otázkou zabývat

⁶⁴ History and present government. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/Australia/Historyandpresentgovernment.aspx>, 21. 3. 2014.

⁶⁵ Donovan, David. The case for an Australian Republic. Independent Australia. Dostupné na: <http://www.independentaustralia.net/australia/australia-display/the-case-for-an-australian-republic,3989>, 26. 3. 2014.

v průběhu svého prvního volebního období. Ministr životního prostředí, později prezident Australského republikánského hnutí Malcolm Turnbull vyjádil souhlas s premiérem, když prohlásil, že již v době konání referenda v červnu, že ne republika bude znamenat odložení tohoto tématu na velice dlouhou dobu. Ministr zahraničních věcí Stephen Smith ale médiím sdělil, že australská republika je jednoznačně nevyhnutelná^(67; 68; 69).

Roku 2010 se na pozici premiéra dostala labouristka Julia Gillardová, která jako jeden z prvních politiků v Austrálii zmínila téma republikanismu již v době své předvolební kampaně. Politici se obvykle tomuto tématu vyhýbají a rozhodnutí není obvyklé jej do předvolební kampaně zapojovat. Gillardová se stala jedním z nejvíce otevřených republikánů na postu premiéra. Vyjádřila se, že by v době své vlády ráda pracovala na vytvoření určitého modelu pro přechod Austrálie k republice. Zároveň ale zdůraznila, že změna současného stavu nepřichází podle jejího názoru v úvahu za života a vlády Alžběty II., kterou dodala, že ale královně přejde dlouhý a zástupný život. Její plány na kroky ke změně kritizoval Tony Abbott, vůdce Liberální strany, současný australský premiér a zarytý monarchista. Tato stanoviska vyjadřují dlouhodobý stav, kdy labouristé obecně podporují spíše republiku a liberálové zachování konstituívané monarchie, kterou považují za funkční^(70; 71; 72).

⁶⁶ Australané mají našlápnuto k republice. Aktuálně.cz. Dostupné na: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/australane-maji-naslappnuto-k-republice/r~i:article:102352/>, 27. 3. 2014.

⁶⁷ Turnbull, Malcolm. Australia 'should be a republic once Queen's reign ends'. The Telegraph. Dostupné na:

<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/australiaandthepacific/australia/10095247/Australia-should-be-a-republic-once-Queens-reign-ends.html>, 27. 3. 2014.

⁶⁸ Austrálie: Republika rozhodně bude, ale ne hned. Aktuálně.cz. Dostupné na: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/australie-republika-rozhodne-bude-ale-ne-hned/r~i:article:603084/>, 27. 3. 2014.

⁶⁹ Austrálie republikou? Až po smrti či abdikaci královny. Aktuálně.cz. Dostupné na: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/australie-republikou-az-po-smrti-ci-abdikaci-kralovny/r~i:article:519684/>, 27. 3. 2014.

⁷⁰ Malkin, Bonnie. Julia Gillard wants Australia to become a republic at end of Queen's reign. The Telegraph. Dostupné na: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/theroyalfamily/7949751/Julia-Gillard-wants-Australia-to-become-a-republic-at-end-of-Queens-reign.html>, 27. 3. 2014.

V roce 2011 podnikla Al0b ta II. svou dosud poslední oficiální návzt vu Austrálie. Objevily se spekulace, 0e se jedná o královninu poslední návzt vu Austrálie v bec. Australztí komentáto i pi této p íle0itosti op t zmínili téma australské republiky. Rozdíl byl tentokrát v diskursu. Po letech, která ub hla od referenda o odstran ní monarchie a poté, kdy i nejv tzí zastánci republiky byli nuceni uznat, 0e republika není aktuální minimáln do konce vlády královny Al0b ty II., komentáto i vyzdvihli apatii, která ve ve ejném 0ivot ve vztahu k tomuto tématu panuje. Politické elity se shodují, 0e v dob vlády královny Al0b ty další referendum neprob hne. P íznivci monarchie k tomuto názoru dodávají, 0e republikáni se pravd podobn nového referenda nedo kají ani po smrti královny. Je t eba si uv domit, 0e by bylo ve ejností pravd podobn pova0ováno za velice nevkusné a nevhodné vypisovat referendum v dob poh bu monarchy, i v dob korunovace jeho následníka. Navíc existuje mo0nost, 0e se následníkem tr nu nestane pr m rn oblíbený princ Charles, ale 0e královnu nahradí princ William, který je v Austrálii mimo ádn populární (⁷³; ⁷⁴).

V posledních letech popularita republikanismu klesá. K tomuto trendu vedou dva základní d vody. Ve ve ejných diskusích se ada Australan vyjad uje, 0e republikáni nejsou schopni uznat porá0ku z roku 1999 a neustále znovu a znovu téma nastolují. Vzhledem k podmínkám referenda, tedy k nutnosti získat v tzinu stát i celkovou v tzinu obyvatelstva, které nebyly spln ny, mají odp rci republikanismu pocit, 0e národ se k této otázce vyjád il dostate n jasn . Zárove se objevují pom rn trefné komentá e, které upozor ují na skute nost, 0e pokud by

⁷¹ Z Austrálie se možná stane republika, novopečená premiérka usiluje o změnu. IDNES.CZ. Dostupné na: http://zpravy.idnes.cz/z-australie-se-mozna-stane-republika-novopecena-premierka-usiluje-o-zmenu-1te-/zahranicni.aspx?c=A100817_140600_zahranicni_btw, 27. 3. 2014.

⁷² Shears, Michael. Oz PM couldn't stoop to a Royal curtsy: Gillard under fire for ignoring protocol (and not bothering to wear a hat). Daily Mail. Dostupné na: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2051271/Julia-Gillard-fails-curtsey-Queen-Elizabeth-Australia-tour.html#ixzz2zv1clz7G>, 27. 3. 2014.

⁷³ Perry, Michael. Queen's visit leaves Australian republic a distant dream. Reuters. Dostupné na: <http://www.reuters.com/article/2011/10/11/us-australia-queen-idUSTRE79A0MT20111011>, 27. 3. 2014.

⁷⁴ Vote Compass: Do Australians support the monarchy?. ABC News. Dostupné na: <http://www.abc.net.au/news/2013-10-10/republic-monarchy-vote-compass/5012360>, 27. 3. 2014.

byl výsledek referenda opačný, pravděpodobně by k jeho prozkoumávání nikdy nedošlo a změna by byla považována za nezvratnou a definitivní. Druhým důvodem je vzestup popularity královské rodiny. Především mladší členové královské rodiny vylepšují pověst a obraz monarchie v očích obyvatel Nového Zélandu. Nedávno byla ukončena návštěva prince Williama, jeho ženy Kate a syna George v zemi, která vzbudila velkou vlnu zájmu a nadšení. Podle průzkumu ve stejném měsíci dokonce podpora republiky klesla na dvacetileté minimum. Podle tohoto průzkumu je současná podpora republiky u veřejnosti pouze 39%, přičemž proti republice je téměř 42% dotázaných. Průzkum také prokázal, že republiku nejvíce podporuje vková skupina 35 - 65 let, zatímco monarchii jsou více nakloněni lidé starší 65 let a respondenti ve věku od 18 do 35 let^(75; 76).

3.3.3 Stoupenci republikanismu

V rámci republikánského hnutí v Austrálii má mezi apolitickými subjekty téměř monopolní postavení Australské republikánské hnutí. Samozřejmě existují i další republikánská hnutí, jako například ženy za Australskou republiku, která jsou ale marginální, a nemají tedy velkou váhu. V Austrálii jsou ale také některé politické strany, které se otevřeně hlásí k republikanismu a součástí jejich volebních programů jsou konkrétní plány na změnu státního zřízení. Ověřte se třeba dodat, že zastánci republiky jsou zastoupeni ve všech politických stranách a všechny strany se k otázkám republiky vyjadřují. Jak již bylo řečeno, nejvýznamnějším nestraničským zastáncem vzniku republiky v Austrálii je Australské republikánské hnutí, které bylo založeno v roce 1991 poté, kdy australská Labour party přijala republikanismus jako součást své politiky. Hnutí prosazuje vznik australské republiky, protože pouze prezident

⁷⁵ Popular support for a republic flags to a 20-year low, new poll shows. The Guardian. Dostupné na: <http://www.theguardian.com/world/2014/feb/02/support-republic-20-year-low-poll>, 27. 3. 2014.

⁷⁶ Voters' support for republic hits 20-year low. The Sunday Morning Express. Dostupné na: <http://www.smh.com.au/national/voters-support-for-republic-hits-20year-low-20140201-31txr.html>, 27. 3. 2014.

v podobě rodilého Australana má být naplnit představu Hnutí o vhodné reprezentaci země. Takový prezident pak má na mezinárodní scéně reprezentovat zájmy, národní identitu, hodnoty i kulturu Austrálie. Důležitým argumentem pro změnu je označení monarchie jako nedemokratického prvku v demokratickém systému Austrálie (⁷⁷; ⁷⁸; ⁷⁹).

Hnutí se zapojilo do příprav referenda 1999 a poskytlo názorovou základnu pro kampaň, která předcházela samotnému referendu a měla přesvědčit voliče ke schválení návrhu na vznik republiky. Problémem se v rámci příprav referenda stala názorová nejednotnost členů Hnutí. V průběhu debaty o tom, jakou formu republiky nabídnout občanům k referendu, došlo k rozporům. Sporným bodem byl především způsob volby prezidenta. Ačkoli veřejnost byla pro přímou volbu, v referendu byla nakonec předložena volba nepřímá. Změna ústavy má dostat podobu minimalistického modelu, což znamená co nejmenší možný zásah do podoby stávající ústavy. Po odmítnutí návrhu v referendu se Hnutí zapojilo do řady aktivit podporujících budoucí vznik republiky. V roce 2004 lobovalo v Senátní komisi zabývající se zákony a ústavou. Členové Hnutí se účastnili i vládního Summitu 2020, kde přednesli své návrhy na budoucí vývoj země. Hnutí aktivně lobbuje na státní i federální úrovni (⁸⁰; ⁸¹; ⁸²).

Největší politickou stranou obhajující vznik republiky v Austrálii je Labouristická strana. Labouristická strana, která dlouhodobě podporovala australský nacionalismus, vycházela z místních tradic a voliče lákala na

⁷⁷ About us. Australian Republican Movement. Dostupné na: <http://www.ouridentity.org.au/about-us>, 29. 12. 2013.

⁷⁸ Australian Republican Movement. CRIKEY. Dostupné na: <http://www.crikey.com.au/topic/australian-republic-movement/>, 29. 12. 2013.

⁷⁹ Keating. Michael. A brief history of the Australian Republican Movement. Independent Australia. Dostupné na: <http://www.independentaustralia.net/australia/australia-display/a-brief-history-of-the-australian-republican-movement,3530>, 29. 12. 2013.

⁸⁰ Campaign. Australian Republican Movement. Dostupné na: <http://www.ouridentity.org.au/about-us>, 29. 12. 2013.

⁸¹ About Us. Australian Republican Movement. Dostupné na: <http://www.ouridentity.org.au/about-us>, 29. 12. 2013.

nacionalistickou a progresivní politiku. Kvůli získání podpory se v dci strany často obraceli do australské historie a snažili se vyzdvihnout jedinečnost australské národní identity. V 90. letech byla rozpoutána republikánská diskuse, labouristé se tématu chopili a za pomoci argumentů o graduálním vývoji australské společnosti je aplikovali na svůj dosavadní diskurs. V roce 1991 představila Keatingova vláda svou nacionalistickou republikánskou agendu pro nadcházející období a prezentovala se jako progresivní vláda bojující se zpátečnickým konzervatismem (Goldsworthy, 2005: 17 . 29;⁸³).

Ani v současnosti se Labouristická strana nevzdává myšlenky na australskou republiku. A když v roce 1999 byl tento návrh v referendu zamítnut, labouristé tvrdí, že republika je pro Austrálii nevyhnutelným dalším krokem. Přestože žádná strana vyslovila přesvědčení, že ke změně státního uspořádání nedojde dříve, než skončí vláda Abbottovy II. Labouristická strana si jako svůj další cíl vytyčila po předání rozsáhlé veřejné diskuse o budoucnosti Austrálie coby republiky, aby tak do diskuse zapojila širokou veřejnost. Od veřejné diskuse si labouristé slibují, že jim pomohou přesvědčit větší množství voličů k podpoře republiky (⁸⁴; ⁸⁵).

Další politickou stranou podporující odstranění monarchie a nastolení republiky jsou Zelení. Zelení jsou velmi aktivní v podpoře republiky - jedná se o jeden z jejich nejdůležitějších programových bodů. Ve svém programu uznávají královnu Alžbětu II. jako vynikajícího monarchu. Zároveň však tvrdí, že je čas vymanit se z koloniální minulosti

⁸² Keating, Michael. A brief history of the Australian Republican Movement. Independent Australia. Dostupné na: <http://www.independentaustralia.net/australia/australia-display/a-brief-history-of-the-australian-republican-movement,3530>, 29. 12. 2013.

⁸³ The Labor Tradition of Australian Republicanism. Parliament of Australia. Dostupné na: http://www.aph.gov.au/About_Parliament/Parliamentary_Departments/Parliamentary_Library/pubs/rp/RP9596/96rp31, 29. 12. 2013.

⁸⁴ The Australian Labor Party is Australia's oldest political party. Australian Politics. Dostupné na: <http://australianpolitics.com/political-parties/alp>, 29. 12. 2013.

⁸⁵ Labour candidate Smith voices his disappointment. Fingal Independent. Dostupné na: <http://www.independent.ie/regionals/fingal/independent/news/labour-candidate-smith-voices-his-disappointment-30164785.html>, 29. 12. 2013.

a p estát být jedním z 15 členů Commonwealth, který je stále uznává královnu jako hlavu státu. Australská republika s australskou hlavou státu je jedním z 8 hlavních principů, které jsou pro australské Zelené fundamentální. Zelení jsou v prosazování republiky velmi aktivní, například v roce 2010 naléhali na premiéra Rudda, aby v rámci federálních voleb vyhlásil také plebiscit o republice (⁸⁶; ⁸⁷; ⁸⁸).

3.3.4 Zastánci monarchie

V Austrálii funguje mnoho hnutí a skupin, které podporují setrvání konstituí monarchie a odmítají vznik republiky. Kromě těchto organizovaných skupin kritizují republikanismus i jednotlivci, někteří z nich jsou veřejnými osobami s velkou autoritou a prestiží. Prvním z odporců republiky je skupina Australané za konstituí monarchii, která byla založena roku 1992. Jedná se o nestranickou neziskovou organizaci, která se snaží zachovat a uchránit australské dědictví v podobě konstituí monarchie, královny a souasně vlajky. První setkání se uskutečnilo v Sydney a účastnila se ho řada osobností veřejného a politického života. Mezi účastníky byl bývalý předseda Nejvyššího soudu, rektor Sydney University i bývalý starosta Sydney. Mezi lety 1992 a 1994 byl v čele organizace Tony Abbott, který byl po svém zvolení do parlamentu nahrazen Kerry Jonesem. Za Abbottova vedení organizace byla také založena její mládežnická odnož Mladí Australané za konstituí monarchii, jenž sdružuje mladé lidi do 30 let a pomáhá k jejich vzdělávání a poskytuje jim informace. Hnutí pravidelně pořádá soutěže esejí, aby tak podpořilo zájem o monarchii (⁸⁹; ⁹⁰).

⁸⁶ Constitutional Reform and Democracy. The Greens. Dostupné na:

<http://greens.org.au/policies/constitutional-reform-and-democracy>, 29. 12. 2013.

⁸⁷ Greens welcome royal visit but reiterate call for republic. The Greens. Dostupné na:

<http://greens.org.au/node/4324>, 29. 12. 2013.

⁸⁸ Greens urge Rudd to commit to republic plebiscite. ABC News. Dostupné na:

<http://www.abc.net.au/news/2009-01-24/greens-urge-rudd-to-commit-to-republic-plebiscite/2575978>, 29. 12. 2013.

⁸⁹ Interview with Prof Flint from Australians for Constitutional Monarchy. Royal Reporter. Dostupné na:

<http://www.royalreporter.com/blog/interview-with-prof-flint-from-australians-for-constitutional-monarchy/#>, 28. 12. 2013.

Australané za konstituci monarchie se stali hlavní silou sNE kampaní předcházející konání referenda o republice v roce 1999. Také získali nejvíce monarchistických postů na ústavodárném shromáždění konaném roku 1998, celkem 8 křesel, a to především díky své aktivní opozici v rámci ANO kampaní a republikánům obecně. Premiér dokonce jmenoval výkonného editela organizace Kerryho Jonese předsedou komise sVolte NE. Australané za konstituci monarchie se kampaní chopili a do její realizace zapojili na 50 tisíc dobrovolníků a několik desítek placených pracovníků. Významným zviditelněním pro hnutí byla demonstrace poádaná na podporu guvernéra Nového Jižního Walesu, který byl nucen premiérem Bobem Carrem odejít ze své funkce. Tato demonstrace se stala nejvíce monarchistickou i republikánskou demonstrací v historii Austrálie. Účastnilo se jí kolem 20 tisíc protestujících. Organizace aktivně oponuje republikánským návrhům a organizuje řadu protiakcí. Mladí příznivci strany například rozdávali texty hymny národní písně zahájení Her Commonwealth, na kterém byla v rámci svých narozenin přítomna i královna Alžběta, a jejich požadatelé odmítali zahrát Good Save the Queen^(91; 92; 93). V současnosti se organizace snaží prosazovat své zájmy pomocí letáků, osvětových akcí, knih a příspěvků na svých internetových stránkách. Každoročně také pořádá řadu veřejných událostí po celé Austrálii a také týdenní konference, na kterých vystupují známí představitelé ze všech oblastí kulturního

⁹⁰ Welcome to the OurConstitution.org web site. Australians for Constitutional Monarchy - Toowoomba Branch. Dostupné na: <http://www.ourconstitution.org/>, 28. 12. 2013.

⁹¹ Largest demonstration, monarchist or republican. Australians for Constitutional Monarchy. Dostupné na: http://www.norepublic.com.au/index.php?option=com_content&task=view&id=4477&Itemid=38, 28. 12. 2013.

⁹² Public Information Campaign. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/Public_Information_Campaign.htm, 28. 12. 2013.

⁹³ ACM 2006 National Conference. Australians for Constitutional Monarchy. Dostupné na: http://www.norepublic.com.au/index.php?option=com_content&task=view&id=732&Itemid=4, 28. 12. 2013.

a společenského života. Na jedné z těchto konferencí přednášel i John Howard^{94; 95}).

Druhým výrazným monarchistickým sdružením v Austrálii je Australská monarchistická liga, která byla založena roku 1993. Původně byla založena jako odnož Mezinárodní monarchistické ligy, ale později se stala samostatným tělesem. Liga je neziskovou organizací, která není spojena s žádnou politickou stranou, ani jinou organizací. Nemá také žádné placené zaměstnance, funguje na bázi dobrovolné práce. Liga financuje své aktivity ze sponzorských darů. Hlavním cílem Ligy je podporovat přetrvání monarchie a vzdávat australské občany o australské Ústavě. V současnosti se Liga věnuje různým aktivitám, které mají zlepšit vnímání monarchie veřejností a zároveň se snaží o ochranu obrazu monarchie předkládaného v médiích. V posledních několika letech vedla Liga spory s Australským centrem fotografie, které zveřejnilo velmi znepokojivé fotografie Erwina Olafa s tematikou princezny Diany. Stejně tak podala několik stížností proti různým nevhodným reklamám v australských médiích, které urážely její záměr obnovy monarchie. Jednou z nejdůležitějších aktivit Ligy je pak osvětová činnost na školách a snaha především vypouznit zmínku o monarchii ve výuce a mizení odkazu na královskou rodinu, i konkrétní monarchy ve výukových materiálech o historii. Australská monarchistická liga sehrála důležitou roli v době kampaní před konáním referenda o republice v roce 1999. Zapojila se do příprav argumentů proti republice, při které spolupracovala s dalšími monarchisty a poukazovala na slabiny a nedostatky předkládaného modelu republiky. Další monarchistické

⁹⁴ Republicans even more dividend. Australians for Constitutional Monarchy. Dostupné na: http://www.norepublic.com.au/index.php?option=com_content&task=view&id=713&Itemid=4, 28. 12. 2013.

⁹⁵ Our Identity, Charter, Cause and History. Australians for Constitutional Monarchy. Dostupné na: http://www.norepublic.com.au/index.php?option=com_content&task=view&id=2&Itemid=3, 28. 12. 2013.

skupiny jsou spíše menší, méně organizované a nemají žádný výrazný vliv na politické, i ve veřejné doméně (⁹⁶; ⁹⁷; ⁹⁸; ⁹⁹; ¹⁰⁰).

3.3.5 Otázka změny vlajky

První australská federální vlajka byla v roce 1901 vybrána v rámci celonárodní soutěže o nejlepší návrh. Převodně byla tato soutěž vyhlášena melbournským měsíčníkem The Review of Reviews for Australasia, ale později byla oficiálně přijata australskou vládou. Ta ustavila komisi pro výběr vítězného návrhu a vyhlásila odměnu ve výši 200 liber. Do soutěže bylo zapsáno více než 33 tisíc návrhů. Vítězný návrh byl vybrán z pětice téměř identických návrhů, jejichž předkladatelé byli vyhlášeni vítězi společně a sdíleli odměnu. Vítězný návrh zobrazoval modrou vlajku, v jejím levém horním rohu se nachází Union Jack, pod ním hvězda impéria a napravo od Union Jack bylo souhvězdí Severní kříž. Tato vlajka se jen minimálně lišila od své dnešní podoby. Zároveň vznikla i vlajka pro civilní použití, její pozadí nebylo modré, ale červené. Modrá verze vlajky byla určena pouze pro vládní budovy (¹⁰¹).

Komise, která vybírala vítězný návrh vlajky, zohledňovala především daná kritéria, kterými byly: loajalita k Impériu, federace, historie, heraldika, odlišitelnost a také cena výroby vlajky. Nejmladší z autorů vítězné vlajky Ivor Evans prohlásil, že je hrdý na to, jak vlajka vzechny tyto faktory obsáhla. V roce 1918 poprvé vyzvala oficiální brožura Commonwealthu o historii australské vlajky, která vyzdvihuje jakým

⁹⁶ The Future. Australian Monarchist League. Dostupné na: <http://www.monarchist.org.au/the-future.html>, 29. 12. 2013.

⁹⁷ About Australian Monarchist League. Australian Monarchist League. Dostupné na: <http://www.monarchist.org.au/aboutus.html>, 29. 12. 2013.

⁹⁸ Rourke, Alison. Royal wedding boosts Australian monarchists. The Guardian. Dostupné na: <http://www.theguardian.com/world/2011/apr/29/royal-wedding-boosts-australian-monarchists>, 29. 12. 2013.

⁹⁹ Frequently Asked Questions. Australian Monarchist League. Dostupné na: <http://www.monarchist.org.au/faqs.html>, 29. 12. 2013.

¹⁰⁰ The Referendum. Australian Monarchist League. Dostupné na: <http://www.monarchist.org.au/the-referendum.html>, 29. 12. 2013.

¹⁰¹ Australian Flags. Australian History.org. Dostupné na: <http://www.australianhistory.org/australian-flags>, 18. 3. 2014.

zpřesněním je v ní na vlajce vyjádřena právní loajalita. Ta je představována použitím britské modré barvy v základu vlajky, a také estním místem na vlajce, na kterém je umístěn Union Jack (Foley, 1996: 76 . 108).

Vít znou vlajku vyhlásil v září roku 1901 premiér Edmund Barton, který nenechal návrh projednávat v australském parlamentu, ale odeslal jej rovnou imperiálním autoritám ve Spojeném království ke schválení. Ve stejnou dobu v Austrálii byla vlajka přijata poměrně rozporuplně, její vzhled kritizovali především členové Australské domorodé společnosti, kteří tvrdili, že není dostatečně patriotická a nezohledňuje všechny aspekty australské společnosti. Ve Spojeném království design vlajky šládnou kontroverzi neprošel, a tak byl králem schválen a připraven k výrobě v roce 1903. V tomto roce také došlo k první úpravě vzhledu vlajky, kdy byl změněn počet cípů v zech hvězd Severního kříže na sedm, kromě cípu nejmenší hvězdy. Tato změna byla uskutečněna kvůli zjednodušení výroby vlajek, protože původní návrh spočíval s různými poltými cípy v závislosti na viditelnosti jednotlivých hvězd na obloze. Návrh byl v průběhu let ještě několikrát změněn, až v roce 1954 dostal svou dnešní podobu (¹⁰²).

V Austrálii probíhá již delší dobu debata o tom, zda by současný vzhled vlajky, zahrnující britské prvky, neměl být nahrazen jiným, vhodným pro současnou multikulturní australskou společnost. S tím jak se Australská společnost od roku 1901 osamostatňuje od vlivu Spojeného království, narůstá i pocit, že Union Jack na estním místě vlajky již nemá své místo a měl by být nahrazen australskými symboly. Vlajka má jednotit národ, ale v posledních letech má debata o její změně na australskou společnost opačný vliv. Zastánci změny mají pocit, že nová vlajka by reprezentovala zájmy Austrálie lépe, než ta současná. Odpůrci pak argumentují, že vlajky bývají měněny v případě velkých změn, obvykle ústavních, a že tato situace navzdory přáním republikánů dosud nenastala. Dále tvrdí, že národní vlajka je symbol národa, který by měl být

uctíván a ne nahrazen. Tento argument je velice rozšířen především mezi veterány, kteří pod Australskou vlajkou bojovali ve válkách. Těto skupinu v debatě o změně vlajky tvoří Australci a původní obyvatelé na kterých ostrov, kteří se v současnosti domáhají uznání svého původního práva na celý kontinent, a kteří považují Union Jack za symbol invaze a tvrzení, že historie Austrálie začíná s Evropským osídlením (¹⁰³; ¹⁰⁴).

Až kdyby byla debata vedena již dlouho, nedošlo k žádnému oficiálnímu rozhodnutí. A to přestože byla vytvořena celá řada návrhů ¹⁰⁵ a debata opět nabrala na intenzitě v prvních měsících letošního roku, kdy novozélandský premiér John Key oznámil záměr vyměnit současnou vlajku za jinou, více současnou. V Austrálii jsou dosud debaty o nové vlajce vedeny ve vlnách tak, jak se zvedá a klesá podpora republikanismu bez zjevného směřování k zásadnímu rozhodnutí v této otázce (¹⁰⁶; ¹⁰⁷).

Hlavními zastánci současné vlajky jsou členové Australian National Flag Association (ANFA), kteří se zasazují o zachování současné vlajky. V jejich prospěch mluví fakt, že vlajka je v Austrálii velmi oblíbená a není používána jen při oficiálních příležitostech, jedná se o všeobecně populární a využívaný motiv. Masivní podpory se dostává vlajce i během Australského národního dne vlajky 3. září, který je oslavován a podporován zirokou veřejností. Přesto i zastánci změny vlajky se ve svých prohlášeních zastiují v tuzimskou podporou veřejnosti. Hlavním zastáncem změny je hnutí AUSFLAG Our Own Flag, které předložilo již mnoho nových návrhů, z nichž se některé snaží uplatnit při sportovních akcích, aby jim tak získali popularitu a veřejné uznání. Samotné hnutí pak

¹⁰² History of the Australian National Flag. AUSFLAG Our Own Flag. Dostupné na: <http://www.ausflag.com.au/history.asp>, 19. 3. 2014.

¹⁰³ Should Australia have a new flag?. Flag Society of Australia Inc. Dostupné na: <http://www.flagsaustralia.com.au/newflag.html>, 19. 3. 2014.

¹⁰⁴ Kennedy, Russel. 2014. The Crux of the issue with a new Australian flag. The Conversation. Dostupné na: <http://theconversation.com/the-crux-of-the-issue-with-a-new-australian-flag-25070>, 19. 3. 2014.

¹⁰⁵ Ukázky jsou součástí obrázkové přílohy této práce.

¹⁰⁶ Blaxland, John. 2014. A proposal for a new, mature Australian flag. The Conversation. Dostupné na: <http://theconversation.com/a-proposal-for-a-new-mature-australian-flag-24714>, 19. 3. 2014.

¹⁰⁷ Ollie, John. 2013. Could Australia Get a New Flag?. The Times. Dostupné na: <http://newsfeed.time.com/2013/01/31/could-australia-get-a-new-flag/>, 19. 3. 2014.

prohlazuje, že nemá nic společného s republikánskými hnutími a jeho jediným cílem je více vyhovující vlajka zachycující skutečnou podstatu Austrálie (¹⁰⁸).

¹⁰⁸ Flags Australia. Flag Society of Australia Inc. Dostupné na: <http://www.flagsaustralia.com.au/newflag.html>, 19. 3. 2014.

4 NOVÝ ZÉLAND

4.1 Obecný úvod

Nový Zéland je z hlediska své polohy a podstaty z geopolitického i geostrategického hlediska značně omezen. Vzhledem k tomu, že se jedná o ostrovní stát, který leží v poměrně odlehlé oblasti, jeho možnosti rozšíření vlastního území jsou dost limitované, a to především z toho důvodu, že územní poměry v této oblasti jsou již pevně dané. Vzhledem ke své koloniální minulosti a relativní geografické blízkosti k Austrálii byl Nový Zéland ve výzkumech často opomíjen.

Nový Zéland se geograficky řadí do oblasti Oceánie, nicméně i v jejím rámci má zvláštní postavení. Z fyzicko-geografického hlediska by mohl být považován za součást Melanésie, vzhledem k tomu, že tektonicky tvoří část jejího vnějšího oblouku. Domorodé obyvatelstvo Nového Zélandu je však polynéského původu. Samostatné postavení Nového Zélandu v tichomořské oblasti je dáno především jeho ekonomicko-geografickými poměry. Jedním z nich je již zmíněná izolovaná poloha Nového Zélandu. Jedná se o ostrovní stát, který leží v jižní části Tichého oceánu asi 1600 kilometrů jižně od australského pobřeží. Nový Zéland tvoří dva ostrovy protáhlého tvaru, a to Severní ostrov (114 688 km²), který je sice menší, ale hustěji obydlený a Jižní ostrov (150 461 km²). Oba hlavní ostrovy odděluje 22 km široký Cookův průliv (Kolektiv autor, 1994: 64; Tizler, 1972: 8;¹⁰⁹; ¹¹⁰).

Pod novozélandskou správou spadá také řada dalších tichomořských ostrovů, nejvíce z nich je Sewartův ostrov o rozloze 1735 km². Ostatní ostrovy jsou někdy souhrnně označovány jako Minor Islands a řadí se sem například Chathamské ostrovy, Aucklandské a Kermadekovy ostrovy. Většina z Minor Islands je neobydlená, a to především kvůli své rozloze a

¹⁰⁹ Government. Tokelau Information Page. Dostupné na: <http://www.tokelau.de/index.php?page=39936572&f=1&i=39936572>, 23. 11. 2013.

velké vzdálenosti od hlavních ostrovů, na které z nich také kvůli své poloze v subpolárním podnebí. Takto určený Nový Zéland rozšířil o Cookovy ostrovy, a ostrovy Niue a Tokelau tvoří Realm of New Zealand. Zahraniční obrannou politiku těchto států vykonává Nový Zéland, ale je třeba dodat, že Cookovy ostrovy a ostrov Niue jsou samostatné. Ostrov Tokelau je přímo pod správou Nového Zélandu. Ze spojení s těmito ostrovy má Nový Zéland značný prospěch. V první řadě se jedná o velikost výlučné ekonomické zóny, kterou má Nový Zéland čtvrtou největší na světě. Dalším významným aspektem jsou suroviny. V současnosti roste význam menších ostrovů přidružených k Novému Zélandu především proto, že roste geopolitický význam celé oblasti. Vzhledem k blízkému sousedství s Čínou a její rostoucí angažovaností v dané oblasti roste i zájem dalších států, především pak USA. Na vzdálených obydlených ostrovech se tak setkávají s neobvyklým mezinárodním zájmem, který mimo jiné přináší i ekonomické výhody vzhledem k desítkám projektů, které zde tyto státy realizují. Příkladem může být souostroví známé jako Cookovy ostrovy, které bylo dosud známé především svým vývozem citrusů a černých perel, v současnosti zde ale čínská realizuje řadu svých projektů, na což reagovaly spojené státy například vysláním ministryně zahraničí Clintonové na oficiální návštěvu, což je zcela bezprecedentní událost^(111; 112).

Velká část obou hlavních ostrovů je hornatá. Oba ostrovy jsou také bohaté na různé druhy surovin a vzhledem k odlišnému povodňovému režimu z nich se na Novém Zélandu vyskytuje velmi široká škála nerostů, kovů a dalších látek. Jižní ostrov je oblastí s poměrně aktivními zemětřeseními. Sopečná a tektonická činnost na Novém Zélandu do značné míry ovlivňuje zdejší život a bezpečnostní situaci. Zemětřesení jsou relativně častá a obvykle přitom dochází k velkým materiálním ztrátám. Tato

¹¹⁰ The Realm of New Zealand. Realm of New Zealand Informational Page. Dostupné na: <http://www.realmofnz.org/index.php?page=home&f=1&i=home>, 23. 11. 2013.

¹¹¹ Don't know where they are? They sit in the South Pacific, where the U.S. seeks to strengthen its presence in the face of China's growing power in the region. Los Angeles Times. Dostupné na: <http://articles.latimes.com/2012/aug/29/world/la-fg-south-pacific-20120829>, 2. 1. 2014.

skutečnost má velký dopad především novozélandské stavebnictví a výzkum. Obzvláště riziko pak tektonickáinnost představuje pro novozélandskou dinost. Zemětřesení a především sopečnáinnost mohou také výrazně omezit a ohrozit mezinárodní dopravu (především leteckou), jak tomu bylo například na konci roku 2012 (Tizler, 1972: 9 . 12; Brinke, 1979: 229 . 231; ¹¹³; ¹¹⁴).

Na Novém Zélandu žije přibližně 4,5 milionu lidí, přičemž téměř čtvrtina z toho žije na Severním ostrově. Obyvatelstvo se etnicky skládá z největšího podílu Evropanů, dalšími skupinami jsou Asiaté a Maori, tvoří téměř 8% obyvatelstva. Téměř 75% obyvatelstva vyznává křesťanskou víru. Oficiálními jazyky Nového Zélandu jsou angličtina a jazyk maori, ale velká část právních dokumentů a textů je také oficiálně překládána do polynéského jazyka, který je zde velmi běžný (¹¹⁵).

4.1.1 Vnitřní uspořádání

Nový Zéland je unitárním státem s parlamentní monarchií. Stejně jako Spojené království nemá Nový Zéland psanou ústavu v podobě jednoho komplexního textu, ale využívá řadu zákonů, soudních rozhodnutí a zvyků. Mezi hlavní dokumenty patří například Constitutional Act z roku 1986, Electoral Act z roku 1993 nebo Bill of Rights z roku 1990. Hlavou země je britská královna Alžběta II. zastoupená generálním guvernérem, kterého jmenuje na základě doporučení novozélandského premiéra. V rámci svých povinností spojených s Novým Zélandem královna vystupuje pod titulem Královna Nového Zélandu. Jako konstituční monarchka jedná

¹¹² Leahy, Shawn. Auntie Hillary Visits Cook Islands Hoping to Put China on Sidelines. IPS News, dostupné na: <http://www.ipsnews.net/2012/09/auntie-hillary-visits-cook-islands-hoping-to-put-china-on-sidelines/>, 2. 1. 2014.

¹¹³ Quake shakes New Zealand, causing minor damage. The Independent. Dostupné na: <http://www.independent.co.uk/news/world/australasia/quake-shakes-new-zealand-causing-minor-damage-2169587.html?origin=internalSearch>, 2. 1. 2014.

¹¹⁴ Perry, N. New Zealand volcano erupts. The Independent. Dostupné na: <http://www.independent.co.uk/news/world/australasia/new-zealand-volcano-erupts-8339382.html?origin=internalSearch>, 2. 1. 2014.

¹¹⁵ New Zealand. CIA The World Fact Book. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/nz.html>, 3. 1. 2014.

královna na základ rozhodnutí a doporučení novozélandské vlády. Královna je s novozélandskými ministry pravidelně v kontaktu. Zároveň plní důležité ceremoniální a symbolickou roli^(116; 117).

V průběhu své vlády navštívila královna Nový Zéland dohromady desetkrát¹¹⁸, přičemž v jejím zastoupení provedli řadu oficiálních návštěv i další členové královské rodiny. Poslední takovou návštěvou byli v dubnu letošního roku princ William se svou ženou Kate a synem Georgem. V průběhu svých osobních návštěv královna společně se svým manželem procestovala celé území Nového Zélandu a setkala se s lidmi všech kultur, způsobů života i regionů. Královna se v rámci své vlády zabývá událostmi, které ovlivňují Nový Zéland, a vyjadřuje se k nim. Stejně tak oceňuje zásadní novozélandské úspěchy, například po udáním recepce na jejich počest. Když je královna na návštěvě Nového Zélandu, přebírá některé úlohy, které jsou jinak oficiálně delegovány na generálního guvernéra, otevírá například Parlament. Svou první návštěvu Nového Zélandu uskutečnila v roce 1953, byla prvním vládnoucím monarchou, který na Novém Zélandu otevřel Parlament. Zároveň královna vysílala své vánoční poselství v roce 1953 z budovy vlády v Aucklandu. Vzhledem ke snaze projevit úctu pvodnímu obyvatelstvu Nového Zélandu se královna naučila základy jazyka Maori^(119; 120).

Generální guvernér je osobním zástupcem královny na Novém Zélandu. Jeho funkční období trvá pět let, přičemž stávající generální guvernér Jerry Mateparae byl jmenován do funkce roku 2011. Až kolik je

¹¹⁶ The Queen's role in New Zealand. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/NewZealand/TheQueensroleinNewZealand.aspx>, 10. 4. 2014.

¹¹⁷ Symbols and ceremonies. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/NewZealand/Symbolsandceremonies.aspx>, 10. 4. 2014.

¹¹⁸ Královniny návštěvy proběhly v letech: 1953-1954, 1963, 1970, 1974, 1977, 1981, 1986, 1990, 1995 a 2002.

¹¹⁹ Royal visits. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/NewZealand/Royalvisits.aspx>, 10. 4. 2014.

¹²⁰ History and present government. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/NewZealand/Historyandpresentgovernment.aspx>, 10. 4. 2014.

generální guvernér reprezentantem královny a hlavou státu, podle novozélandského zákona není součástí exekutivy. Je mu vyhrazena samostatná kategorie a zároveň je považován za součást parlamentu. Funkce generálního guvernéra je apolitická, je považován za symbol národní jednoty a neangažuje se ve stranické politice. Postavení a pravomoci generálního guvernéra Nového Zélandu jsou velmi podobné jako u generálního guvernéra Austrálie. Ti nejdelší oblasti inosti generálního guvernéra jsou konstituční, ceremoniální a spojené s komunitou. Z konstitučních plní především protokolární funkce, nezastupitelnou roli pak hraje ve vztahu k rozpouštění parlamentu, vyhlazování voleb a řešení politických krizí. Rozhodnutí v této konstituční oblasti však není výhradně na základě konzultace s premiérem, ve výjimečných případech po konzultaci s parlamentem. Mezi ceremoniální povinnosti guvernéra patří každoroční zahájení inosti parlamentu, předávání vyznamenání, uvítání státních návštěv, přijímání diplomatů a dalších. V rámci komunity se pak generální guvernér zapojuje především jako patron mnoha charitativních a veřejně prospěšných organizací. Zároveň se také účastní kulturních a dobročinných akcí po celé zemi (Ženíšek, 2007: 61 . 73; ¹²¹; ¹²²).

Nový Zéland má jednokomorový parlament, ve kterém zasedá minimálně 120 poslanců. Ti jsou voleni na tříleté volební období. Do roku 1950 byl na Novém Zélandu parlament dvoukomorový, ale právě v tomto roce se horní sněmovna parlamentu Senát sama zrušila. Důvodem zrušení Senátu bylo především, kvůli pro zemi velikosti Nového Zélandu je dvoukomorový parlament zbytečně velký. Přesto již od jeho zrušení probíhá debata, zda by Senát neměl být obnoven. Nový Zéland má tradičně většinový volební systém, který dlouhodobě vedl k systému dvou politických stran a dominantnímu postavení Labouristické strany a Národní strany. Středání těchto stran u moci ale skončilo roku 1996, kdy

¹²¹ Nau Mai, Haere Mai. Welcome to the website of the Governor-General of New Zealand. The Governor – General. Dostupné na: <https://gg.govt.nz/>, 12. 4. 2014.

¹²² The Role of the Governor-General. The Governor – General. Dostupné na: <https://gg.govt.nz/role>, 12. 4. 2014.

se v referendu v tuzina volí vyslovila pro zavedení smízeného proporcionalního volebního systému. Vzechny následující novozélandské vlády jí byly sestavovány na koalici ním základ . Funkce parlamentu je pom rn obvyklá, vytvá í nové a upravuje staré zákony, reprezentuje lid, kontroluje vládní dan a výdaje a zároveň má kontrolní roli nad vládní politikou a inností (¹²³, ¹²⁴).

Exekutivní slo0kou australského politického systému je kabinet v ele s premiérem. Sou ástí kabinetu jsou jednotliví minist i vlády, kte í byli vybráni premiérem. Ostatní minist i se jednání kabinetu ú astní pouze na výslovné p ání p edsedy vlády, který ídí kabinetní jednání. V tuzina politických rozhodnutí v zemi je nejprve projednána a schválena v kabinetních jednáních. Kabinet se vnit n d lí na výbory, v jejich0 rámci se nová rozhodnutí p edjednávají a na sch zi kabinetu jako celku jsou jí0 jen potvrzena. P esto0e se v kabinetu projednávají vezkerá vládní rozhodnutí od finan ních a0 po diplomatická, kabinet není formálním t lesem zaneseným v n kterém z novozélandských ústavních dokument . Jedná se pouze o na základ zvyklostí sestavené fórum pro jednání ministr . Nejvyzzí formálním nástrojem vládního systému na Novém Zélandu je Výkonná rada, která se skládá ze vzech ministr a je oficiálním poradním sborem generálního guvernéra. Prost ednictvím Výkonné rady vláda p edává svá rozhodnutí generálnímu guvernérovi a tím de facto vládne. Výkonné rad nep edsedá premiér, jako je tomu v p ípad Kabinetu, ale generální guverné. Stejn jako ve v tuzin zemí s d dictvím britského kolonialismu je postava premiéra v politickém systému velice silná¹²⁵. Premiér navrhuje jmenování ministr , rozpuzt ní parlamentu,

¹²³ About our Parliament. New Zealand Parliament. Dostupné na: <http://www.parliament.nz/en-nz/about-parliament/>, 12. 4. 2014.

¹²⁴ How Parliament works. Role of Parliament. New Zealand Parliament. Dostupné na: <http://www.parliament.nz/en-nz/about-parliament/how-parliament-works/role/00CLOOCHowPWWorks1211/role-of-parliament>, 12. 4. 2014.

¹²⁵ Příliš silné postavení premiéra je často kritizováno některými republikány, kteří považují postavu případného prezidenta za prvek vyvažující moc premiéra v systému.

vypsání voleb, i osobu generálního guvernéra, pod jeho kontrolou jsou i novozélandské tajné služby (¹²⁶; ¹²⁷; ¹²⁸; ¹²⁹).

Soudní systém Nového Zélandu je od vydání The Supreme Court Act z roku 2003 plně nezávislý na soudnictví ve Spojeném království. Do vydání zákona o Nejvyšším soudu byl novozélandskou nejvyšší odvolací instancí Právní výbor Horní Komory parlamentu neboli Soudní výbor Královské rady Velké Británie se sídlem v Londýně. V roce 2003 byl ale přijat již zmíněný zákon, na jehož základ byl vytvořen novozélandský Nejvyšší soud, který přejal roli nejvyšší instance. Nejvyšší soud zahájil svou činnost v první polovině roku 2004. Zvláštností novozélandského soudnictví jsou také Maori Land Court, který se zabývá případy spojenými s půdou maorského obyvatelstva a Waitangi tribunal, který je vyšetřovací komisí v případech porušení Smlouvy z Waitangi (Ženízek, 2007: 91-93).

4.1.2 Zahraniční a politické aktivity

V oblasti multilaterální diplomacie, je Nový Zéland členem řady organizací a obranných paktů, obchodních dohod, organizací pro kontrolu zbrojení a regionálních uskupení. V regionálních uskupeních se Nový Zéland angažuje natolik aktivně, že je považován za regionální velmoc. Problém v udržování regionálních, asijsko-tichomošských vztahů spoívá ve značné odlišnosti Nového Zélandu a Austrálie od ostatních států v oblasti. V případě několika projektů regionální integrace často vyvstává otázka, jak dalece by se měl Nový Zéland zapojit a zároveň jak dalece jsou asijské státy ochotny mezi sebou přijmout země, jako jsou Nový Zéland a Austrálie. Přestože je Nový Zéland členem řady obranných

¹²⁶ Cabinet. Department of the Prime minister and Cabinet. Dostupné na: <http://www.dpmc.govt.nz/cabinet/cabinet>, 12. 4. 2014.

¹²⁷ Governor-General and Executive Council. Cabinet Manual 2008. Dostupné na: <http://www.cabinetmanual.cabinetoffice.govt.nz/1>, 12. 4. 2014.

¹²⁸ Prime Minister. Cabinet Manual 2008. Dostupné na: <http://www.cabinetmanual.cabinetoffice.govt.nz/2.2>, 12. 4. 2014.

¹²⁹ Premiers and Prime Ministers. New Zealand History online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/premiers-and-pms>, 12. 4. 2014.

organizací, obecně převládá názor, že jeho postavení v mezinárodním systému není ohroženo napadením. Podle jednoho z údajů index (Global Peace Index) je Nový Zéland považován za druhou nejmírumilovnější zemi světa za rok 2011. Země posiluje svou pozici kromě role dobrého mezinárodního (světového) občana a aktivní participací v mezinárodních organizacích i rozvojovou pomocí, která je považována za 8. nejproduktivnější na světě pro rok 2012 (Cihelková a kol., 2002: 189; ¹³⁰; ¹³¹; ¹³²).

Vzhledem ke své geografické poloze je Nový Zéland vysoce aktivní v otázkách mezinárodního práva (Konvence OSN o mezinárodním právu) a Smlouvy o Antarktidě. Jako země závislá na exportu je pak Nový Zéland velmi aktivním členem World Trade Organization, kde se snaží prosadit co nejvíce liberalizaci obchodu. Nový Zéland je také prvním státem, který na půdě WTO uznal existenci činy, se kterými má kromě Austrálie nejvíce obchodní styky. Přestože je Nový Zéland poměrně malý, jeho možnosti na mezinárodním poli se zvyšují pomocí velmi aktivní politiky na půdě mezinárodních organizací (jako například OSN, OECD nebo již zmíněné WTO). Na regionální úrovni je Nový Zéland členem obranného a bezpečnostního fóra ASEAN, jenž je novozélandským dlouhodobým strategickým zájmem. Nový Zéland spojuje ASEAN také s možnostmi dalšího rozvoje jeho země, a to především na oblast obchodu, o čemž svědčí i současná situace. V roce 2009 byla podepsána AANZFTA, tedy dohoda mezi členskými zeměmi ASEAN, Austrálií a Novým Zélandem o vzniku volného obchodu mezi zeměmi. Dohoda vstoupila v platnost v roce 2010, a to pro 8 z celkových 12 států. ASEAN je jedním z nejdelších obranných společenství, v němž Nový Zéland participuje, vzhledem k tomu, že většina členských zemí se nachází

¹³⁰ Zahraničně - politická orientace. MZV ČR. Dostupné na:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/australie_a_oceanie/novy_zeland/politika/zahranicne_politicka_orientace.html, 25. 11. 2013.

¹³¹ Global Peace Index. Vision of Humanity. Dostupné na: <http://www.visionofhumanity.org/gpi-data/>, 4. 1. 2014.

¹³² Commitment to Development Index. Center for Global Development. Dostupné na: http://www.cgdev.org/section/initiatives/_active/cdi/, 4. 1. 2014.

v blízkosti Nového Zélandu a tudí0 by mohly p edstavovat hrozbu. Je samoz ejm z ejmé, 0e v sou asnosti je mezinárodní pozice zem natolik dobrá, 0e zde 0ádné takové ohro0ení neexistuje. Nový Zéland vzak svou obranu nezanedbává, neustále posilované dobré vztahy s Austrálií jsou jistou zárukou pomoci v p ípad nouze. Zárove je Nový Zéland stále lenem britského Commonwealth of Nations. Pro obranu zem jsou stále velmi významné i vztahy s USA, a to p es vyost enou situaci týkající se jaderného odzbrojení. Nový Zéland svou bezpe nost zajiz uje i posilováním ekonomických vztah s ínou, která se v dané oblasti za íná výrazn prosazovat. Zárove je Nový Zéland jedním z p ti signatá regionální bezpe nostní dohody Five Power Defence Arrangement (FPDA), která v roce 2011 oslavila ji0 40 let od svého podepsání, a na které participují krom Nového Zélandu také Austrálie, Malajsie, Singapore a Velká Británie. P esto0e se jedná o dohodu, jejím0 cílem je konzultování p ípadných krok p i ohro0ení Malajsie a, jedná se o další upevn ní vazeb a pozice Nového Zélandu (¹³³, ¹³⁴, ¹³⁵, ¹³⁶, ¹³⁷).

Krom ASEAN se Nový Zéland lokáln anga0uje i v APEC, tedy Asijsko-tichomo ské ekonomické spolupráci, kde je nejd le0it jzím cílem Nového Zélandu op t ekonomika a obchod. Nový Zéland je z velké ásti zemí závislou na vývozu svého zbo0í a turismu a za tímto ú elem se velmi úsp zn anga0uje práv v APEC. P sobení Nového Zélandu v APEC se dá nazvat úsp chem p edevzím proto, 0e ji0 tém tvrtina obchodní vým ny zem probíhá se lenskými státy APEC. Nový Zéland se také anga0uje ve Fóru Pacifických ostrov . Do oblasti lenských stát této organizace také putuje v tzina novozélandské rozvojové pomoci. Fórum probírá nejd le0it jzí lokální problémy a jeho setkání se konají

¹³³ tamtéž

¹³⁴ World Investment Report 2012. United Nations Conference on Trade and Development. Dostupné na: <http://www.unctad.org/wir>, 4. 1. 2014.

¹³⁵ About ASEAN. ASEAN. Dostupné na: <http://www.asean.org/index.php#>, 5. 1. 2014.

¹³⁶ Defence relations. New Zealand Ministry of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.nzembassy.com/usa/relationship-between-new-zealand-and-usa/new-zealand-and-usa/defence-relations>, 5. 1. 2014.

¹³⁷ Five Power Defence Arrangement. Dostupné na: <http://www.austlii.edu.au/au/other/dfat/treaties/1971/21.html>, 5. 1. 2014.

pravidelně, tématem roku 2012 bylo *Large Ocean Island States – the Pacific Challenge*, při němž ležící diskutované otázky zahrnovaly především změny klimatu, rybaření a obchod. Na setkáních Fóra pacifických ostrovů participují i nezávislé státy, v roce 2012 se jako pozorovatelé zúčastnili zástupci USA, EU, Číny a další (138; 139).

4.2 Historie a ústavní vývoj

Nový Zéland byl obydlen Maory přibližně roku 800 n. l., a to v rámci velkého stěhování polynéských národů. Maorská kultura dosahovala velkého rozkvětu až do roku 1769, kdy na Nový Zéland připlul jeho evropský objevitel James Cook. V této době mohlo na ostrovech žít až 250 000 domorodců. Počet domorodého obyvatelstva se po připlutí Evropanů snížil téměř o polovinu, a to v důsledku nemocí a těžkých bojů o půdu. Prvním Evropanem, který se před Cookem setkal s Maory, byl holandský mořeplavec Abel Tasman již roku 1642 (Orange, 2003: 21; Kolektiv autorů, 1994: 64).

První evropské osady začaly vznikat v zálivu Bay of Islands ve 20. letech 19. století. Již v této době se objevila problematika soužití evropských osadníků a místních Maorů. Místní obyvatelé a evropští osadníci dospěli k pragmatické spolupráci a po založení trestanecké kolonie v Novém Jižním Walesu v Austrálii Britové využívali schopností Maorů především při lovu, těžbě dřeva a průzkumu vnitrozemí. Jak se Nový Jižní Wales rozrůstal, potřeboval stále více udržovat dobré vztahy s Maory kvůli rostoucí potřebě obchodu. V roce 1835 se stal Nový Zéland protektorátem a v roce 1840 kolonií Velké Británie, čímž skončilo jeho formální podřízení Novému Jižnímu Walesu. Koloniální status Nový Zéland získal po podepsání smlouvy z Waitangi, ve které maorští

138 Global New Zealand – International trade, investment, and travel profile: Year ended December 2011. Ministry of Foreign Affairs and Trade and Statistics New Zealand. Dostupné na: <http://www.stats.govt.nz/~media/Statistics/browse-categories/industry-sectors/imports-exports/global-nz/dec-11/global-nz-dec-2011-final.pdf>, 23. 11. 2013.

ná elníci postupují suverenitu Británii a na oplátku jsou jim garantována majetková práva a stejná privilegia, jaká mají britští občané. Pesto ale následuje období sporů o půdu mezi původními a novými obyvateli, které vyústí roku 1864 v rozsáhlou konfiskaci maorské půdy (Belich, 2003: 71 - 90; Ženízek, 2007: 63 - 65).

Vzhledem ke konfiskacím půdy a rostoucímu počtu obyvatelstva evropského původu, které brzy převládlo svým počtem obyvatelstvo původní, docházelo ke zvyšování nespokojenosti mezi Maory. K této příležitosti i po et misionářích na obou ostrovech k esanství. Výsledkem bylo mnoho ozbrojených střetů Maorů s Evropany, které v letech 1860 až 1872 přerostly na Severním ostrově až ve válku. Ve válce byli Maori poraženi, ale nevzdali se nároků na své půdy ani práv. V roce 1852 byl vydán Constitutional Act neboli zákon o ústavě, jeho přijetím získal Nový Zéland velkou míru samostatnosti. Již v roce 1867 se Maori podařilo získat plné zastoupení v zákonodárném sboru (Graham, 2003: 52 - 70).

Vzhledem k dlouhodobé lojalitě Nového Zélandu k Británii byl území roku 1907 přijat statut dominia a Nový Zéland dokonce získal do své správy vlastní kolonii v podobě Cookových ostrovů. Existovala možnost, že se Nový Zéland připojí k nově se utvářejícímu Australskému společenství, ale Nový Zéland vykonával vlastní zahraniční politiku s cílem zůstat samostatný. Na počátku 1. světové války většina obyvatelstva podporovala vstup Nového Zélandu na evropská bojiště nejen pro podporu Spojeného království, ale také ze strachu z Německa. Spojené království představovalo pro Nový Zéland nejvhodnější odbyt zboží i garanta ochrany, proto byla podpora veřejnosti jasná. Nový Zéland se angažoval i ve druhé světové válce a aktivně přispíval k zakládání Organizace spojených národů. Je s podivem, že reprezentace Nového Zélandu ratifikovala Westminsterský status, který zemi udržoval

139 Leahy, S. 2012. Cook Islanders Greet Leaders At Pacific Islands Forum. Inter Press Service. Dostupné na: <http://www.ipsnews.net/2012/09/cook-islanders-greet-leaders-at-pacific-islands-forum/>, 5. 1. 2014.

samostatnost a0 v roce 1947, p esto0e sama Velká Británie ho vydala ji0 v roce 1931. V roce 1951 se rozpustila horní komora novozélandského parlamentu a zanikl zde bikameralismus. Následující rok je pak d le0itým datem pro zahrani ní politiku Nového Zélandu i jeho pozici v mezinárodním systému. V roce 1951 byl zalo0en obranný pakt Austrálie, Nového Zélandu a Spojených stát amerických neboli ANZUS. Spolupráce v rámci ANZUS byla pom rn pevná a úsp zná, a to a0 do 80. let, kdy se Nový Zéland za al víc prosazovat v oblasti jaderného odzbrojení, tato situace naruzila vztahy mezi Novým Zélandem a Spojenými státy. USA nazna ily, 0e svým vykázáním jaderných zbraní ze svého území Nový Zéland p edezel mo0nosti pln ní amerických závazk . Situace se podstatn zhorzila i v dob , kdy Nový Zéland zakázal proplouvat plavidl m s jaderným pohonem. Podle n kterých autor byly tyto kroky Nového Zélandu zp sobeny ned v rou a obavami z USA (McKinnon, 2003: 199 - 211; ¹⁴⁰).

Významným bodem novozélandské historie je osamostatn ní Západní Samoí, kterou Nový Zéland spravoval jako bývalé n mecké území. Po vzniku Organizace spojených národ se Nový Zéland pln podvolil jejím princip m a ud lil Západní Samoí nejprve samosprávné postavení a následn i samostatnost. V roce 1975 prob hly hned dv pro další vývoj Nového Zélandu zásadní události. První z nich je skute nost, 0e byl parlamentem schválen tzv. Teraty of Waitangi Act, ve kterém je potvrzeno právo Maor na p du podle p vodní dohody z roku 1840. Schválením tohoto dokumentu dozlo k nastartování velmi dlouhé cesty k vy ezení majetkových nárok p vodního obyvatelstva. Dozlo k n kolika vlnám restitucí, nevj tzí z nich v roce 1995. Druhou zásadní zm nou byla vým na vládnoucí politické strany. Labouristy vyst ídala Národní strana, její0 politika sociálního zabezpe ení, zásah do ekonomiky a deficitních rozpo t zp sobila obrovskou inflaci, nezam stanost a emigraci ze zem . S výjimkou hospodá ských krizí, které Nový Zéland postihly jezt

¹⁴⁰ Bureau of East Asian and Pacific Affairs. U.S. Relations With New Zealand. U. S. State Department. Dostupné na: <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/35852.htm>, 23. 11. 2013.

v letech 1860 . 1890 a 1913 . 1935 se na Nový Zéland v0dy p ist hovalo více obyvatel, ne0 se z nich vyst hovalo. Tuto bilanci velmi podporovaly tém vzechny novozélandské vlády, které ezily nedostatek kvalifikovaných pracovních sil (ženížek, 2007: 66 . 67; Tizler, 1972: 25; ¹⁴¹).

4.3 Republikanismus

4.3.1 Vývoj republikanismu do roku 1999

Republikanismus nemá na Novém Zélandu ani zdaleka takovou podporu, jakou v Austrálii i jiných státech Commonwealthu. P esto m 0eme p i bli0zím zkoumání narazit na pom rn dlouhou republikánskou tradici, která vychází ji0 z doby osídlení Nového Zélandu evropskými kolonizátory. Tehdy se toti0 v i kolonizaci za alo vymezovat p vodní obyvatelstvo, Mao i. Mao i 0ili rozd lení do kmen a odmítali se vzdát svých nárok na p du ve prosp ch Evropan . V roce 1834 ná elníci Maor ze severní ásti zem zvolili svou oficiální vlajku a o rok pozd ji 34 ná elník vydalo spole n Deklaraci nezávislosti Nového Zélandu, která byla prvním pokusem o vytvo ení novozélandského státu. Roku 1839 se rada dvanácti len Novozélandské spole nosti, která zalo0ila kolonii v Port Nicholson (Wellington), odvrací od britské koruny a volí si ze svých ad prezidenta. Kdy0 ale v roce 1840 maorzti ná elníci, nyní zastupující Spojené kmeny Nového Zélandu, podepsali s britskou monarchií Treaty of Waitangi. Do Wellingtonu byly poslány britské vojenské jednotky, aby zdejší srepubliku%ukon ily. Smlouva z Waitangi ozna uje Nový Zéland za britskou kolonii pod správou Nového Ji0ního Walesu a na oplátku garantuje Maor m práva na jejich p du a ochranu. V této dob se místní obyvatelstvo obávalo Francie. V dci Maor se také sna0ili získat kontakty s britskou monarchií, co0 se jim p ekvapiv dob e da ilo, docházelo k r zným setkáním a od 50. let se Mao i sna0ili informovat monarchu o

¹⁴¹ Post Second World War. New Zealand Hisotry online. Dostupné na:

koloniálním bezpráví na Novém Zélandu. Snahy o nápravu situace se ale v tzinou ke dvoru ve Spojeném království nedonesly, vzechny písemnosti byly nejprve p edávány vlád a generálnímu guvernérovi, kte í je odložili, i zamítli (Humpage, 2008: 247 . 261; ¹⁴²).

I p es neúsp ch prvních pokus o samosprávu vedenou prezidentem se Wellington stal centrem republikanismu 19. století na Novém Zélandu. V roce 1848 založil Samuel Revans Konstitu ní asociaci wellingtonských osadník , která obhajovala vznik novozélandské republiky. Bylo tedy jen p irozené, kdy se Wellington po vydání New Zealand Constitution Act v roce 1852 stal místem pro zbudování nového demokratického parlamentu, co tento zákon umožnil. V roce 1853 zasedá první novozélandský parlament, ale velmi rychle se dostává do kompeten ního sporu s generálním guvernérem. Parlament nakonec spor vyhraje a generálnímu guvernérovi tak z stávají oklezt né pravomoci, které ale zahrnují ezení problém s domorodým obyvatelstvem. Tato etapa je n kterými novozélandskými historiky ozna ována za po átek národního sebeuv dom ní evropských p ist hovalc na Novém Zélandu (McLean, 2004: 161 - 181; Skilling, 2010: 175 . 189).

V roce 1856 vzniklo Královské hnutí maorského obyvatelstva. Jeho cílem bylo zvolení maorského krále, jeho úlohou by byla p edevzím ochrana územních zájm Maor a limitování evropské kolonizace. Cílem hnutí bylo, aby m l maorský král stejný význam a postavení jako britská monarchie. Mnoho Maor m lo o postu krále velice idealistické p edstavy. Chápali ho totiž jako formu koexistence s Evropany, kdy král bude mít svou ást, královna tu svou a budou mírov spolupracovat. Novozélandská vláda ale tento názor nesdílela. Vnímala Královské hnutí jako p ímé ohroení suverenity královny i své na Novém Zélandu. Vzhledem k obavám, které Královské hnutí u novozélandské vlády vyvolávalo, propukly v 60. letech boje mezi Maory a koloniálními

<http://www.nzhistory.net.nz/war/post-second-world-war>, 24. 11. 2013.

¹⁴² Māori and the royal family. New Zealand Government. Dostupné na: <http://www.teara.govt.nz/en/royal-family/page-3>, 6. 1. 2014.

vojenskými milicemi podporovanými imperiálními vojáky. V roce 1867 založila skupina Maor Parikaha, nezávislé sídlo, které fungovalo na principu pasivní rezistence vůči Evropanům, a v 70. letech skupina vedla kampaň proti evropskému osídlení. V roce 1879 v rámci této kampaně Maorové vyhlásili Republiku Hawera. Republika byla zrušena britskými vojáky, kteří zajali její představitel a dobrovolnické jednotky, zformované na ochranu Republiky, rozpustili (Gershon, 2008: 422 . 432; Sargent, 2001: 1 . 18).

Až když maorské obyvatelstvo neustále projevovalo odpor proti evropské kolonizaci a Impériu, obyvatelstvo evropského původu bylo Spojenému království velmi loajální, což umožnilo vyslat kontingent vojáků vyslaných na pomoc Spojenému království v Búrské válce. Novozélandské jednotky si vysloužily v boji respekt a vojáci vracející se zpět do vlasti vzbuzovali v Novozélančanech národní hrdost. Navíc pomoc v Búrské válce a prokázaná loajalita vedly k udělení Dominiálního statutu pro Nový Zéland, díky kterému se země stala plně zodpovědnou za svou vnitřní politiku, a když politika zahraniční stále zůstávala v rukou Spojeného království (McLean, 2004: 161 . 181; ¹⁴³).

Obyvatelé evropského původu prokázali svou loajalitu Spojenému království i v době první světové války, kdy se národní identita a hrdost přihlásily ke slovu již definitivně. Vojáci se na evropských bitevních polích setkali s lidem národ celého světa a uvědomili si, že jsou jedinečným národem s lidem unikátních vlastností a prvků. Zároveň mnoho novozélandských vojáků hrdinně padlo na evropských bojových polích. Především je v národním povědomí zapsána známá bitva u Gallipoli, která je jedním ze základních kamenů novozélandského nacionalismu. Je ovšem třeba dodat, že oddanost Novozélančanů nebyla všeobecná. Na Nový Zéland se totiž odštěpila skupina irských katolických osadníků, kteří měli spory s monarchií již ve své vlasti. Ještě před válkou tak například

¹⁴³ New Zealand Sovereignty: 1857, 1907, 1947, or 1987?. New Zealand Parliament. Dostupné na: <http://www.parliament.nz/en-nz/parl-support/research-papers/00PLLawRP07041/new-zealand-sovereignty-1857-1907-1947-or-1987>, 7. 1. 2014.

kandidát ve volbách plukovník Allen Bell způsobil senzaci, když vyzval k zániku monarchie na Novém Zélandu. Tento čin ho stál nejen případné vítězství ve volbách, ale také pozici v armádě, protože byl považován za porušení přísahy v čestnosti Koruny (Gershon, 2008: 422 . 432; Sargent, 2001: 1 . 18; ¹⁴⁴).

Roku 1926 byla vydána Balfourova deklaráce, ve které je konstatováno, že britská dominia jsou v rámci Impéria volnými spojenými zeměmi s vlastním právem a zákony. Po Balfourově deklaraci byl v roce 1931 schválen Westminsterský statut, který potvrzuje formální nezávislost na Spojeném království. Aby se stal Westminsterský statut platným zákonem, bylo třeba, aby jej dominia ratifikovala. Nový Zéland schválil Westminsterský statut až po druhé světové válce, a to v roce 1947, jako poslední ze států ve statutu zmíněných. Někteří historici se domnívají, že takto pozdní ratifikace byla zapříčiněna obavou, či jakousi neochotou vést vlastní nezávislou zahraniční politiku. Přijetí statusu a v souvislosti s ním i přijetí New Zealand Constitutional Amendment Act mimo jiné přineslo a garantovalo novozélandskému parlamentu plnou legislativní moc, kontrolu nad teritoriem, a také uzákonilo oficiální oddělení novozélandské a britské koruny (Kumarasingham, 2010: 147 . 160).

Novozélandští vojáci se zapojili i do druhé světové války a po jejím skončení bylo již jasné, že Novozélanec tvoří po všech stránkách svébytný národ. Válka ovšem znamenala i nabourání vztahů se Spojeným královstvím, vzhledem k jeho neschopnosti zaručit Novému Zélandu bezpečí. Toto je podle některých historiků důvod, pro který Nový Zéland po válce konečně ratifikoval Westminsterský statut. Od roku 1947 začal Nový Zéland podnikat i další kroky směrem k vlastní suverenitě a samostatnosti. Následujícího roku byl přijat British Nationality and New Zealand Citizenship Act, který dělá z obyvatel Nového Zélandu novozélandské občany. Po nástupu královny Alžběty II. na trůn byl roku 1953 vydán zákon, který změnil titul královny na Novém Zélandu na Královna Nového

¹⁴⁴ Changing views of royalty. New Zealand Government. Dostupné na:

Zélandu a Velké Británie. Později, roku 1967, byla započata nová novozélandská ústavní tradice, kdy na post generálního guvernéra nastoupil první rodilý Novozélanec Arthur Porritt. Od té doby byli již všichni generální guvernéři Novozélandci (Kumarasingham, 2010: 147 - 160; McKenzie, 2006: 553 - 576; Waite, 2006: 893 - 917).

Až byla v roce 1966 založena Republikánská asociace, nebyla 60. léta obdobím vztřívho vzrůstu republikanismu. Naopak podpora vzniku republiky byla poměrně malá. 70. léta však přinesla změnu. Spojené království se začalo připravovat na Evropskému hospodářskému společenství, což velmi výrazně ovlivnilo novozélandský obchod a ekonomickou situaci. Roku 1973 se Spojené království stalo členem Společenství a od tohoto roku začalo klesat množství zboží dovezeného z Nového Zélandu. Z 60% novozélandského exportu v roce 1973 kleslo množství na 6% v roce 2010. V roce 1973 byl novozélandským parlamentem vydán Constitutional Act, který dává novozélandské vládě právo spravovat své záležitosti i mimo své teritorium. V téže době pak novozélandský soud vynese rozsudek, podle něhož Nový Zéland a Spojené království nejsou legálně nijak spojené země. V následujícím roce byl vydán Royal Titles Act, zákon, který změnil titul královny ve vztahu k Novému Zélandu pouze na Královna Nového Zélandu, již bez zmínky o Británii. Tento zákon je považován za velmi silný projev nacionalismu. V roce 1977 byla schválena druhá oficiální hymna Nového Zélandu, God defend New Zealand, a nový zákon o občanství, který považuje Novozélandce za novozélandské občany a z jejich pasů tak odstraní jakoukoli zmínku o Británii (Bruce, 2011: 36 - 40; Simms, 2006: 679 - 692; Waite, 2006: 893 - 917).

Následující dvě desetiletí se Nový Zéland čím dál více osamostatoval a rostla podpora republikanismu. V roce 1986 byl vydán nový konstituční zákon, který odstraní právo parlamentu Spojeného království na vytváření legislativy pro Nový Zéland. Připravení reformy v

roce 1990 byla podobizna královny odstraněna ze všech novozélandských bankovek kromě jediné, na ostatních byla nahrazena slavnými Novozélandci. V roce 1992 se objevila vlna republikanismu inspirovaná australským premiérem Paulem Keatingem. V roce 1993 došlo k odklonu od britského volebního systému a byl zaveden proporční volební systém. V následujícím roce se premiér Nového Zélandu, Jim Bolger, veřejně vyslovil pro změnu státního zřízení z konstituční monarchie na republiku a prohlásil, že Nový Zéland bude muset této změně dříve nebo později říci ano. Bolger je považován za nejvýraznější republikánského předsedu vlády v historii Nového Zélandu. V roce 1999 byla provedena Studie novozélandských hodnot, která prokázala, že podpora republikanismu na Novém Zélandu se u veřejnosti od roku 1989 zdvojnásobila. Překvapivou skutečností po několika desetiletích odklonu od Spojeného království jsou hodnoty, které ukazují 16,2% zastánců republiky v roce 1989 a 33,3% republikánů v roce 1998. Odpověď republiky bylo v roce 1998 62,2% což znamená, že téměř dvě třetiny společnosti stále podporovaly stávající státní uspořádání (Bruce, 2011: 40 . 42; Smits, 2011: 87 . 103; ¹⁴⁵).

4.3.2 Referendum?

V roce 2001 oznámil známý novozélandský republikán a člen parlamentu za stranu Zelených Keith Lock, že má v plánu podat zákon o referendu o hlavě státu. Tento zákon, Head of the State Referenda Bill, vytvořil Lock jako osobní návrh, který po jeho dokončení předložil parlamentnímu schvalovacímu procesu, který zahrnuje diskutování návrhu zákona v různých komisích, i zkoumání jeho ústavnosti. Návrh obsahoval požadavek na konání dvou referend, během nichž by mělo dojít ke změně hlavy státu Nového Zélandu. První referendum by se mělo konat za účelem zjistit preference voličů. V tomto referendu by byly voličům předloženy tři možnosti. První z nich by bylo zachování statu quo, druhá možnost by nabízela prezidenta voleného 75% hlas

¹⁴⁵ Jim Bolger. New Zealand History online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/people/jim-bolger>, 7. 1. 2014.

v parlamentu a poslední pak prezidenta voleného přímo lidem. Pokud by se občané v referendu vyslovili pro zachování stávající situace a pokračování monarchie, druhé referendum by se nekonalo. Pokud by ale rozhodli o změně, došlo by na druhé referendum, v němž by byli občané dotázáni na preferovanou podobu nového systému. Locke v době projednávání zákona opakovaně tvrdil, že zákon sám o sobě není republikánský, že jen dává obyvatelstvu možnost volby. Podle návrhu zákony také alternací hlavy státu neměly být ovlivněny žádné vnitrostátní, ani mezinárodní smlouvy uzavřené Novým Zélandem. A když zákon prošel vzemi parlamentními procedurami, které jej uznaly za ústavní. Přestože se na Novém Zélandu výrazně rozvíjela republikánská debata. Návrh zákona byl v novozélandském Parlamentu zamítnut již v prvním čtení, a to poměrem hlasů 63 proti a 58 pro^(146; 147).

Okamžitě po odmítnutí zákona se ozvala vlna hlasů, převážně z řad republikánů, které tvrdily, že hlasování nebylo demokratické. Objevily se i spekulace, že zasáhla monarchie, která se snaží uchovat si své postavení. Na Novém Zélandu je, stejně jako v Austrálii, velké množství přístěhojců ze Spojeného království a jejich potomků. Je zde vlna příznivců monarchie, kteří díky ní cítí spojení se zemí svého původu, stejně tak jako ti, kdo podporují monarchii z nostalgie. Existují i pragmatičtější odpůrci změny státního zřízení, jedni odmítají možnost zavedení systému, který funguje celé roky, jiní vidí cenu, kterou by za změnu státního zřízení museli zaplatit. Právě tyto dvě vody pravdy podobně výrazně přispěly k tak zásadnímu neúspěchu Head of State Referenda Bill⁽¹⁴⁸⁾.

Bývalý novozélandský ministr financí Michael Cullen se k tomuto tématu vyjádřil: „[] jako bývalému ministrovi financí mi myšlenka hlavy státu, která je téměř výlučně placena jinou zemí, připadá poměrně

¹⁴⁶ Head of State Referenda Bill. New Zealand Legislation. Dostupné na: <http://www.legislation.govt.nz/bill/member/2009/0092/5.0/DLM2456310.html>, 20. 3. 2014.

¹⁴⁷ Keith Locke's Head of State Referenda Bill. The Greens. Dostupné na: <https://www.greens.org.nz/hsr>, 20. 3. 2014.

atraktivní.¹⁴⁹) A vyvrátil také některé z hlavních argumentů zastánců republikanismu. Jedním z argumentů je fakt, že členové královské rodiny, konkrétně princ Charles a jeho otec, nemají příliš dobrý přístup a chování. Cullen nepopírá, že mluvit s květinami a mít konzervativní názory na architekturu jako princ Charles je poměrně zvláštní, nicméně to nijak neovlivňuje jeho přehled o světovém dění, inteligenci a další významné přednosti. K princovu otci dokonce dodává, že: s jeho necitlivostí a předsudky by ho v rámci novozélandského národního inženýringu vhodným materiálem pro ranní televizní i rádiovou show, a celkem pravděpodobně je tím typem osoby, která by mohla zvítězit ve volbách na prezidenta.¹⁵⁰) Za závěrečný argument pro republiku pak považuje tvrzení, že být součástí monarchie nijak ovlivňuje novozélandskou politiku. Cullen však upozorňuje, že ač je formální hlavou státu královna, všechny pravomoci má generální guvernér, který není vybírán královnou, nýbrž doporučen vládou vzešlou z novozélandských svobodných a demokratických voleb. Další argument republikánů tvrdí, že změna státního zřízení přinese Novému Zélandu větší stabilitu, demokratickost a rovnostářství, přičemž protiargument spočívá v pohledu na současné republiky a Spojené království. Spojené království je jednou z dlouhodobě nejstabilnějších zemí a jak někteří političtí komentátoři pragmaticky dodávají, královnou by například z korupce podezíral jen málokdo, zatímco v republikách jsou taková nařčení běžná. Někteří kritici z řad Maorů odporují vzniku republiky i z výrazně pragmatických důvodů. Vzhledem k významu Treaty of Waitangi v novozélandské společnosti, existuje obava, že v případě zrušení monarchie bude muset být prozkoumán i legální statut této smlouvy, kterou s Maory uzavřela právě britská koruna. Zde se ukazuje

¹⁴⁸ Hands up those for a president of Aotearoa. Stuff. Dostupné na: <http://www.stuff.co.nz/opinion/3198667/Hands-up-those-for-a-president-of-Aotearoa>, 20. 3. 2014.

¹⁴⁹ Cullen, Michael. A republic for New Zealand? A modest approach. Victoria University of Wellington. Dostupné na: http://www.vuw.ac.nz/staff/dean_knight/Cullen.pdf, 20. 3. 2014.

¹⁵⁰ Tamtéž

názorová rozr zn nost Maor , mezi kterými je mimo ádn vysoké procento zastánc republiky (¹⁵¹).

4.3.3 Sou asný republikanismus

Na rozdíl od Austrálie se tedy zákon o referendu nedostal natolik daleko, aby mohlo referendum samotné prob hnout. A koli debata o Lockov zákon probíhala dlouho, republikanismus na Novém Zélandu nijak zvláz nep i0ivila. Podle pr zkum ve ejného mín ní jsou v tzími p íznivci republiky na Novém Zélandu mladší lidé a procento republikán je jednozna n nejvyzzí mezi Maory, kte í stále nezapomn li na k ivdy, které jim podle jejich mín ní zp sobila britská monarchie. P esto za posledních deset let podpora republikanismu stoupla. Statisticky se dokonce zdvojnásobila, ale v reálných íslech je pro republiku p ibli0n t etina obyvatelstva Nového Zélandu. Pravd podobnost, 0e by tedy dozlo k brzkému vyhlázení novozélandské republiky je minimální, nepo ítají s tím dokonce ani zarytí novozélandztí republikáni (¹⁵², ¹⁵³).

P esto se i v novém tisíciletí odehrála ada zm n, které p isp ly samostatnosti Nového Zélandu a zmenzily jeho spojení se Spojeným královstvím. V roce 2000 se Nový Zéland odpoutal od britského systému vyznamenání a vlastní Nejvyzzí soud ustanovil a0 v roce 2004, co0 znamená, 0e do roku 2004 bylo novozélandské soudnictví spojeno se soudnictvím Spojeného království. Termín szástupce královn%o byl z právní praxe na Novém Zélandu vylou en dokonce a0 v roce 2006. Parlamentu byl také p edlo0en zákon o zm n slavnostních p ísah, v t ch m la být nahrazena, nebo vypuzt na ást o p ísaze královn . A koli zákon prozel první tením, byl nakonec sta0en a p ísahy z staly zachovány, p esto se jedná o zjevný další pokus zmírnit význam

¹⁵¹ Bryce Edwards: Republicanism and royals. The New Zealand Herald. Dostupné na: http://www.nzherald.co.nz/nz/news/article.cfm?c_id=1&objectid=11235186, 20. 3. 2014.

¹⁵² Foster, Peter. Will New Zealand ever be a republic?. The telegraph. Dostupné na: [telegraph.co.uk/news/peterfoster/3627111/Will_New_Zealand_ever_be_a_republic/](http://www.telegraph.co.uk/news/peterfoster/3627111/Will_New_Zealand_ever_be_a_republic/), 20. 4. 2014.

¹⁵³ Bryce Edwards: Republicanism and royals. The New Zealand Herald. Dostupné na: http://www.nzherald.co.nz/nz/news/article.cfm?c_id=1&objectid=11235186, 20. 4. 2014.

monarchie v rámci novozélandské společnosti. Všechny tyto změny, a jen navrhované, i i uskutečněné jsou relativně neúplně zásadními změnami, přesto mají zvláštní úinky na novozélandskou společnost. Zatímco monarchisté a starší, konzervativní Novozélanané se cítí rozhořeni a proti takovýmto změnám se ostře vymezují. Republikáni je kritizují jako příliš malé a nedostatečné (¹⁵⁴, ¹⁵⁵, ¹⁵⁶, ¹⁵⁷).

Podle šedesátých letých médií je největší zbraní monarchie proti republikanismu její souasný nejmladší člen, princ George. Toho již média označila mnoha příležitostmi, jako například svého královská roztomilost a obecně se shodují, že je největší devizou britské monarchie. Novozélandský tisk označil cestu Prince Williama s manželkou a princem Georgem za nejúspěšnější vešnou diplomacii Spojeného království od doby, kdy byl sám princ William dítětem. Krom samotného prince George jsou nesmírně populární i jeho rodiče, jakožto mladý a atraktivní pár vysoce postavený v následnickém řebíku. V otázce vyuívání prince George pro získání podpory monarchie se dokonce objevilo srovnání s tzv. pandí vešnou diplomacií íny. Komentátoři se shodují, že se jedná o velmi chytrý tah, který je vysoce úinný. Pr zkumy vešného mínění ukazují tzv. George faktor, kdy po návzt v prince George s rodiči strm klesla podpora republiky. Otázkou, na kterou tato práce již ale neodpoví, zůstává, na jak dlouho bude George faktor fungovat a kdy se podpora republiky vrátí (¹⁵⁸, ¹⁵⁹).

¹⁵⁴ William may not be Kiwi king: pollster. Stuff. Dostupné na: <http://www.stuff.co.nz/national/royal-tour/9910750/William-may-not-be-Kiwi-king-pollster>, 20. 4. 2014.

¹⁵⁵ Hands up those for a president of Aotearoa. Stuff. Dostupné na: <http://www.stuff.co.nz/opinion/3198667/Hands-up-those-for-a-president-of-Aotearoa>, 20. 4. 2014.

¹⁵⁶ Republicanism 'recipe for disaster'. Stuff. Dostupné na: <http://www.stuff.co.nz/stuff-nation/assignments/should-nz-become-a-republic/9440059/Republicanism-recipe-for-disaster>, 20. 4. 2014.

¹⁵⁷ Cheering Prince George but planning to do away with the Queen?. CNN. Dostupné na: <http://edition.cnn.com/2014/04/08/opinion/uk-royal-visit-republicanism-philippa-mein-smith/>, 20. 4. 2014.

¹⁵⁸ Palmer, Richard. Could William and Kate effect quieten calls for republic of New Zealand?. Express. Dostupné na: <http://www.express.co.uk/news/royal/469075/Is-this-Kate-and-William-s-last-tour-Down-Under-Support-grows-for-republic-of-New-Zealand>, 20. 4. 2014.

Krom prince George jsou celebritami samozřejmě i jeho rodiče. Jako členové královské rodiny se při své návštěvě v Nového Zélandu účastnili velkého množství oficiálních akcí a schůzek. Princ William na jedné z těchto schůzek opět ukázal umírněný postoj, který britská monarchie zaujímá k otázkám týkajícím se země Commonwealth of Realm. Stejně jako byla královna Alžběta II. tázána při své návštěvě v Austrálii na svůj názor ohledně referenda o nahrazení monarchie prezidentem, princ William se do podobné situace dostal na Novém Zélandu. Premiér Key principi vysvětlil svůj návrh na změnu podoby novozélandské vlajky, a také důvody, které ho k podání tohoto návrhu vedli. Jak sám premiér prohlásil, oekával sice především, že princ, stejně jako zbytek královské rodiny, shrne, že se jedná o rozhodnutí Nového Zélandu, které je na obou těchto zemích. Přesto byl ale mile překvapen tím, jak samozřejmě princ tyto zprávy přijal (¹⁶⁰).

4.3.4 Stoupenčí republikanismu

Nový Zéland má obdivuhodnou historii takzvaných single issue parties, tedy stran jednoho tématu, které se zabývají prosazením Nového Zélandu jako republiky. Prvním příkladem takové strany je Novozélandská republikánská strana, která vznikla v roce 1967 a jejím cílem bylo prosazení změny státního zřízení. Stranu založil známý novozélandský republikán Bruce Jesson, který o rok dříve založil i Republikánskou asociaci Nového Zélandu, kterou strana nahradila. Republikánská strana se ale ukázala jako velmi neúspěšná. Když nezískala ve volbách ani jediné křeslo do parlamentu, byla v roce 1974 oficiálně rozpuštěna. Jessonova Republikánská asociace byla úspěšnější, než samotná politická strana. Získala značnou pozornost ve společnosti kvůli svému anti-monarchistickému aktivismu, který mimo jiné zahrnoval

¹⁵⁹ Has Prince George killed off republicanism down under?. The Week. Dostupné na: <http://www.theweek.co.uk/world-news/58172/has-prince-george-killed-republicanism-down-under#ixzz30DczvCpc>, 20. 4. 2014.

spálení vlajky, i protesty v době návzt v královské rodiny na Novém Zélandu (Jesson, 2011: 36 . 41; ¹⁶¹; ¹⁶²).

V roce 1994 byla založena organizace Novozélandská republika, která se v době svého založení jmenovala Koalice republiky Nového Zélandu. Později byla přejmenována na Republikánské hnutí Aotearoa Nový Zéland, v reakci na neúspěšné australské referendum v roce 1999. Ke změně názvu na současný došlo v letošním roce. Organizace se nestala politickou stranou, ale snaží se přesvědčit občany, aby podporovali republiku. Zakládá si také na tom, že není, a ve své dvacetileté historii ani nebyla, spojena s žádnou politickou stranou. Jejími členy jsou příznivci všech stran napříč politickým spektrem. Novozélandská republika definuje své hlavní cíle jako snahu zapojit celou veřejnost do debaty, poskytnout veřejnosti relevantní a spolehlivé informace o možnosti změny státního zřízení. Zastihuje se také spoléháním se na myšlenky, nikoli na osobnosti. Hlavním cílem je samozřejmě vítězné referendum o vzniku novozélandské republiky. Vzhledem k tomu, že se nejedná o politickou stranu, jsou členové organizace velmi aktivní, aby si zajistili pozornost veřejnosti. Novozélandská republika a její členové byli zapojeni do úspěšných projektů a organizace se stala nejvíce a nejvlivnější na Novém Zélandu v otázce prosazování změny zřízení. Členové Novozélandské republiky se podíleli na volební reformě a následné kampani na její podporu před úspěšným referendem. Účastnili se konference o možnostech vytvoření ústavy, kde podali svou návrh. Jedním z nich bylo také vztávení zapojení informací o republikanismu do vzdělávání, aby si tak občané mohli snáze vytvořit fundovaný názor pro případné debaty. Členové organizace byli autory kampaně President Nového Zélandu, která probíhala online a

¹⁶⁰ Palmer, Richard. Could William and Kate effect quieten calls for republic of New Zealand?. Express. Dostupné na: <http://www.express.co.uk/news/royal/469075/Is-this-Kate-and-William-s-last-tour-Down-Under-Support-grows-for-republic-of-New-Zealand>, 20. 4. 2014.

¹⁶¹ New Zealand Republican Party (1967). WORDVIA. Dostupné na: [http://www.wordvia.com/dictionary/New%20Zealand%20Republican%20Party%20\(1967\)](http://www.wordvia.com/dictionary/New%20Zealand%20Republican%20Party%20(1967)), 20. 12. 2013.

umo0 ovala lidem zvolit si prezidenta. Vít zkou této fiktivní volby se stala Kiri Te Kanawa, novozélandská operní p vkyn , také další p ední místa obsadily osobnosti z kulturní sféry Oivota spole nosti. Novozélandská republika se tímto zp sobem pokouzela vyvrátit argumenty monarchist , Oe post prezidenta by byl obsazen nejúsp zn jím politickým intrikánem. O rok pozd ji, v roce 2009, organizace vydala knihu P íru ka novozélandské republiky, která se skládala z kapitol, jimi0 p isp li známí republikáni z politických kruh . Mezi nejv tzí úsp chy organizace pat í podpora Head of state Referenda Bill, tedy pokusu poslance Keitha Locka prosadit v parlamentu zákon o referendu, v n m0 by padlo rozhodnutí o zm n hlavy státu. Tento návrh sice nebyl schválen, ale pom rn siln rozbou il republikánské debaty na Novém Zélandu. Úsp zn pak skon ily snahy o prosazení zákona o generálním guvernérovi, který zruzil nezdanitelnost platu generálního guvernéra (¹⁶³ ;¹⁶⁴ ;¹⁶⁵ ;¹⁶⁶ ;¹⁶⁷).

V roce 1995 byla, bez jakéhokoli spojení s p edchozí zmín nou, zalo0ena Novozélandská republikánská strana. P vodní název strany zn l Konfederace spojených kmen Nového Zélandu, v dce strany Williamem Powellem byl ale oficiáln zm n n po t ech týdnech existence strany. D vodem zm ny bylo jasné vyjád ení hlavního cíle strany a nalákání potenciálních voli . Prvním neúsp chem strany se stalo opo0d né odevzdání kandidátní listiny pro volby v roce 1996, které bylo d vodem vylou ení strany z voleb. A koli se v dce odvolal a p edlo0il vylou ení z voleb dokonce soudu, p ípad byl zamítnut a strana musela

¹⁶² New Zealand Republican Party. ESPN. Dostupné na: <http://search.espn.go.com/new-zealand-republican-party-1967/>, 20. 12. 2013.

¹⁶³ About (Our Goals, What We Stand For, Our Policy Statement). New Zealand Republic. Dostupné na: <http://www.republic.org.nz/>, 20. 12. 2013.

¹⁶⁴ Governor-General Bill good start at reform. Scoop Independent News. Dostupné na: <http://www.scoop.co.nz/stories/PO1007/S00244/governorgeneral-bill-good-start-at-reform.htm>, 20. 12. 2013.

¹⁶⁵ Call for 75% support of Parliament for new GGs. Otago Daily News. Dostupné na: <http://www.odt.co.nz/news/politics/121423/call-75-support-parliament-new-ggs>, 20. 12. 2013.

¹⁶⁶ Kloeten, Niko. Yes she can: Dame Kiri elected President in online poll. the National Business Review. Dostupné na: <http://www.nbr.co.nz/article/yes-she-can-dame-kiri-elected-president-online-poll-37682>, 20. 12. 2013.

ekat na volby v roce 1999. Voleb v roce 1999 se strana ú astnila, ale do kala se zdrcujícího neúsp chu, kdy dosáhla nejníOzího mnoOství hlas ze vzech stran ve volbách. Jednalo se o pouhých 292 hlas , co0 p edznamovalo pád strany, ke kterému dozlo oficiáln a0 v roce 2002, kdy byla odregistrována (Boston, 1998: 199 . 203; ¹⁶⁸).

John Kairau zalo0il a registroval v roce 2005 politickou stranu s názvem Strana republiky Nového Zélandu. Podle jeho tvrzení m la strana p es 3 tisíce len a její cíl byl jasný, p etrhat vezkerá zbylá pouta se Spojeným královstvím, zbavit se monarchie a nastolit republiku. D le0itým bodem programu byl po0adavek, aby novou hlavou státu byl rodilý Novozélan an. S tímto cílem kandidovala strana ve volbách v roce 2005, ve kterých ale poho ela. Získala pouhé 0,02% hlas . Na tento markantní neúsp ch navázala jezť horzí bilancí ve volbách roku 2008, kdy získala jen 0,01% hlas , tedy 313 hlas . Do voleb roku 2011 ji0 nenastoupila. Strana byla na svou vlastní 0ádost deregistrována v roce 2009, p i em0 ale n kte í její lenové kandidovali pod její hlavi kou i v lokálních volbách roku 2010. To vyvolalo pom rn rozsáhlý politický skandál, nehled na fakt, 0e jeden ze zmín ných kandidát Jack Gielen se zasti oval i politickou podporou Republikánského hnutí Aotearoa Nový Zéland, kterou fakticky nem l. Jack Gielen se poté obrátil proti Republikánskému hnutí a pozd ji zp sobil dalzí skandál, kdy0 p i návzt v prince Williama 2010 spálil vlajku a vyzýval prince k návratu do vlasti. V roce 2011 se pokusil stranu obnovit a znovu registrovat, ale nepoda ilo se mu najít dostatek len , aby to bylo mo0né. Podle novozélandských zákon musí mít strana 500 len , aby mohla být registrována (¹⁶⁹, ¹⁷⁰, ¹⁷¹, ¹⁷²).

¹⁶⁷ Dame Kiri Te Kanawa Favoured To Become President. Scoop Independent News. Dostupné na: <http://www.scoop.co.nz/stories/PO0811/S00029/dame-kiri-te-kanawa-favoured-to-become-president.htm>, 20. 12. 2013.

¹⁶⁸ Summary of Overall Results. Statistics. Dostupné na: http://electionresults.govt.nz/electionresults_1999/e9/html/e9_part1.html, 20. 12. 2013.

¹⁶⁹ Crewdson, Patrick. Small parties battle election arithmetic. The New Zealand Herald. Dostupné na: http://www.nzherald.co.nz/nz/news/article.cfm?c_id=1&objectid=10339555, 20. 12. 2013.

Jak je patrné, Novozélanané nejsou přílišnými zastánci stran jednoho tématu zaměřených na zpřetrhání pout se Spojeným královstvím a monarchií. Naopak Republikánské hnutí Aotearoa Nový Zéland se těží z velké podpory a popularity díky tomu, že se nezapojilo do stranické politiky a jako svým způsobem apolitický element tak přitáhlo podporu všech příznivců republiky. Tím se stalo nejúspěšnějším a nejvýznamnějším republikánským hnutím na Novém Zélandu.

4.3.5 Zastánci konstituí monarchie

Monarchisté na Novém Zélandu považují monarchii za důležitou součást novozélandské vlády, garantu demokracie a také znak vyspělosti a národní nezávislosti. Vnímají monarchii jako pouto, které zemi volně spojuje nejen s dalšími zeměmi, ale které zároveň propojuje novozélandskou přítomnost s její minulostí a budoucností. Monarchisté zdrazují, že monarchie, jako dlouhodobá tradice se na Novém Zélandu vyvinula v něco skutečně zdomácněného, na co mohou být vzichni Novozélanané hrdí (¹⁷³).

Monarchisté zmiňují důvody, proč podporují Nový Zéland v setrvání ve formě konstituí monarchie. Mimo jiné tvrdí, že monarchie jsou daleko více stabilní a úspěšnější v ochraně demokracie, než republiky, což dokládají i na současné politické praxi Nového Zélandu. Tvrdí, že monarchie přináší spolupráci týmu tří lidí na nejvyšší vládní úrovni, tedy královny, generálního guvernéra a premiéra, zatímco v republikách se na vládu podílí jeden, případně dva lidé. Zároveň oceňují, že královna je apolitickou hlavou země, která reprezentuje

¹⁷⁰ Official Count Results - Overall Status. Electoral Commission. Dostupné na: http://2005.electionresults.govt.nz/electionresults_2005/partystatus.html, 20. 12. 2013.

¹⁷¹ Official Count Results - Overall Status. Electoral Commission. Dostupné na: http://2008.electionresults.govt.nz/electionresults_2008/partystatus.html, 20. 12. 2013.

¹⁷² Murray, James. Republican Party calls for William to leave NZ. 3NEWS. Dostupné na: <http://www.3news.co.nz/Republican-Party-calls-for-William-to-leave-NZ/tabid/419/articleID/137678/Default.aspx#ixzz3015yHXSr>, 20. 12. 2013.

¹⁷³ Monarchy for the 21 Century. Monarchy New Zealand. Dostupné na: <http://www.monarchy.org.nz/>, 28. 11. 2014.

vzechny obyvatele, nehledí na jejich politické názory, což je u prezidenta nedosažitelné. Monarchie se také prokázaly z pohledu obyvatelstva jako d v ryhodn jzí neoli jednotliví politici. Monarchisté zmi ují, že a koli je mnoho námitek proti d di nému titulu, považují výb r hlavy státu za férový a neutrální, protože se nezakládá na osobní popularit , bohatství, i politických intrikách zvoleného jedince. Mezi mimo ádn pragmatické d vody pro p etrvání monarchie pat í fakt, že monarchisté považují monarchii za nejmén finan n nákladnou formu vlády pro da ové poplatníky, která vzhledem ke své scen % poskytuje nejlepší moOné hodnoty. V kontrastu k pragmatickým d vod m pro zachování monarchie monarchisté p edkládají i argumenty sentimentálního rázu - jako tvrzení, že v dnešní sobecké dob plné zvýraz ovaných rozdíl je Nový Zéland zemí, která sdílí hlavu státu s dalzími patnácti zem ími. Do stejné kategorie pat í také vyzdvihování skute nosti, že monarchie p íspívá k v tzí ceremonálnosti a um ní vládnout (¹⁷⁴; ¹⁷⁵).

4.3.6 Otázka zm ny vlajky

V rámci své nep íliz dlouhé historie má Nový Zéland ji0 t etí oficiální vlajku. První vlajku vytvo ilo spole enství misioná ů na Novém Zélandu a tato byla pozd ji p ejata jak v té dob nepo etnými osadníky, tak Maory. Vlajka za ala být známa pod názvem Vlajka spojených kmen ů Nového Zélandu a její vzhled schválilo 25 hlav maorských kmen ů ze severní ásti Nového Zélandu. Pro Maory byla tato vlajka velmi p ínosná, nebo díky ní Spojené království uznalo Nový Zéland jako nezávislý národ se svou vlastní vlajkou a pozd ji uznalo i práva maorských ná elník . Vlajka byla pozd ji odeslána ke schválení britskému králi, který ji p ijal a potvrdil. Tím mohla být zapo ata výroba vlajky a její z í ení po Novém Zélandu, p edevzím pak v jeho p ístavech. Díky vlajce mohly novozélandské lod vyplouvat pod vlastní vlajkou a nem íly na mo í problémy. Existoval toti0

¹⁷⁴ Just the Facts. Monarchy New Zealand. Dostupné na: <http://www.monarchy.org.nz/facts.html>, 28. 11. 2013.

¹⁷⁵ The Aims of Monarchy New Zealand. Monarchy New Zealand. Dostupné na: <http://www.monarchy.org.nz/aims.html>, 28. 11. 2013.

zákon, Oe lo musí být oznaena nejen názvem a symboly vlastníka, ale také státní vlajkou. Ihned po schválení vlajky králem Williamem IV. dostala admiralita povel nechat lod s novou novozélandskou vlajkou proplouvat, co0 velice pomohlo námo nímu obchodu zem . Vlajka byla pou0ívána od roku 1834 a nahrazena byla v roce 1840 (¹⁷⁶; ¹⁷⁷; ¹⁷⁸).

Nová oficiální vlajka Union Jack nahradila Vlajku spojených maorských kmen v roce 1840 po podepsání Smlouvy z Waitangi. Zm na vlajky ale neprob hla zcela pokojn , proto0e v n kterých ástech zem , nap íklad v Bay of Islands byla tehdejším guvernérem Williamem Hobsonem násiln sv zena vlajka p edchozí, nehled na protesty Maor . V dci Maor v ili, 0e maorské kmeny mají právo vyv sit Vlajku spojených maorských kmen vedle vlajky Union Jack a prokázat takto svou rovnost s bílým obyvatelstvem a vládou. Kdy0 byla vlajka odstran na, Mao i byli nespokojeni a novou vlajku vnímali jako symbol moci, kterou Britové prosadili nad Maory a na jejich úkor. P edevzím v letech 1844 . 1846 tak docházelo v otázce vlajky k vá0ným spor m. Union Jack byla nahrazena sou asnou vlajkou Nového Zélandu v roce 1902, p esto byla b 0n k vid ní jezt v 50. letech 20. století, kdy byla pou0ívána místo, nebo spole n s vlajkou sou asnou. I v dnešní dob bývá ob as vyv zena, a to v tzinou p i návzt v len královské rodiny (¹⁷⁹; ¹⁸⁰).

Na konci 19. století vznikla sou asná novozélandská vlajka. P vodn m la být vyu0ita pouze jako vlajka námo nictva, ale za ala být stále více oblíbená i na pevnin , v etn státních budov, a koli Union Jack byla stále oficiální vlajkou Nového Zélandu. Ke zm n dozlo v souvislosti s Búorskou válkou, jí0 se Novozélan ané v hojném po tu ú astnili. Válka

¹⁷⁶ United Tribes flag. New Zealand History Online. Dostupné na:

<http://www.nzhistory.net.nz/politics/flags-of-new-zealand/united-tribes-flag>, 12. 12. 2013.

¹⁷⁷ History of the New Zealand flag. NZFlaf. Dostupné na: <http://www.nzflag.com/history.cfm>, 12. 12. 2013.

¹⁷⁸ Obrázky všech zmíněných vlajek jsou součástí obrazové přílohy práce.

¹⁷⁹ Union Jack - flags of New Zealand. New Zealand History Online. Dostupné na:

<http://www.nzhistory.net.nz/politics/flags-of-new-zealand/union-jack>, 12. 12. 2013.

v Jižní Africe je na Novém Zélandu spojována s národním patriotismem a různými následnými prvky s vlajkou. Problémem ale bylo, že nyní na Novém Zélandu existovaly souasně vlajky tři. První, jenž byla stále oblíbená mezi Maory, v té době stále oficiální Union Jack a vlajka souasná. Kvůli zmatkům a různým trapným nedorozuměním, ke kterým kvůli těmto vlajkám docházelo, vyhlásil tehdejší premiér Seddon záměr určit dnešní vlajku jako jedinou oficiální vlajku Nového Zélandu. Poté ale nastaly s velením námořnictva, které odmítalo všeobecné používání své vlajky jak na pevnině, tak na všech novozélandských lodích, jelikož právo vyvíjet modrou vlajku s Union Jack v levém horním rohu bylo určeno pouze pro vládu a vládní lodě. Spor mezi premiérem a admirálem se dostal až ke generálnímu guvernérovi Robertu Stoutovi, který jeho rozhodnutí přenechal Koruně, ale nakonec se v rámci urychlení procesu obě strany shodly na kompromisu a vlajka byla roku 1902 oficiálně přijata. V současnosti však existují i další oficiální novozélandské vlajky. Kromě armádních patří mezi nejzajímavější vlajka královny, vlajka generálního guvernéra, i červená varianta oficiální státní vlajky. Od roku 2010 mají svou oficiální vlajku i Maorští obyvatelé. Tato vlajka existovala již podstatně dříve, ale oficiálně byla uznána a vyvíjena na vládních budovách společně s národní vlajkou až v roce 2010^(181, 182, 183, 184).

Mnoho Novozélančanů vidí podobu nové státní vlajky jako velmi důležité téma. Kritici souasně vlajky říkají, že je zastaralá, nezobrazuje nic z novozélandské národní identity, nenesou žádné novozélandské unikátní znaky. Nový Zéland se nyní pyšní svým multikulturalismem, uznáváním práv domorodých obyvatel a ekonomickými reformami. Úvodem nových symbolů, se kterými ale nestíhá prezentace státu v zahraničí držet

¹⁸⁰ History of the New Zealand flag. NZFlag. Dostupné na: <http://www.nzflag.com/history.cfm>, 12. 12. 2013.

¹⁸¹ The NZ flag. New Zealand History Online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/flags-of-new-zealand/maritime-origins>, 12. 12. 2013.

¹⁸² Flags of New Zealand. New Zealand History Online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/flags-of-new-zealand>, 12. 12. 2013.

¹⁸³ Other official flags. New Zealand History Online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/flags-of-new-zealand/other-official-flags>, 12. 12. 2013.

krok. Novozélandská vlajka je také často zaměňována s vlajkou australskou pro svou výraznou podobnost. Mezi kritiky podoby vlajky je možno nalézt i řadu republikánů, kteří poukazují na její zásadní odkaz na vztah se Spojeným královstvím, který u0 podle jejich názoru prakticky neexistuje. Paradoxně existuje také velká skupina republikánů, kteří by rádi zachovali stávající vlajku i po případné změně státního zřízení (^{185,186, 187}).

Na zvyšující se počet kritiků současně vlajky zareagoval i premiér Nového Zélandu John Key, který prohlásil, že: „Nadešel čas, aby byla formálně, opatrně a s respektem prodiskutována nová novozélandská vlajka [o].“¹⁸⁸) Zároveň zdůraznil, že je nutné, aby bylo vzem obyvatel umožněno vyjádřit k tomuto tématu svůj názor. Premiér ohlásil svůj záměr vytvořit skupinu poslanců napříč politickými stranami, která by měla navrhnout nejlepší proces pro referendum o nové národní vlajce. Zároveň chce dát možnost i jen m v e jnosti, aby nejen vyjádřili svůj názor, ale také předložili své návrhy podoby vlajky. Key prohlásil, že proces zvažování nové vlajky započne po volbách roku 2014 a během tohoto volebního období by měl být připraven návrh referenda o nové vlajce, přičemž zdůraznil, že jeho výsledkem může být zachování vlajky stávající (^{189, 190}).

Premiér považuje změnu vlajky za způsob, jakým může Nový Zéland sám sebe prezentovat v novém tisíciletí. Uznává, že stará vlajka

¹⁸⁴ The national Māori flag - flags of New Zealand. New Zealand History Online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/flags-of-new-zealand/maori-flag>, 12. 12. 2013.

¹⁸⁵ Cullen, Michael. A republic for New Zealand? A modest approach. Victoria University of Wellington. Dostupné na: http://www.vuw.ac.nz/staff/dean_knight/Cullen.pdf, 12. 12. 2013.

¹⁸⁶ Eight reasons for a new New Zealand flag. NZFlag. Dostupné na: <http://www.nzflag.com/whychange.cfm>, 30. 3. 2014.

¹⁸⁷ Godfrey, Morgan. New Zealand's flag represents a country that no longer exists. The Guardian. Dostupné na: <http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/mar/12/new-zealands-flag-represents-a-country-that-no-longer-exists>, 30. 3. 2014.

¹⁸⁸ Key, John. Considering a new flag. The official web of New Zealand Government. Dostupné na: <http://www.beehive.govt.nz/feature/considering-new-flag>, 30. 3. 2014.

¹⁸⁹ Key, John. Considering a new flag. The official web of New Zealand Government. Dostupné na: <http://www.beehive.govt.nz/feature/considering-new-flag>, 30. 3. 2014.

¹⁹⁰ New Zealand PM suggests referendum on new national flag. BBC News Asia – Pacific. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-26114113>, 30. 3. 2014.

sloužila velice dobře, dávala Novozélančanům jejich identitu a oni jí svou loajalitu, což dokládá hrdiny, kteří pod touto vlajkou padli ve světových válkách. Zároveň ale říká, že současná vlajka nereprezentuje současný Nový Zéland, ale dobu, kdy tato mladá země vcházela z 19. do 20. století. Tedy dobu před tím, než vzrostla její národní identita, její role v Pacifiku a dokonce dobu před tím, než si Novozélančané vydobyli ústá a slávu na bitevních polích v Evropě. Současná vlajka představuje koloniální a postkoloniální období, která již minula. Nový Zéland, dle premiéra, potěbuje vlajku novou, moderní a nezaměnitelně novozélandskou. Jako příklad uvádí Kanadu, která změnila svou původní vlajku, na níž byl také Union Jack a dnes si již nikdo nedokáže představit kanadskou vlajku jinak, než s typickým javorovým listem. Premiér také upozorňuje, že debatou o nové vlajce nehodlá odstartovat debatu o novém státním uspořádání, protože míní, že [š] konstituční monarchie jako uspořádání slouží dobře a poskytuje stabilitu, kontinuitu a udržuje hlavu státu nad stranickou politikou.¹⁹¹) Zároveň Kay upozorňuje na fakt, že podle zákona je možné vlajku změnit pouhou většinou při hlasování v parlamentu. K referendu ale přikročí proto, aby se mohla veřejnost dostatečně vyjádřit k tématu, které považuje za významné, nelehké a pro mnohé také citlivé. Jako citlivé téma vnímají změnu vlajky i Keyovi odpůrci, kteří tvrdí, že současná vlajka je zcela v pořádku. Prohlá dokonce průzkum veřejného mínění pro novozélandskou televizní stanici TVNZ, který ukázal, že pouhých 28% respondentů by souhlasilo se změnou státní vlajky. Premiérovi kritici tvrdí, že téma bylo vytaženo jako předvolební slib pro další volební období, který má nalákat potenciální voliče. V duchu tohoto tvrzení zdrazují, že premiér mohl otázku o změně vlajky spojit s parlamentními volbami, jejichž datum vyhlásil dříve toho samého týdne, než záměrně na změnu vlajky (^{192, 193}).

¹⁹¹ Key, John. Speech at Victoria University. Dostupné na: <http://www.beehive.govt.nz/speech/speech-victoria-university-0>, 30. 3. 2014

¹⁹² Key, John. Speech at Victoria University. Dostupné na: <http://www.beehive.govt.nz/speech/speech-victoria-university-0>, 30. 3. 2014

5 ZÁV R

Na první pohled by se mohlo zdát, že porovnat historii, vývoj a republikanismus v Austrálii a na Novém Zélandu je poměrně snadný úkol. Obě země jsou ostrovní, poměrně izolované a sdílejí společnou historii se Spojeným královstvím. Zároveň byly obě objeveny Evropany přibližně ve stejné době, kolonizovány britskými kolonizátory a později sloužily jako trestanecké kolonie. Austrálie i Nový Zéland dlouhodobě prokazovaly velkou loajalitu Spojenému království, hájily jeho zájmy i na bitevních polích a postupně si získávaly vztahy a vztahy samostatnost. V dnešní době spravují řadu menších ostrovů ve svém okolí a mají tedy svá vlastní námořní území. Zároveň se obracují směrem k Asii jako svému obchodnímu partnerovi, během druhé světové války společně hledaly ochranu u Spojených států Amerických a i v oblasti mezinárodních vztahů zastávají velmi podobná stanoviska, jako například snaha o odzbrojení, i zájem o tematiku klimatických změn. Na první pohled by se tedy mohlo zdát, že Nový Zéland je jen bývalou kolonií Nového Jižního Walesu, která se náhodou domohla vlastní svrchovanosti, a kolik je zjevně součástí Austrálie. Nic ale není vzdálenější pravda.

U obou zemí se stále projevuje koloniální minulost, a to konkrétně státním zřízení v podobě konstituční monarchie s hlavou státu v osobě královny Alžběty II. Také jsou obě součástí Commonwealth of Nations a Commonwealth of Realms a řady dalších politických organizací. Jedním ze zásadních společných prvků je charakteristická dlouhotrvající a stabilní demokracie. Přesto je zde mezi prvními rozdíly mezi oběma zeměmi. Zatímco Austrálie je federací, která se skládá ze zesti států a dvou teritorií na nejmenším kontinentu světa. Každý z Australských států má vlastní vládu i parlament. Nový Zéland je unitární stát rozkládající se

¹⁹³ Menhire, Toby. New Zealand to hold referendum on new, 'post-colonial' flag. The Guardian. Dostupné na: <http://www.theguardian.com/world/2014/mar/11/new-zealand-to-hold-referendum-on-new-post-colonial-flag>, 30. 3. 2014.

na dvou hlavních ostrovech a ad menších okolních ostrov . K ob ma zemím pak náleží zamo ská území.

Dalším patrným rozdílem mezi ob ma státy je ústavnost. Austrálie má psanou ústavu, která byla přijata v roce 1901 a skládá se z osmi kapitol, preambule a záv re né ásti Schedule. Vzhledem k psané podob ústavy také existuje povinnost uspo ádat referendum, má - li dojít k její zm n . P esto e psaná ústava znamená odklon od westminsterského systému, který je používán ve Spojeném království, i v Austrálii funguje velká ást politické praxe na základ konvencí, politických zvyklostí. Nový Zéland z stal tém ve vzech ohledech v rný westminsterskému systému. Má nepsanou ústavu, která se skládá z r zných zákon , soudních rozhodnutí a konvencí. Je zde po právní stránce snazší provést ústavní zm ny, a koli konvence jsou obvykle velmi hluboce respektovány. P íkladem takové zm ny m e být rozpuzt ní horní komory parlamentu. O takto významné zm n rozhodli sami lenové této komory bez toho, aby ji konzultovali s ve ejností v referendu. Mezi zásadní dokumenty novozélandské ústavnosti pat í Constitutional Act, Treaty of Waitngi, i Electoral act.

V obou zemích je hlavou státu královna AlOb ta II., která je v Austrálii královnou Austrálie a na Novém Zélandu královnou Nového Zélandu, zm nu titulu si v pr b hu historie schválily ob zem , aby tak odd lili svou a britskou vládu. Ve vztahu k ob ma zemím má královna tém identické funkce. Má symbolickou a ceremoniální úlohu a jedná na radu generálního guvernéra, který je jejím zástupcem v obou zemích. Zajímavým rozdílem je pak skute nost, e zatímco v Austrálii je královna exekutivní sloOkou systému, na Novém Zélandu má vlastní kategorii. Spole ným prvkem v politickém systému je i generální guverné, který je do svého ú adu jmenován královnou, a to na doporu ení p edsedy vlády. Generální guverné je v sou asnosti v obou zemích jiO tradi n rodilý ob an. Ob pozice generálního guvernéra mají i stejné úkoly a pravomoci. Jejich primárním úkolem je zastupovat královnu a informovat ji o d ní v zemi. Sm r dovnit státu má pak generální guverné funkci

jednotlivého prvku, dále rozpouští parlament a vypisuje volby, jmenuje premiéra i ministry atd. Ve skutečnosti se v obou případech jedná o, pokud možno, nadstranického reprezentanta země, který příliš nezasahuje do politického dění v zemi. Prakticky srovnatelná je v obou zemích i pozice premiéra a kabinetu. Rozdíl lze najít v praktickém fungování kabinetu, kdy v Austrálii se na pozvání premiéra mohou účastnit jednání kabinetu i ministři, kteří nejsou jeho členy. Kabinet je v obou zemích dáný politickou konvencí, není zmíněn v novozélandských zákonech i australské ústavě. Výkonná rada, hlavní poradní orgán generálního guvernéra je v Austrálii zakotven v ústavě, zatímco na Novém Zélandu funguje na základě zvyku. Dalším rozdílem je, že v Austrálii je Federální výkonná rada exkluzivní, její členové jsou jmenováni generálním guvernérem a v některých případech premiérem. Na Novém Zélandu je Výkonná rada složena ze všech ministrů vlády.

V politickém systému není rozdíl kromě rozdílné struktury státu také odlišná podoba parlamentu, kdy Austrálie má na federální úrovni dvoukomorový parlament, zatímco na Novém Zélandu má parlament jen jednu komoru. Liší se také délka volebních období a způsob volby. Austrálii je používán specifický australský volební systém a systém jednoho přenosného hlasu, na Novém Zélandu byl vztinový volební systém nahrazen proporčním smízeným volebním systémem. Dalšími příklady odlišností a podobností by se dalo pokračovat dostatečně dlouho napří celou práci, ale vytvořit v závěrečné části práce výpisky jejího obsahu nebylo mým cílem.

Cílem práce bylo popsat a vyzdvihnout hlavní body v proměně vztahů mezi Austrálií a Spojeným královstvím a Novým Zélandem a Spojeným královstvím. Tento cíl byl rozebrán v kapitolách o historii a ústavním vývoji, kde bylo možno pozorovat, že a kolik se především na počátku kolonizace vztahy obou zemí k impériu lišily, jejich kontinuální vývoj směrem k samostatnosti byl velice podobný. Zásadní rozdíl představovalo domorodé obyvatelstvo obou zemí. Australské domorodé obyvatelstvo nehraje v novodobých dějinách Austrálie příliš aktivní, ani

diplomatu úlohu, což měl vliv i na pozdější formování republikanismu, který v Austrálii v první řadě vzešel od obyvatelstva evropského původu. Druhá Nového Zélandu a jeho vývoje jsou potom do značné míry ovlivněny právopodným obyvatelstvem, které i dnes tvoří značnou část novozélandské populace. Maori se od začátku stavěli za svá práva, své vlastnické nároky na půdu a možnost se vyjádřit a zachovat si určitou míru autonomie. Právě oni stáli u zrodu republikánského hnutí a jsou i v dnešní době jeho nejvýznamnějšími stoupenci. Maorské obyvatelstvo tvoří skupinu s největším počtem republikánů v celé společnosti.

Pozdější vývoj směrem k nezávislosti obou zemí probíhal do značné míry ve stejné podobě, od dominiálního statutu, přes status Westminsterký až po počátky národního sebeuvědomění, budování národní identity a vznik nacionalismu, následovaného republikanismem. Rozdíly jsou ovšem patrné ve vnímání jednotlivých zemí. Zatímco Austrálie vnímá Spojené království podezíravě a pesimističtěji, o čemž svědčí například divoký přijetí Westminsterského statutu, i vyvolání referenda v roce 1999, které nebylo přijato spíše kvůli nevhodnému znění, než kvůli nedostatku podpory republiky mezi obyvatelstvem. Nový Zéland je ohledně Spojeného království umírněnější a optimističtější, což může být důsledkem práva na skutečnosti, o přijetí westminsterského statutu trvalo 16 let a návrh zákona o referendu byl zamítnut, aniž by k referendu vůbec došlo. Je tedy velmi zajímavé sledovat, jak se během vývoje postoj obou zemí promění. Zatímco na počátku byl více republikánský Nový Zéland, v současnosti je to jednoznačně Austrálie.

Až když republikáni prohlazují, že Austrálie i Nový Zéland nevyhnutelně směřují k republice, a že se jedná jen o přirozený další krok ve vývoji, je vidět, že jejich předání nemusí být nikdy splněno. Současným republikánským trendem v obou státech je tvrzení, že katalyzátorem pro změnu bude konec vlády královny Alžběty II., který přinese konec monarchie. S ohledem na historii je ale jasné, že monarchie má velkou schopnost se adaptovat na aktuální situaci a mnit se s časem. Překalá

Slavnou revolucí, dokázala se přizpůsobit i v době osvětlení a přeměnila se z absolutní monarchie na symbol a vlasteneckou ikonu. Když královna Alžběta II. přijela v roce 1954 jako první vládnoucí monarcha do Austrálie, byla považována za symbol svobody a demokracie vymezující se vůči komunismu. Jeden z poslanců dokonce prohlásil, že královna posílila víru Australanů v demokratické systémy. Podobná prohlášení jsou jen ukázkou nesčetných podobných tvrzení, která demonstrují poměrně zvláštní skutečnost, a to že pro mnoho lidí napříč světem se britská monarchie, nehledě na tradiční titul, privilegovanost a diktátorské pravomoci, které jsou jí svěřeny různými ústavními listinami, a kolik v praxi nevyužívány, stala symbolem westminsterské demokracie. Královská rodina si tuto pozici zachovává právě díky své přizpůsobivosti. V současnosti jsou její členové mezinárodními celebritami, které cestují po světě, setkávají se se slavnými i s obyčejnými lidmi, podporují umění a charity. Díky množství členů královské rodiny je snazší provést více oficiálních návštěv po celém světě, snáze budovat veškerou diplomacii i pokrýt všechny oblasti zájmu. Monarchii můžete najít na internetu, na sociálních sítích i v médiích, a to vše nasvědčuje tomu, že monarchie stále pokračuje v adaptaci. V současnosti jsou velkou devizou královské rodiny její mladší členové, princ William se svou novou manželkou a malým princem Georgem a princ také Harry.

A kolik je tedy v obou zemích zásadní přehledným úvahou, že ke změně státního zřízení není čas, dokud neskončí vláda současných královen Alžběty II., ale poté bude monarchie nahrazena, existuje i jiná možnost. Pokud se současněmu hvězdnému páru britské monarchie podaří udržet si svůj vysoký veřejný status, tak i jakýsi profil celebrit, je možné, že jednoho dne se jejich královská roztomilost princ George, stane králem Australského společenství i Nového Zélandu.

BIBLIOGRAFIE

5.1 Použitá literatura

Boston, Johnatan. 1998. *New Zealand Under MMP: A New Politics?* Auckland : Auckland University Press, 1998.

Gershon, Ilana. 2008. Being Explicit about Culture: Maori, Neoliberalism, and the New Zealand Parliament. *American Anthropologist*. 2008, Sv. 110, 4.

Graham, Jeanine. 2003. život prvních usedlíků . [autor knihy] Keith Sinclair a kol. *D jiny Nového Zélandu*. Praha : Lidové Noviny, 2003.

Hirst, John. 2006. *Sense and Nonsense in Australian History*. Melbourn : Black Inc. Agenda, 2006.

Humpage, Louise. 2008. Revision required: Reconciling New Zealand citizenship with Maori nationalisms. *National Identities*. 2008, Sv. 10, 3.

Jesson, Bruce. 2011. New Zealand's national identity. [autor knihy] Lewis Holden. *New Zealand Republic Handbook: Guide to Creating the New Zealand Republic*. místo neznámé : Republican Movement of Aotearoa New Zealand , 2011.

Kumarasingham, Harshan. 2010. Independence and identity ignored? New Zealand's reactions to the. *National Identities*. 2010, Sv. 12, 2, stránky 147 - 160.

Maclean, Gavin. 2006. *The Governors, New Zealand Governors and Governors-General*. Otago : Otago University Press, 2006.

McKenna, Mark. 2004. The republic, democracy and reconciliation. [autor knihy] Wayne Hudson, AJ Brown a eds. *Restructuring Australia*. Sydney : The Federation Press, 2004.

McKenzie, Francine. 2006. In the National Interest: Dominion Support for Britain and the Commonwealth after the Second World War. *The Journal of Imperial and Commonwealth History*. 2006, Sv. 34, 4, stránky 553 - 576.

McKinnon, Malcolm. 2003. Nový Zéland a sv t 1914 - 1951. [autor knihy] Keith Sinclair a a kol. *D jiny Nového Zélandu*. Praha : Lidové Noviny, 2003.

McLean, Janet. 2004. From Empire to Globalization: The New Zealand Experience. *Indiana Journal of Global Legal Studies*. 2004, Sv. 11, stránky 161 - 181.

Orange, Claudia. 2003. Maorové a Británie. [autor knihy] Keith Sinclair a a kol. *D jiny Nového Zélandu*. Praha : Lidové Noviny, 2003.

Sargent, Lyman Tower. 2001. Utopianism and the Creation of New Zealand National Identity. *Utopian Studies*. 2001, Sv. 12, 1, stránky 1 - 18.

Simms, Mariane. 2006. Australia and New Zealand: Separate States but Path-Dependent. *The Round Table*. 2006, Sv. 95, 387, stránky 679 - 692.

Skilling, Peter. 2010. The Construction and Use of National Identity in Contemporary New Zealand Political Discourse. *Australian Journal of Political Science*. 2010, Sv. 45, 2, stránky 175 - 189.

Smits, Katherine. 2011. Justifying Multiculturalism: Social Justice, Diversity and National Identity in Australia and New Zealand. [editor] 87 - 103. *Australian Journal of Political Science*. 2011, Sv. 46, 1.

Waite, James. 2006. Contesting the Right of Decision: New Zealand, the Commonwealth, and the New Look. *Diplomatic History*. 2006, Sv. 30, stránky 893 - 917.

5.2 Internetové zdroje

1999 Referendum. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/1999.htm, 29. 12. 2014.

1999 Referendum Report and Statistics . Background. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/Referendum_Background.htm, 29. 12. 2013.

2007 Leaders' Declaration. Sydney Declaration - Strengthening Our Community, Building a Sustainable Future. APEC Secretariat. Dostupné na: http://www.apec.org/Meeting-Papers/Leaders-Declarations/2007/2007_aelm.aspx, 12. 1. 2014.

About (Our Goals, What We Stand For, Our Policy Statement). New Zealand Republic. Dostupné na: <http://www.republic.org.nz/>, 20. 12. 2013.

About ASEAN. ASEAN. Dostupné na: <http://www.asean.org/index.php#>, 5. 1. 2014.

About Australian Monarchist League. Australian Monarchist League. Dostupné na: <http://www.monarchist.org.au/aboutus.html>, 29. 12. 2013.

About our Parliament. New Zealand Parliament. Dostupné na: <http://www.parliament.nz/en-nz/about-parliament/>, 12. 4. 2014.

About us. Australian Republican Movement. Dostupné na: <http://www.ouridentity.org.au/about-us>, 29. 12. 2013.

About us. The Commonwealth 2014. Dostupné na: <http://thecommonwealth.org/about-us>, 4. 2. 2014.

ACM 2006 National Conference. Australians for Constitutional Monarchy. Dostupné na:

http://www.norepublic.com.au/index.php?option=com_content&task=view&id=732&Itemid=4, 28. 12. 2013.

Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/environment/treaties.html>, 11. 1. 2014.

Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC). Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/apec/>, 12. 1. 2014.

Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) . Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/asean/>, 12. 1. 2014.

Australané mají nazlápnuto k republice. Aktuáln .cz. Dostupné na: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/australane-maji-naslapnuto-k-republice/r~i:article:102352/>, 27. 3. 2014.

Australia. CIA The World Fact Book. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/as.html>, 22. 3. 2014.

Australia. The Commonwealth Year Book. Dostupné na: <http://www.commonwealthofnations.org/government/pacific/australia/>, 4. 3. 2014.

Australian history. European Exploration. Dostupné na: <http://www.australianhistory.org/exploration>, 29. 1. 2014.

Australia and the OECD. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/oecd/>, 12. 1. 2014.

Australia and the WTO. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/trade/negotiations/>, 12. 1. 2014.

Australia profile. BBC News. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-asia-15674351>, 22. 3. 2014.

Australian Flags. Australian History.org. Dostupné na: <http://www.australianhistory.org/australian-flags>, 18. 3. 2014.

Australian Republican Movement. CRIKEY. Dostupné na: <http://www.crikey.com.au/topic/australian-republic-movement/>, 29. 12. 2013.

Austrálie: Republika rozhodn bude, ale ne hned. Aktuáln .cz. Dostupné na: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/australie-republika-rozhodne-bude-ale-ne-hned/r~i:article:603084/>, 27. 3. 2014.

Austrálie republikou? A0 po smrti i abdikaci královny. Aktuáln .cz. Dostupné na: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/australie-republikou-az-po-smrti-ci-abdikaci-kralovny/r~i:article:519684/>, 27. 3. 2014.

Austrálie. Vnitropolitická situace. Ministerstvo zahrani ních v cí eské republiky. Dostupné na: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/australie_a_oceanie/australie/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html, 1. 4. 2014.

Balfour Declaration 1926 (Imperial Conference). Museum of Australian Democracy. Dostupné na: <http://foundingdocs.gov.au/item-did-24.html>, 23. 3. 2014.

Blaxland, John. 2014. A proposal for a new, mature Australian flag. The Conversation. Dostupné na: <http://theconversation.com/a-proposal-for-a-new-mature-australian-flag-24714>, 19. 3. 2014.

Bureau of East Asian and Pacific Affairs. U.S. Relations With New Zealand. U. S. State Department. Dostupné na: <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/35852.htm>, 23. 11. 2013.

Cabinet. Department of the Prime minister and Cabinet. Dostupné na: <http://www.dpmc.govt.nz/cabinet/cabinet>, 12. 4. 2014.

Call for 75% support of Parliament for new GGs. Otago Daily News. Dostupné na: <http://www.odt.co.nz/news/politics/121423/call-75-support-parliament-new-ggs>, 20. 12. 2013.

Campaign. Australian Republican Movement. Dostupné na: <http://www.ouridentity.org.au/about-us>, 29. 12. 2013.

Commintment to Development Index. Center for Global Development. Dostupné na: http://www.cgdev.org/section/initiatives/_active/cdi/, 4. 1. 2014.

Constitutional Reform and Democracy. The Greens. Dostupné na: <http://greens.org.au/policies/constitutional-reform-and-democracy>, 29. 12. 2013.

Convicts and the British colonies in Australia. Australian Government. Dostupné na: <http://australia.gov.au/about-australia/australian-story/convictsand-the-british-colonies>, 2. 3. 2014.

Crewdson, Patrick. Small parties battle election arithmetic. The New Zealand Herald. Dostupné na: http://www.nzherald.co.nz/nz/news/article.cfm?c_id=1&objectid=10339555, 20. 12. 2013.

Cullen, Michael. A republic for New Zealand? A modest approach. Victoria University of Wellington. Dostupné na: http://www.vuw.ac.nz/staff/dean_knight/Cullen.pdf, 12. 12. 2013.

Dame Kiri Te Kanawa Favoured To Become President. Scoop Independent News. Dostupné na: <http://www.scoop.co.nz/stories/PO0811/S00029/dame-kiri-te-kanawa-favoured-to-become-president.htm>, 20. 12. 2013.

Defence relations. New Zealand Ministry of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.nzembassy.com/usa/relationship-between-new-zealand-and-usa/new-zealand-and-usa/defence-relations>, 5. 1. 2014.

Donovan, David. The case for an Australian Republic. Independent Australia. Dostupné na: <http://www.independentaustralia.net/australia/australia-display/the-case-for-an-australian-republic,3989>, 26. 3. 2014.

Don't know where they are? They sit in the South Pacific, where the U.S. seeks to strengthen its presence in the face of China's growing power in the region. Los Angeles Times. Dostupné na: <http://articles.latimes.com/2012/aug/29/world/la-fg-south-pacific-20120829>, 2. 1. 2014.

Eight reasons for a new New Zealand flag. NZFlag. Dostupné na: <http://www.nzflag.com/whychange.cfm>, 30. 3. 2014.

Environment issues and treaties. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/environment/treaties.html>, 12. 1. 2014.

Five Power Defence Arrangement. Dostupné na: <http://www.austlii.edu.au/au/other/dfat/treaties/1971/21.html>, 5. 1. 2014.

Flags Australia. Flag Society of Australia Inc. Dostupné na: <http://www.flagsaustralia.com.au/newflag.html>, 19. 3. 2014.

Flags of New Zealand. New Zealand History Online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/flags-of-new-zealand>, 12. 12. 2013.

Frequently Asked Questions. Australian Monarchist League. Dostupné na: <http://www.monarchist.org.au/faqs.html>, 29. 12. 2013.

Government. Tokelau Informationla Page. Dostupné na: <http://www.tokelau.de/index.php?page=39936572&f=1&i=39936572>, 23. 11. 2013.

Global New Zealand . International trade, investment, and travel profile: Year ended December 2011. Ministry of Foreign Affairs and Trade and Statistics New Zealand. Dostupné na: <http://www.stats.govt.nz/~media/Statistics/browse-categories/industry-sectors/imports-exports/global-nz/dec-11/global-nz-dec-2011-final.pdf>, 23. 11. 2013.

Global Peace Index. Vision of Humanity. Dostupné na: <http://www.visionofhumanity.org/gpi-data/>, 4. 1. 2014.

Godfrey, Morgan. New Zealand's flag represents a country that no longer exists. The Guardian. Dostupné na: <http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/mar/12/new-zealands-flag-represents-a-country-that-no-longer-exists>, 30. 3. 2014.

Governor-General and Executive Council. Cabinet Manual 2008. Dostupné na: <http://www.cabinetmanual.cabinetoffice.govt.nz/1>, 12. 4. 2014.

Governor-General Bill good start at reform. Scoop Independent News. Dostupné na: <http://www.scoop.co.nz/stories/PO1007/S00244/governorgeneral-bill-good-start-at-reform.htm>, 20. 12. 2013.

Governor . general's role. Governor . General of the Commonwealth of Australia. Dostupné na: <https://www.gg.gov.au/governor-generals-role>, 2. 4. 2014.

Greens urge Rudd to commit to republic plebiscite. ABC News. Dostupné na: <http://www.abc.net.au/news/2009-01-24/greens-urge-rudd-to-commit-to-republic-plebiscite/2575978>, 29. 12. 2013.

Greens welcome royal visit but reiterate call for republic. The Greens. Dostupné na: <http://greens.org.au/node/4324>, 29. 12. 2013.

History and present government. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/Australia/Historyandpresentgovernment.aspx>, 21. 3. 2014.

History and present government. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/NewZealand/Historyandpresentgovernment.aspx>, 10. 4. 2014.

History of the Australian National Flag. AUSFLAG Our Own Flag. Dostupné na: <http://www.ausflag.com.au/history.asp>, 19. 3. 2014.

History of the New Zealand flag. NZFlag. Dostupné na: <http://www.nzflag.com/history.cfm>, 12. 12. 2013.

How Parliament works. Role of Parliament. New Zealand Parliament. Dostupné na: <http://www.parliament.nz/en-nz/about-parliament/how-parliament-works/role/00CLOOCHowPWorks1211/role-of-parliament>, 12. 4. 2014.

Changing views of royalty. New Zealand Government. Dostupné na: <http://www.teara.govt.nz/en/royal-family/page-4>, 7. 1. 2014.

International Issues. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/issues/>, 11. 1. 2014.

Introduction. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/Introduction.htm, 29. 12. 2014.

Jim Bolger. New Zealand History online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/people/jim-bolger>, 7. 1. 2014.

Jones, Benjamin. 2013. An Australian republic is not inevitable. ABC. Dostupné na: <http://www.abc.net.au/news/2013-09-16/jones-australian-republic-is-not-inevitable/4959890>, 14. 3. 2014.

Just the Facts. Monarchy New Zealand. Dostupné na: <http://www.monarchy.org.nz/facts.html>, 28. 11. 2013.

Keating. Michael. A brief history of the Australian Republican Movement. Independent Australia. Dostupné na: <http://www.independentaustralia.net/australia/australia-display/a-brief-history-of-the-australian-republican-movement,3530>, 29. 12. 2013.

Kennedy, Russel. 2014. The Crux of the issue with a new Australian flag. The Conversation. Dostupné na: <http://theconversation.com/the-crux-of-the-issue-with-a-new-australian-flag-25070>, 19. 3. 2014.

Key, John. Considering a new flag. The official web of New Zealand Government. Dostupné na: <http://www.beehive.govt.nz/feature/considering-new-flag>, 30. 3. 2014.

Key, John. Speech at Victoria University. Dostupné na: <http://www.beehive.govt.nz/speech/speech-victoria-university-0>, 30. 3. 2014

Key results. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/Key_Results.htm, 29. 12. 2013.

Kirby, Michael. A centenary reflection on the Australian Constitution: The Republic Referendum 1999. High Court of Australia. Dostupné na: http://www.hcourt.gov.au/assets/publications/speeches/former-justices/kirbyj/kirbyj_menzies.htm#_ftn2, 29. 12. 2013.

Kirby, Michael. The Australian Republican Referendum 1999 - Ten Lessons. Faculty of Law, University of Buckingham. Dostupné na:

<http://www.lawfoundation.net.au/ljf/app/&id=DF4206863AE3C52DCA2571A30082B3D5>, 29. 12. 2013.

Kloeten, Niko. Yes she can: Dame Kiri elected President in online poll. the National Business Review. Dostupné na: <http://www.nbr.co.nz/article/yes-she-can-dame-kiri-elected-president-online-poll-37682>, 20. 12. 2013.

Labour candidate Smith voices his disappointment. Fingal Independent. Dostupné na: <http://www.independent.ie/regionals/fingalindependent/news/labour-candidate-smith-voices-his-disappointment-30164785.html>, 29. 12. 2013.

Leahy, Shawn. Auntie Hillary Visits Cook Islands Hoping to Put China on Sidelines. IPS News, dostupné na: <http://www.ipsnews.net/2012/09/auntie-hillary-visits-cook-islands-hoping-to-put-china-on-sidelines/>, 2. 1. 2014.

Leahy, Shawn. Cook Islanders Greet Leaders At Pacific Islands Forum. Inter Press Service. Dostupné na: <http://www.ipsnews.net/2012/09/cook-islanders-greet-leaders-at-pacific-islands-forum/>, 5. 1. 2014.

Leading up to the 1999 referendum. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/Leading_Up_to_The_1999_Referendum.htm, 29. 12. 2013.

Malkin, Bonnie. Julia Gillard wants Australia to become a republic at end of Queen's reign. The Telegraph. Dostupné na: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/theroyalfamily/7949751/Julia-Gillard-wants-Australia-to-become-a-republic-at-end-of-Queens-reign.html>, 27. 3. 2014.

Mori and the royal family. New Zealand Government. Dostupné na: <http://www.teara.govt.nz/en/royal-family/page-3>, 6. 1. 2014.

Menhire, Toby. New Zealand to hold referendum on new, post-colonial flag. The Guardian. Dostupné na: <http://www.theguardian.com/world/2014/mar/11/new-zealand-to-hold-referendum-on-new-post-colonial-flag>, 30. 3. 2014.

Monarchy for the 21 Century. Monarchy New Zealand. Dostupné na: <http://www.monarchy.org.nz/>, 28. 11. 2014.

Murray, James. Republican Party calls for William to leave NZ. 3NEWS. Dostupné na: <http://www.3news.co.nz/Republican-Party-calls-for-William-to-leave-NZ/tabid/419/articleID/137678/Default.aspx#ixzz3015yHXR>, 20. 12. 2013.

Nau Mai, Haere Mai. Welcome to the website of the Governor-General of New Zealand. The Governor . General. Dostupné na: <https://gg.govt.nz/>, 12. 4. 2014.

New Zealand. CIA The World Fact Book. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/nz.html>, 3. 1. 2014.

New Zealand PM suggests referendum on new national flag. BBC News Asia . Pacific. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-26114113>, 30. 3. 2014.

New Zealand Republican Party (1967). WORDVIA. Dostupné na: [http://www.wordvia.com/dictionary/New%20Zealand%20Republican%20Party%20\(1967\)](http://www.wordvia.com/dictionary/New%20Zealand%20Republican%20Party%20(1967)), 20. 12. 2013.

New Zealand Republican Party. ESPN. Dostupné na: <http://search.espn.go.com/new-zealand-republican-party-1967/>, 20. 12. 2013.

New Zealand Sovereignty: 1857, 1907, 1947, or 1987?. New Zealand Parliament. Dostupné na: <http://www.parliament.nz/en-nz/parl->

support/research-papers/00PLLawRP07041/new-zealand-sovereignty-1857-1907-1947-or-1987, 7. 1. 2014.

Official Count Results - Overall Status. Electoral Commission. Dostupné na: http://2005.electionresults.govt.nz/electionresults_2005/partystatus.html, 20. 12. 2013.

Official Count Results - Overall Status. Electoral Commission. Dostupné na: http://2008.electionresults.govt.nz/electionresults_2008/partystatus.html, 20. 12. 2013.

Ollie, John. 2013. Could Australia Get a New Flag?. The Times. Dostupné na: <http://newsfeed.time.com/2013/01/31/could-australia-get-a-new-flag/>, 19. 3. 2014.

Other official flags. New Zealand History Online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/flags-of-new-zealand/other-official-flags>, 12. 12. 2013.

Our Country. Legal system. Australian Government. Dostupné na: <http://australia.gov.au/about-australia/our-country>, 3. 4. 2014.

Our People. Australian Government. Dostupné na: <http://australia.gov.au/aboutaustralia/our-country/our-people>, 13. 3. 2014.

Pacific Islands regional organisations. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: http://www.dfat.gov.au/geo/pacific/regional_orgs/, 12. 1. 2014.

Parliament and Government. Parliament of Australia. Dostupné na: http://www.aph.gov.au/About_Parliament/Work_of_the_Parliament/Forming_and_Governing_a_Nation/parl#fedjud, 3. 4. 2014.

Perry, Michael. Queen's visit leaves Australian republic a distant dream. Reuters. Dostupné na:

<http://www.reuters.com/article/2011/10/11/us-australia-queen-idUSTRE79A0MT20111011>, 27. 3. 2014.

Perry, N. New Zealand volcano erupts. The Independent. Dostupné na: <http://www.independent.co.uk/news/world/australasia/new-zealand-volcano-erupts-8339382.html?origin=internalSearch>, 2. 1. 2014.

Podnebí. Austrálie-online.cz. Dostupné na: <http://www.australie-online.cz/index.php/obecny-popis-australie/podnebi>, 22. 3. 2014.

Popular support for a republic flags to a 20-year low, new poll shows. The Guardian. Dostupné na: <http://www.theguardian.com/world/2014/feb/02/support-republic-20-year-low-poll>, 27. 3. 2014.

Post Second World War. New Zealand Hisotry online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/war/post-second-world-war>, 24. 11. 2013.

Prime Minister. Cabinet Manual 2008. Dostupné na: <http://www.cabinetmanual.cabinetoffice.govt.nz/2.2>, 12. 4. 2014.

Premiers and Prime Ministers. New Zealand History online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/premiers-and-pms>, 12. 4. 2014.

Quake shakes New Zealand, causing minor damage. The Independent. Dostupné na: <http://www.independent.co.uk/news/world/australasia/quake-shakes-new-zealand-causing-minor-damage-2169587.html?origin=internalSearch>, 2. 1. 2014.

Rourk, Alison. Royal wedding boosts Australian monarchists. The Guardian. Dostupné na: <http://www.theguardian.com/world/2011/apr/29/royal-wedding-boosts-australian-monarchists>, 29. 12. 2013.

Royal visits. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/Australia/Royalvisits.aspx>, 22. 2. 2014.

Royal visits. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/NewZealand/Royalvisits.aspx>, 10. 4. 2014.

Security. Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade. Dostupné na: <http://www.dfat.gov.au/issues/security/>, 11. 1. 2014.

Souhrnná teritoriální informace Austrálie. Velvyslanectví R Canberra & Konzulát R Sydney. Dostupné na: http://www.mzv.cz/sydney/cz/obchod_a_ekonomika/souhrnne_teritorialni_informace/index.html, 11. 1. 2014.

Shears, Michael. Oz PM couldn't stoop to a Royal curtsy: Gillard under fire for ignoring protocol (and not bothering to wear a hat). Daily Mail. Dostupné na: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2051271/Julia-Gillard-fails-curtsey-Queen-Elizabeth-Australia-tour.html#ixzz2zv1clz7G>, 27. 3. 2014.

Should Australia have a new flag?. Flag Society of Australia Inc. Dostupné na: <http://www.flagsaustralia.com.au/newflag.html>, 19. 3. 2014.

Summary of Overall Results. Statistics. Dostupné na: http://electionresults.govt.nz/electionresults_1999/e9/html/e9_partI.html, 20. 12. 2013.

Swearing-in Ceremony. Governor . General of the Commonwealth of Australia. Dostupné na: <https://www.gg.gov.au/events/swearing-ceremony-0>, 1. 4. 2014.

Symbols and ceremonies. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/NewZealand/Symbolsandceremonies.aspx>, 10. 4. 2014.

The Queen's role in Australia. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/Australia/Symbolsandceremonies.aspx>, 22. 2. 2014.

The Aims of Monarchy New Zealand. Monarchy New Zealand. Dostupné na: <http://www.monarchy.org.nz/aims.html>, 28. 11. 2013.

The Australian Government. Australian Government. Dostupné na: <http://australia.gov.au/about-australia/our-government>, 1. 4. 2014.

The Australian Labor Party is Australia's oldest political party. Australian Politics. Dostupné na: <http://australianpolitics.com/political-parties/alp>, 29. 12. 2013.

The Future. Australian Monarchist League. Dostupné na: <http://www.monarchist.org.au/the-future.html>, 29. 12. 2013.

The Labor Tradition of Australian Republicanism. Parliament of Australia. Dostupné na: http://www.aph.gov.au/About_Parliament/Parliamentary_Departments/Parliamentary_Library/pubs/rp/RP9596/96rp31, 29. 12. 2013.

The national M ori flag - flags of New Zealand. New Zealand History Online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/flags-of-new-zealand/maori-flag>, 12. 12. 2013.

The NZ flag. New Zealand History Online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/flags-of-new-zealand/maritime-origins>, 12. 12. 2013.

The Realm of New Zealand. Realm of New Zealand Informational Page. Dostupné na: <http://www.realmofnz.org/index.php?page=home&f=1&i=home>, 23. 11. 2013.

The Referendum. Australian Monarchist League. Dostupné na: <http://www.monarchist.org.au/the-referendum.html>, 29. 12. 2013.

The Role of the Governor-General. The Governor . General. Dostupné na: <https://gg.govt.nz/role>, 12. 4. 2014.

The Role of the Monarchy in the Commonwealth. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/QueenandCommonwealth/QueenandCommonwealth.aspx>, 6. 2. 2014.

Turnbull, Malcolm. Australia 'should be a republic once Queen's reign ends'. The Telegraph. Dostupné na: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/australiaandthepacific/australia/10095247/Australia-should-be-a-republic-once-Queens-reign-ends.html>, 27. 3. 2014.

Union Jack - flags of New Zealand. New Zealand History Online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/flags-of-new-zealand/union-jack>, 12. 12. 2013.

United Tribes flag. New Zealand History Online. Dostupné na: <http://www.nzhistory.net.nz/politics/flags-of-new-zealand/united-tribes-flag>, 12. 12. 2013.

Vote Compass: Do Australians support the monarchy?. ABC News. Dostupné na: <http://www.abc.net.au/news/2013-10-10/republic-monarchy-vote-compass/5012360>, 27. 3. 2014.

Voters' support for republic hits 20-year low. The Sunday Morning Express. Dostupné na: <http://www.smh.com.au/national/voters-support-for-republic-hits-20year-low-20140201-31txr.html>, 27. 3. 2014.

What is a Commonwealth Realm?. The British Monarchy. Dostupné na: <https://www.royal.gov.uk/MonarchAndCommonwealth/QueenandCommonwealth/WhatisaCommonwealthRealm.aspx>, 6. 2. 2014.

World Investment Report 2012. United Nations Conference on Trade and Development. Dostupné na: <http://www.unctad.org/wir>, 4. 1. 2014.

Your official Referendum pamflet. Australian Electoral Commission. Dostupné na: http://www.aec.gov.au/elections/referendums/1999_Referendum_Reports_Statistics/yes_no_pamphlet.pdf, 30. 12. 2013.

Your Prime Minister. Prime Minister of Australia. Dostupné na: <http://www.pm.gov.au/your-pm>, 2. 4. 2014.

Zahrani n - politická orientace. MZV R. Dostupné na: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/australie_a_oceanie/novy_zeland/politika/zahranicne_politicka_orientace.html, 25. 11. 2013.

Z Austrálie se možná stane republika, novopečená premiérka usiluje o změnu. IDNES.CZ. Dostupné na: http://zpravy.idnes.cz/z-australie-se-mozna-stane-republika-novopecena-premierka-usiluje-o-zmenu-1te-/zahranicni.aspx?c=A100817_140600_zahranicni_btw, 27. 3. 2014.

6 RESUMÉ

Australia and New Zealand are two island countries, whose are geographically and historically close. Both of these countries are members of Commonwealth of Nations and Commonwealth of Realm. They are of course members of other international organizations as well. If we will compare political system of these two countries and United Kingdom, we can find some differences, but they have lots of features in common.

Main progression from first European colonization of Australia and New Zealand is connected with British Empire. Bonding characters of all these countries are language, Protestantism and the Queen. Development to political system how we know it now was slow and continuous. Both countries gained more freedom and more independence during past times. All these connections are just symbolic nowadays. Some people want to make another step, to change their country constitutional order to republic. In some times the republicanism feeling between people is stronger, right now the popularity of royal family getting up.

In Australia is republicanism supported more than in New Zealand, because New Zealanders feel more loyal to the crown and see the monarchy in more positive way than Australians. There was referendum about establishing republic in Australia, but republicanism movement did not succeed because of disagreement between its members and bad conception. Also in New Zealand was attempt to institute the republic, but it was not successful at all and even republican parties don't get public support.

As this thesis is focused on international relations between Australia and United Kingdom and New Zealand and United Kingdom. It can seem mostly like historical work, but we have to realize that all these countries have really close history. If we want to compare and understand main

differences between these nations and their relations we need to know historical background.

7 P ÍLOHY

P íloha I.: Vývoj vlajky Austrálie

P íloha II.: Návrhy na novou vlajku Austrálie

P íloha III.: Vlajky Nového Zélandu

P íloha IV.: Schéma vlády Austrálie a Nového Zélandu

P íloha V.: Vývoj podpory republikanismu

P íloha V.: Referendum 1999